

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
IV SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 26

Milli Məclisin iclas salonu.
30 sentyabr 2020-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*Sədri **S.Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 117 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.12 dəq.)
İştirak edir	112
Yetərsay	83

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2020-ci il payız sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqında.
2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının üzvünün seçilməsi haqqında.
3. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qruplarının rəhbərlərinin seçilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə.
4. “Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan dövlətlərin əqli mülkiyyət obyektlərinə hüquqların qorunması sahəsində gömrük orqanlarının qarşılıqlı fəaliyyəti haqqın-

da” Sazişin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

5. Azərbaycan Respublikasının Kuba Respublikasında (Havana şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

6. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

7. “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

8. “Azərbaycan Dəmir Yollarının 140 illiyi (1880–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

9. “Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin 10 illiyi (2012–2022)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan

Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

11. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

12. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

13. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

14. “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

15. “Sosial müavinətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

16. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və “Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

17. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında” və “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi

barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

18. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

19. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında”, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Məktəbə-qədər təhsil haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” və “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

20. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

21. “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

22. İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 22 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.29 dəq.)

Lehinə 113

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 115

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2020-ci il payız sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Qüdrət Həsənzadə, Cavid Osmanov, Zəhid Oruc

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.48 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının üzvünün seçilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.49 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

3. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qruplarının rəhbərlərinin seçilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.50 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

4. “Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan dövlətlərin əqli mülkiyyət obyektlərinə hüquqların qorunması sahəsində gömrük orqanlarının qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.53 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

5. Azərbaycan Respublikasının Kuba Respublikasında (Havana şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Səbir Rüstəmxanlı, Fəzail Ağamalı

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.59 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

6. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında də-

yişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Mələhət İbrahimqızı

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.04 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

7. “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.06 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

8. “Azərbaycan Dəmir Yollarının 140 illiyi (1880–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley

medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.10 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin 10 illiyi (2012–2022)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov, Sahib Alıyev, Fazil Mustafa, Etibar Əliyev, Qənirə Paşayeva, Aqil Abbas

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	104

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

10. Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nurlan Həsənov, Siyavuş Novruzov, Mələhət İbrahimqızı, Asim Mollazadə, Tahir Kərimli, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Mahir Abbaszadə

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.56 dəq.)
Lehinə	104

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

12. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Vüqar Bayramov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

13. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Bəxtiyar Əliyev, Qüdrət Həsənzadə, Siyavuş Novruzov, Musa Qasımlı, Qənirə Paşayeva, Ceyhun Məmmədov, Fəzail Ağamalı, Arzu Nağıyev, Rüfət Quliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.42 dəq.)
Lehinə	107

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

14. “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hicran Hüseynova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.50 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Sosial müavinətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Fəzail Ağamalı, Musa Quliyev, Vüqar Bayramov, Bəhruz Məhərrəmov, Qənirə Paşayeva

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.11 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

16. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və “Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Rauf Əliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.15 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

17. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında” və “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında də-

yişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nizami Səfərov, Hikmət Məmmədov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.22 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

18. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Məsimli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.25 dəq.)

Lehinə 88

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 88

Nəticə: Qəbul edildi

19. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında”, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Məktəbəqədər təhsil haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlil-

liyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” və “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, İlham Məmmədov, Bəxtiyar Əliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.37 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

20. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nizami Səfərov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.41 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

21. “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi

haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.43 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

22. İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmiraslanov, Qüdrət Həsənquliyev, Qənirə Paşayeva, Musa Quliyev, Sahib Aliyev, Elnur Allahverdiyev, Nigar Arpadarai, İlham Məmmədov, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.14 dəq.)

Lehinə 100

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

S.QAFAROVA

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

30 sentyabr 2020-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri! Milli Məclisin 2020-ci il payız sessiyasını açıq elan edirəm.

(Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səslənir.)

Hörmətli deputatlar, payız sessiyasının başlanması münasibəti ilə hamınızı təbrik edirəm və parlamentin qarşıdakı fəaliyyətinin səmərəli olmasını arzulayıram. İndi isə xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.12 dəq.)
İştirak edir	91
Yetərsay	83

Şakir müəllim, zəhmət olmasa, məlumat verin.

Şakir Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisinin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

21 deputat qeydiyyatdan keçib.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Yetərsay var və biz iclasa başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, bu gün Azərbaycanın zəfər salnaməsinə yeni tarixi səhifələr yazılır. İşğalçı Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbi təxribatının qarşısını almaq üçün Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi genişmiqyaslı əks-hücum əməliyyatı davam edir. Sentyabrın 27-dən bəri Azərbaycanın işğal altında olan bir sıra yaşayış məntəqələri azad edilmiş, strateji yüksəkliklər ordumuzun nəzarəti altına keçmişdir. Düşmənin canlı qüvvəsinə və hərbi texnikasına böyük ziyan vurulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin dediyi kimi, “Bizim uğurlu əks-hücum əməliyyatımız işğala son qoyacaqdır! Ədalətsizliyə son qoyulacaqdır! 30 ilə yaxın davam edən işğala son qoyulacaqdır! Dağlıq Qarabağ məsələsi bizim milli məsələmizdir. Dağlıq Qarabağ məsələsinin həlli bizim tarixi vəzifəməizdir. Mən dəfələrlə demişəm, bu gün də demək istəyirəm, biz bu məsələni elə həll etməliyik ki, Azərbaycan xalqı bundan razı olsun. Biz bunu elə həll etməliyik ki, tarixi ədalət bərpa edilsin. Biz bunu elə etməliyik ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunsun”. *(Alqışlar.)*

Hörmətli həmkarlar, bunu da qeyd edirəm ki, düşmənin təxribatı barəsində doğru-düzgün məlumatları dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, erməni faşizminin iç üzünü və çirkin mahiyyətini ifşa etmək üçün lazım olan bütün tədbirlər görülür, o cümlədən parlament diplomatiyasının imkanlarından da istifadə edilir.

Milli Məclisin Sədri kimi, mən son günlərdə 88 ölkənin parlamentlərinə və 11 beynəlxalq təşkilata 138 məktub

göndərmişəm. Bununla birlikdə, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Sədri cənab Mustafa Şentop, Pakistan İslam Respublikası Senatının Sədri cənab Məhəmməd Sadiq Sancrani, Qazaxıstan Respublikası Parlamenti Məclisinin Sədri cənab Nurlan Nıqmatulin, ATƏT-in Parlament Assambleyasının Sədri Georgi Sereteli ilə telefonla danışmış, Türkiyənin “TRT Haber” televiziya kanalına canlı yayımda müsahibə vermişəm.

Bütün bu məktub və danışıklarda, müsahibədə bildirmişəm ki, Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən törədilən planlı təxribat, Azərbaycan Ordusunun mövqelərinə zərbələr endirilməsi, mülki insanların və obyektlərin iriçaplı silahlardan atəşə tutulması beynəlxalq hüquqa görə, Ermənistanın Azərbaycana qarşı növbəti hərbi təcavüzü və güc tətbiqidir. Azərbaycanın mövqelərinə hücum edilməsi nəticəsində baş verən hadisələrə və itkilərə görə məsuliyyəti bütünlüklə Ermənistan Respublikasının rəhbərliyi daşıyır. Azərbaycan öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək, ata-baba torpaqlarından zorla didərgin salınmış insanlar öz doğma ocaqlarına qayıdacaqlar.

Hörmətli həmkarlar, onu da nəzərinizə çatdırım ki, bu günlərdə Türkiyə Böyük Millət Məclisində təmsil olunan 4 siyasi partiya birgə bəyanat verərək Ermənistanın Azərbaycana hərbi hücumlarını pisləmişdir. Bununla əlaqədar dünən mən Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Sədri cənab Mustafa Şentopa məktub göndərərək Azərbaycan parlamenti adından minnətdarlığımı bildirmişəm. Eləcə də İtaliya və Almaniya parlamentlərində fəaliyyət göstərən Azərbaycanla dostluq qruplarının üzvlərinə xalqımızın haqq işini dəstəklədiklərinə görə Milli Məclisdən təşəkkür məktubları ünvanlanmışdır.

Hörmətli həmkarlar, bu gün Azərbaycan xalqı da öz

dövlətinin yanındadır və öz dövlətinə tam dəstək verir. Mən əminəm ki, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda bərqərar olmuş səriştəli və məsuliyyətli idarəçilik sistemi, iqtidarla xalq arasında mövcud olan sarsılmaz birlik Dağlıq Qarabağ məsələsinin birdəfəlik həllini təmin edəcəkdir.

Hörmətli deputatlar, indi isə mən Milli Məclisin ötən dövrdə fəaliyyətinə qısaca nəzər salmaq istədim. Bildiyiniz kimi, altıncı çağırış Milli Məclis ilk sessiyalarını uğurla başa vurmuşdur. Parlament öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin martın 10-da parlamentin birinci iclasında proqram xarakterli nitqində verdiyi tövsiyələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində quraraq önəmli nəticələr əldə etmişdir.

2020-ci ilin yaz sessiyasında və növbədənkənar iki sessiyasında 23 iclas keçirilmiş, 164 qanun və qərar, o cümlədən 2 Konstitusiya qanunu qəbul edilmişdir. Ölkənin ictimai-siyasi və iqtisadi həyatının mühüm məsələlərinə münasibət bildirilmişdir. Sessiyalar arasındakı dövrdə – iyulun 7-də Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının müvafiq şöbəsinin rəhbəri Ədalət Vəliyevin iştirakı ilə Milli Məclisdə təmsil olunan siyasi partiyaların sədrləri və nümayəndələri ilə videokonfrans formatında görüş keçirilmişdir. Xatırladım ki, görüş “Azərbaycanda yeni siyasi konfiqurasiya: pandemiya dövrü və yeni çağırışlar” mövzusunda həsr edilmişdi. Mən həmin görüşdə vurğuladığım fikri bir daha söyləmək istəyirəm ki, siyasi dialoq, milli və dövlətçilik məsələləri ətrafında əməkdaşlıq mühitinin möhkəmlənməsi Azərbaycanda siyasi münasibətlərin sağlam zəmində qurulmasına xidmət edir. Bunu siyasi partiyaların təmsilçiləri ilə müzakirələrin yekunları da təsdiq etdi, bu gün ölkənin siyasət meydanında cərəyan

edən proseslər də bir daha təsdiq edir.

Yeri gəlmişkən, qeyd edirəm ki, bu yaxınlarda Milli Cəbhə Partiyası və Respublikaçı Alternativ Partiyası dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra Milli Məclisdə təmsil olunan siyasi partiyaların sayı 11-ə çatmışdır. Bu münasibətlə mən həmin partiyaların təmsilçilərini – Milli Cəbhə Partiyasının sədri Razi Nurullayev və Respublikaçı Alternativ Partiyasının üzvü Erkin Qədirlini təbrik edirəm, onlara parlament fəaliyyətində uğurlar arzulayıram. Razi müəllim, Erkin müəllim, sizi təbrik edirik.

Hörmətli deputatlar! Yay dövründə Milli Məclisin cari fəaliyyəti ardıcıl davam etmiş və bir sıra tədbirlər görülmüşdür.

1. Milli Məclisin Aparatı və İşlər İdarəsi haqqında Əsasnamə hazırlanmış və mənim sərəncamımla təsdiq edilmişdir.

2. Milli Məclisin İntizam komissiyası haqqında Əsasnamə hazırlanmışdır və bu yaxınlarda Milli Məclisin müzakirəsinə çıxarılacaqdır.

3. İnzibati binada olan iclas salonlarına mənim sərəncamımla adlar verilmişdir. Biz “İstiqlal”, “Qarabağ”, “Odlar yurdu”, “Xəzər”, “Xarı bülbül”, “Respublika” və digər adları seçərkən qarşıya belə bir məqsəd qoymuşduq ki, xalqımızın və dövlətimizin tarixi-mədəni irsinin yaşadılmasına və nəsil-dən-nəsilə ötürülməsinə kiçik də olsa, töhfə verək.

4. Elektron parlament quruculuğu çərçivəsində görülən işlər davam etdirilir. Milli Məclisin arxivində saxlanan bütün sənədlər elektron formata keçirilir. Yaxşı bilirsiniz ki, bu arxivdə elə sənədlər var, ancaq bir nüsxədir və onların elektron formata keçirilməsi mütləqdir.

5. Bununla yanaşı, televiziya və fotoarxivlərimiz də

rəqəmsal sistem şəklinə salınır.

6. Milli Məclisin fəaliyyətini izləyən jurnalistlər üçün 3 yeni otaq ayrılıb. 1-ci bütün lazımi avadanlıqla təmin olunmuş, jurnalistlərin işlərinə faydalı olan bir otaq, 2-ci yeni yaradılmış fotostudiya otağıdır və 3-cü brifinqlərin keçirilməsi və intervyuların verilməsi üçün ayrıca otaqdır. Düşünürəm ki, bu otaqlar həm jurnalistlər, həm də biz deputatlar üçün çox faydalı ola bilər. Çünki çox zaman deputatlar intervyu verərkən, bilinmir, bu hansı məkanda verilib. Ona görə də dediyim 3-cü otaq loqolu böyük bir otaqdır, orada həm brifinqlər, həm də intervyular keçirilə bilər. Bir qədər bundan əvvəl biz həmin otaqların rəsmi açılışını etdik.

7. Milli Məclisin fəaliyyətinin işıqlandırılması üçün İctimai televiziya format müəyyənləşdirilib və oktyabrın 1-dən həftədə bir dəfə telekanal 45 dəqiqəlik veriliş yayımlayacaq.

Hörmətli həmkarlar, yay dövründə Milli Məclisin Aparatında və İşlər İdarəsində aşkara çıxarılan bəzi çatışmazlıqlar aradan qaldırılıb, bir sıra yeniliklər tətbiq edilib. Mən bunlar barəsində sizə qısa məlumat vermək istəyirəm.

1. Milli Məclisin Aparatında və İşlər İdarəsində təminedicisi və yardımçı şöbələrin statusu müəyyən edilib.

2. Milli Məclisdə işə qəbulla bağlı ilk dəfə olaraq İşə qəbul komissiyası yaradılıb.

3. Dövlət qulluğunda inzibati vəzifə tutan əməkdaşların dövlət qulluğuna qəbul olunmasında baş vermiş uyğunsuzluqlar aradan qaldırılıb.

4. Milli Məclisin Aparatında və İşlər İdarəsində dövlət qulluğunun inzibati və yardımçı vəzifələrində çalışan əməkdaşlarla əmək müqavilələri bağlanıb, onların əmək

funksiyaları və iş bölgüsü müəyyənləşdirilib. Qeyd edim ki, bu da ilk dəfə edilib.

5. Milli Məclisin struktur bölmələrində xidməti yoxlamaların və araşdırmaların aparılması, nöqsanların müəyyənləşdirilməsi və onların aradan qaldırılması, nöqsanların təkrarlanmasına yol verməmək üçün preventiv tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə Milli Məclisin Aparatında, Rəhbərliyin katibliyində İcraya nəzarət sektoru yaradılıb.

6. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən Tender komissiyası yaradılıb və Milli Məclisin tarixində ilk dəfə olaraq açıq tender elan edilib.

7. Əmək müqaviləsi əsasında fəaliyyət göstərən əməkdaşların sayı İşlər İdarəsində 23 nəfərdən 2 nəfərə, Aparatda isə 8 nəfərdən 3 nəfərə endirilib.

8. 65 yaşına çatmış əməkdaşların əmək fəaliyyətinin uzadılması ilə bağlı razılıq ərizələri alınıb və müvafiq sərəncam və əmrlərlə onların əmək fəaliyyəti 1 il müddətinə uzadılıb. Qeyd edim ki, bu, əvvəlki zamanlarda edilmirdi.

9. Əmək Məcəlləsinin dövlət büdcəsindən maliyyələşən müəssisələrdə çalışmanın yaş həddi ilə bağlı maddəsinin tələbinə uyğun olaraq, Milli Məclisin komitə və komissiyalarında çalışan 70 yaşına çatmış 3 nəfər ekspertin əmək müqavilələrinə xitam verilmişdir.

10. İşlər müdirinin xidmətinin Çapetmə və çoxaltma sektorunun əmək şəraiti ağır və zərərli olan əməkdaşlarının əmək haqqına Əmək Məcəlləsinin 159-cu maddəsinin tələbinə uyğun olaraq, artım müəyyən edilmişdir.

11. Nazirlər Kabinetinin 120 sayılı qərarının tələbinə uyğun olaraq, avtonəqliyyat vasitələri üçün aylıq yürüş hədləri müəyyən edilib.

12. Yanacaq və sürtkü yağlarının həmin qərarın tələ-

binə uyğun istifadəsini təmin etmək üçün müvafiq qrafiklər tərtib edilib. Onu da deyim ki, ezamiyyətlər üçün xüsusi qrafiklər tərtib edilib.

13. Hər bir sürücü ilə maddi məsuliyyət müqaviləsi imzalanıb.

14. Hər bir avtomobil təhkim olunmuş sürücünün istifadəsinə verilmək üçün əmrləşdirilib.

Hörmətli deputatlar, mən bu məlumatlarla sizi ona görə tanış etdim ki, mənə çoxsaylı suallar verilirdi və düşünürəm ki, burada hər bir məlumat, verilən sualların cavabları var.

Hörmətli deputatlar, bildiyiniz kimi, sentyabrın 10-dan 13-dək mənim rəhbərliyimlə Milli Məclisin nümayəndə heyəti Türkiyədə rəsmi səfərdə olmuşdur. Qeyd edim ki, Milli Məclisin Sədrinin ilk rəsmi səfəri üçün Türkiyəni seçməsi hər iki tərəfin riayət etdiyi ənənəyə əsaslanır və ölkələrimiz arasında ən yüksək səviyyəli qardaşlıq münasibətlərinin göstəricisidir. Səfər çərçivəsində Türkiyə Respublikasının Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Sədri cənab Mustafa Şentop, ticarət naziri xanım Ruhsar Pekcan ilə görüşlər keçirildi. Nümayəndə heyəti Ankarada Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət etdi və ulu öndərimizin xatirəsi ehtiramla yad edildi. Nümayəndə heyəti eləcə də Mustafa Kamal Atatürkün məzarını – Anıtqəbiri ziyarət etdi.

Səfərin yekunları göstərdi ki, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin söylədiyi kimi, “dünyada ikinci belə ölkələr yoxdur ki, bir-birinə bu qədər bağlı olsun”. Əminliklə demək olar ki, Azərbaycanla Türkiyənin dostluğu və qardaşlığı əbədi və sarsılmazdır.

Hörmətli həmkarlar, xəbər verildiyi kimi, sentyabrın 21-dən 23-dək mənim başçılığım ilə parlament nümayəndə

heyəti Rusiya Federasiyasında rəsmi səfərdə olmuşdur. Səfərin ilk günü nümayəndə heyəti Azərbaycanın Moskvadakı səfirliyində xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin xatirəsini yad etmişdir. Səfərin gedişində Rusiya Federasiyası Federal Məclisi Federasiya Şurasının Sədri Valentina Matviyenko, Rusiya Federasiyası Federal Məclisi Dövlət Dumasının Sədri Vyaçeslav Volodin, Rusiya Federasiyasının xarici işlər naziri Sergey Lavrov və digər rəsmi şəxslər ilə görüşlər keçirilmişdir.

Sentyabrın 23-də mən Rusiya Federasiyası Federal Məclisi Federasiya Şurasının payız sessiyasının açılışında çıxış etdim. İlk dəfə idi ki, Azərbaycan Milli Məclisinin Sədri Federal Məclisin Federasiya Şurasında çıxış etməyə dəvət edilmişdi. Mən öz çıxışında Azərbaycan–Rusiya münasibətlərinin tarixi kökləri, iki ölkə arasında əlaqələrin mövcud vəziyyəti haqqında məlumat verdim. Təbii ki, Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixi və ümumiyyətlə, Qarabağın tarixi haqqında danışdım. Bildirdim ki, Azərbaycan xalqı öz tarixi torpaqlarında ikinci bir erməni dövlətinin yaradılmasına heç zaman yol verməyəcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, son günlər cəbhədə yaranmış vəziyyətlə əlaqədar sentyabrın 27-də təcili olaraq Milli Məclisin iclası keçirilmiş, “Hərbi vəziyyət elan edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı təsdiq edilmişdir.

Mənim deyəcəklərim bu qədərdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. İndi isə hörmətli həmkarlar, gündəliyə keçirik. Bildiyiniz kimi, bugünkü iclasın gündəliyində 22 məsələ var. Xahiş edirəm, gündəliyin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.29 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi. Hörmətli həmkarlar, gündəlik ətrafında müzakirəyə ehtiyac varmı?

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yoxdur. Təşəkkür edirəm. Biz gündəliyin məsələlərinə keçirik.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin ilk üç məsələsi qərar layihələridir. Bildiyiniz kimi, hər sessiyanın əvvəlində Milli Məclisin qanunvericilik işləri planı qəbul olunur və Milli Məclis öz fəaliyyətini həmin plan əsasında qurur. Gündəliyin 1-ci məsələsi Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2020-ci il payız sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqındadır. Plan 14 bənddən ibarətdir. Məsələ barəsində kimsə çıxış etmək istəyirmi?

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çıxış etmək istəyənlər var. Buyurun. Sadəcə, olarmı, biz sizinlə reqlament haqqında danışaq. 5 dəqiqə olarmı? Neçə? 3 dəqiqə, 5 dəqiqə?

Yerdən. *(Əşidilmir.)*

Sədrlik edən. 5 dəqiqə. Musa Quliyev, buyurun. Musa müəllim, elə birinci Sizsiniz, 5 dəqiqəni Siz başlayırsınız. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Mən də bütün həmkarlarımızı payız sessiyasının başlanması münasibəti ilə təbrik edirəm. Milli Məclisin işinə uğurlar arzulayıram. Arzu edirəm ki, elə bu payız sessiyasında biz qələbə marşını da burada dinləyək.

Hörmətli Sahibə xanım, biz iş planı ilə ətraflı tanış olmuşuq. Payız sessiyası adətən büdcə sessiyası sayılır və büdcə də, yəqin ki, yaxın vaxtlarda, oktyabr ayında Milli Məclisin müxtəlif komitələrində müzakirə olunub Milli Məclisə təqdim ediləcək. Ona görə də bu qısa sessiyada kifayət qədər zəngin iş planı var.

Mən keçən sessiyalarda da təklif etdiyim bir məsələnin üzərinə qayıtmaq istəyirəm. Energetik içkilərin reklamı məni çox narahat edən bir məsələdir. Biz “Gənclər siyasəti haqqında” Qanunda və ondan irəli gələn başqa qanunlarda da dəyişiklik edərək, çox düzgün olaraq 18 yaşına çatmamış uşaqlara energetik içkilərin satışına qadağa qoymuşuq. Çox düzgün bir məsələdir. Amma onların reklamı, xüsusilə özəl televiziya kanallarında, gənclərin, yeniyetmələrin ən çox baxdığı verilişlərdə reklam olunması istər-istəməz o şəxslərin bu zərərli içkilərə meylini artıran bir addımdır. Mən təklif edərdim ki, bizim aidiyyəti üzrə komitəyə, yaxud şöbəyə tapşırıq verilsin, “Reklam haqqında” Qanunda kiçik bir dəyişiklik edilsin və energetik içkilərin reklamı, ümumiyyətlə, qadağan olunsun. Çünki bir çox ölkələrdə artıq bu təcrübə var və energetik içkilərin reklamı qadağandır. Mənim deyəcəyim bu idi.

Eyni zamanda, hörmətli xanım Sədr, Siz təklif elədiniz, mən də o fikirdəydim ki, biz müzakirələri 5 dəqiqə edək. Çünki həm 1-ci məsələ, həm də bir neçə məsələlər var ki,

o cümlədən “Sosial müavinətlər haqqında” Qanunda çox ciddi dəyişikliklər var. İnsan orqanlarının və toxumalarının transplantasiyası haqqında qanun layihəsi çox vacib qanundur. Yəni çoxlu müzakirə tələb edən məsələlər var. Ona görə də 5 dəqiqəyə keçilməsi məqsədəuyğundur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çıxışınıza və dəstəyinizə görə də çox sağ olun. Doğrudan da, bu gün gündəliyimiz çox böyükdür və ona görə mən 5 dəqiqə dedim. İndi isə Qüdrət müəllim, Qüdrət Həsənquliyev. Qüdrət müəllimdən sonra yuxarıdakı cərgədən, mən bilirəm, Cavid Osmanov çıxış etmək istəyir. Hazırlaşsın. Qüdrət müəllimdən sonra Cavid Osmanov çıxış edəcək. Qüdrət müəllim, bu yurun.

Q.Həsənquliyev. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkili, media nümayəndələri! Doğrudan da, tək mənim üçün deyil, xalqımız üçün çox fərəhli bir haldır ki, bizim ordumuz torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə başlayıb. Sahibə xanım, mən təklif edirəm ki, bununla əlaqədar olaraq Milli Məclisin xüsusi bir iclası çağırılsın və müvafiq dövlət orqanları, xüsusilə Müdafiə Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Xarici İşlər Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi həmin iclasa dəvət olunsunlar. İclas qapalı keçirilsin və millət vəkiliyinə həm məlumat verilsin, həm də bizim fikirlərimiz öyrənilsin, yəni millət vəkiliyi bu məsələlərlə bağlı nələr təklif edirlər. Hesab edirəm ki, biz qanunvericilik orqanı kimi kənarda qalmamalıyıq və bu məsələdə yaxından iştirak etməliyik, ölkə Prezidentinə dəstək olmalıyıq.

Məni narahat edən məsələlərdən biri budur: Ermənistan son vaxtlar Azərbaycanı kəskin şəkildə ittiham edir ki, hansısa ölkədən gətirilmiş könüllülər müharibədə iştirak

edir, Türkiyə artıq bu münaqişəyə qatılıb. Əlbəttə, bizim rəsmilər bunu qətiyyətlə təkzib edirlər, amma hesab edirəm ki, bu yalan məlumatlar təkzib olunduğu zaman, həmçinin qeyd edilməlidir ki, biz istənilən vaxt istənilən ölkəni dəvət edə bilərik, bizim torpaqlarımızın azad olunmasında bizə yardım etsin. BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsi buna imkan verir. Mühəribə Azərbaycanın ərazilərində gedir, Azərbaycan torpaqları işğal olunub. Bu məsələ hər dəfə vurğulanmalıdır ki, biz bunu edə bilərik. Sadəcə, bu gün buna ehtiyac görmürük. Necə ki vaxtilə İraq Küveyti işğal edəndə Amerika Birləşmiş Ştatları bunu etdi, yaxud bu gün Suriya qanuni hökumətinin dəvəti ilə Rusiya qoşunları orada vətəndaş müharibəsində yaxından iştirak edirlər. Dünyada belə praktika çoxdur. Yəni bizim kollektiv müdafiə olunmaq hüququmuz var. Elə Ermənistan da Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvüdür. Yaxud NATO var ki, dövlətlər özlərinin müdafiələrini birgə təşkil etmək istəyirlər. Yəni bu məsələni hər dəfə vurğulamalıyıq ki, bizim buna haqqımız var.

Biz bilirik ki, zamanında torpaqlarımız Rusiyanın hərbi birləşmələrinin dəstəyi ilə işğal olunub. Rusiyalı jurnalist Aleksandr Nevzorovun internet üzərindən çıxışları var. O, dünyada rastlaşdığı ən qəhrəman insan haqqında danışır. Bu, azərbaycanlı Milli Qəhrəman Vəzir Orucovdur. Orada qeyd edir, biz Ağdərə istiqamətində döyüşlərdə gördük ki, Rusiyanın Pskov desant batalyonu Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini necə işğal edir, ermənilərə təhvil verir. Bundan başqa, biz Xocalıdakı soyqırımında da 366-cı alayın iştirakı haqqında bilirik. Ona görə biz bu məsələlər barədə açıq danışmalıyıq ki, siz başqa dövlətin köməyi ilə zamanında bizim torpaqları işğal etmisiniz. Əslində, indi də Azərbaycanın ixtiyarı var ki, başqa dövlətlərin köməyi

ilə öz torpaqlarını işğaldan azad etsin. Amma hələlik biz buna ehtiyac hiss etmirik.

Bundan başqa, mətbuatda oxuduq ki, Angela Merkel, Emmanuel Makron cənab Prezidentə müraciət ediblər. Guya onlar insan ölümlərindən narahatdırlar və atəşin dərhal dayandırılmasını tələb edirlər. BMT Təhlükəsizlik Şurası təcili toplandı. Biz sual etməliyik ki, yaxşı, Ermənistan bizim torpaqları işğal edəndə öldürülənlər insan deyildi? Onlar sizi narahat etmirdi? Niyə o zaman Almanıyanın kansleri, Fransanın Prezidenti Ermənistanın Prezidentinə zəng edib atəşin dayandırılmasını tələb etmirdilər? Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal olunmasına niyə mane olmurdular? Yaxud dünən BMT Təhlükəsizlik Şurası toplandı və qərar qəbul etdi ki, atəşi dayandırın. Amma öz qətnamələrinin icrası ilə bağlı Ermənistan qarşısında heç bir tələb qoymur. Ona görə hesab edirəm ki, Ermənistanın 30 ildir, BMT-nin qətnamələrinə heç bir məhəl qoymadığı kimi Azərbaycan da buna heç bir əhəmiyyət verməməlidir. Biz öz torpaqlarımızı azad etməliyik. Mən dünən Azərbaycan televiziyasında çıxışında da dedim.

İkinci Dünya Müharibəsində Azərbaycan əhalisinin 12,8 faizini itirib. Biz Belarusdan sonra ən çox əhali itirən respublika olmuşuq. 640 min insan orduya səfərbər olub, onun 10 mini qadın idi. 300 mindən çox insan itirmişik. Müharibə dövründə isə Azərbaycan əhalisi, ümumiyyətlə, 780 minə qədər azalıb. Əgər 1941-ci ildə əhalimizin sayı 3 milyon 380 min idisə, artıq 1945-ci ildə bu say 2 milyon 600 min nəfər olub. Ona görə də Azərbaycan xalqının haqqı var ki, səfərbərliyə getsin, itkilərdən, dağıntılardan qorxmadan öz torpaqlarını azad etsin. Hesab edirəm ki, bizi dayandıрмаğa heç kimin haqqı yoxdur.

Sədrlik edən. Qüdrət müəllim, çox sağ olun. Sizin bu

iş planına hansısa bir əlavəniz varmı? Çünki bizim...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Qapalı bir iclas keçirməklə bağlı, hərbi vəziyyət məsələsi var, ona görə bunun düzgün olacağını düşünürəm. Biz deputatlar, burada oturan bütün insanlar Sizinlə, təbii ki, razıyıq. Cavid Osmanov, buyurun.

C.Osmanov. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, Sahibə xanım, mən də gündəlikdə olan iş planına dəstəyimi bildirirəm. Eyni zamanda, sentyabrın 27-dən artıq 4 gündür ki, işğalçı və separatçı Ermənistanın hərbi, siyasi rəhbərliyi tərəfindən növbəti təxribatlar başlanılmışdır. Azərbaycan milli ordusu, müzəffər ordusu erməni təxribatlarının qarşısını əks-hücumlarla almış, bir sıra yüksəklikləri, yaşayış məntəqələrini işğaldan azad etmişdir. Bu gün Azərbaycan xalqında çox böyük ruh yüksəkliyi var. Hər bir azərbaycanlı soydaşımız bu gün Ali Baş Komandanımızın ətrafında birləşərək Azərbaycan Ordusuna öz dəstəyini nümayiş etdirir. Çox yaxşı, gözəl bir haldır ki, eyni zamanda, 50 siyasi partiya da bəyanat verərək məhz milli həmrəyliklərini nümayiş etdirmişlər.

Sahibə xanım, bir millət vəkili kimi qeyd etmək istəyirəm ki, bu 4 gün ərzində təkcə mənə telefon vasitəsi ilə xaricdə yaşayan yüzlərcə soydaşımız tərəfindən müraciətlər daxil olub. Xaricdə yaşayan soydaşlarımız da bu gün ürəklərinin Azərbaycanla döyündüyünü bəyan edirlər. Lazım olan təqdirdə onlar da Azərbaycana gələrək torpaqlarımızı düşmənin işğalından azad etməyə hazır olduqlarını bildirirlər. Eyni zamanda, bu gün Azərbaycan xalqında, Azərbaycan Ordusunda olan ruh yüksəkliyi, onların Ali Baş Komandanımızın ətrafında sıx birləşməsi, əlbəttə, bizim qələbəmizin əsas təməllərindən biridir.

Mən bir məsələyə diqqət yetirmək istəyirəm. Dünən

ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti çox hörmətli Mehriban xanım Əliyeva da son günlərdə baş verən hadisələrlə bağlı bir paylaşım etmişdi. Orada bir cümlə qeyd olunmuşdur ki, ulu Tanrı hər bir azərbaycanlı soydaşımıza bu gün işğal altında olan əzəli və qədim torpaqlarımızı öpməyi qismət etsin. Hər birimiz məhz bu paylaşımına da “amin” deyirik. Allah Azərbaycanımızı, müstəqilliyimizi, vətənimizi, ordumuzu və xalqımızı qorusun! Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Cavid müəllim, çox sağ olun. Mən Sizin də sözünüzü kəsmədim. Bilirəm, hamının ürəyi doludur, bu gün hamının ürəyi ordumuzla bir döyünür. Ancaq hörmətli həmkarlar, bizim iş qrafikimiz, gündəliyimiz var, səs vermisiniz. Xahiş edirəm, çıxışlar gündəlik üzrə olsun. Biz 1-ci məsələni müzakirə edirik, bu isə bizim iş planımızın təsdiqidir, qəbul olunmasıdır. İş planı ilə bağlı kimin nə sözü var? Səsə qoyuruq.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Kim? Fazil Mustafa. Onda gəlin, belə danışaq, işimizi pozmayaq. Mən ancaq iş planımızla bağlı söz verəcəyəm. Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, hörmətli Məclis üzvləri! Biz, əlbəttə, çox həssas və çox mühüm məsuliyyətli dövrdə yaşadığımızın fərqudəyik. Hər bir parlament üzvü məsuliyyətini dərk edir və burada söylədiyi sözün informasiya məkanına çıxması fonunda onun bütün cəmiyyətə çıxmasını, həmçinin parlamentin dövlətlə, cəbhə ilə, əsgərlə döyünən ürəyini göstərir. Ona görə də rica edirəm ki, bəlkə 3–5 nəfərin əlavə fikir söyləməsinə dözümlə yanaşaq.

Hörmətli Sədr, mən birinci növbədə cənab Prezident...

Sədrlik edən. Zahid müəllim, kimin sözünü kəsmişik? Hamıya da dözümlə yanaşırıq. Gündəliklə bağlı, xahiş edirəm.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, rica edirəm, əslində, Sizi nəzərdə tutaraq söyləmədim. Mən ilk növbədə dünən “Rossiya-1” kanalında “60 dəqiqə” verilişində Azərbaycanın bu taleyüklü günlərində cənab Prezidentin Ali Baş Komandan olaraq cəbhə xəttindən aldığı hər bir xəbərə, regional və beynəlxalq danışıqlara, dövlət rəhbərləri ilə görüşlərə o cür böyük sərkərdə qüdrəti ilə yanaşması fonunda, eyni zamanda, informasiya savaşında da uğurlu bir mövqe təqdim etdiyini qeyd etmək istəyirəm. Orada səslənən fikirlər hər birimiz, siyasi məkanda olan hər bir insan üçün mühüm tezislərdir. Orada üçüncü dövlətlərin bu savaşda iştirakı məsələlərinə də yer verildi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ənənəvi mövqelərinə də reaksiyalar bildirildi və bizim bu savaşın ali məramı elan olundu. Nəzərə almalıyıq ki, bu, Rusiya kimi bir məkana, eyni zamanda, Ermənistanda, həmçinin dünya dövlətlərində bu dueli izləyənlərə göstərdi ki, Azərbaycan Prezidenti siyasi savaş da, informasiya savaşını da qalibiyyətlə aparır.

Mənim qeyd etmək istədiyim başqa bir məsələ ondan ibarətdir ki, bildiyiniz kimi, birinci Qarabağ savaş 1994-cü ildə Bışkekdə imzalanan bir sazişlə başa çatmışdı. Biz ona “Bışkek protokolu” deyirdik. Elə zənn edirəm ki, o vaxt ermənilər savaşın nəticələrini kağız, sənəd üzərində təsbit edərək Azərbaycanı hansısa bir təslimçiliyə vadar etmək istəyirdilər. Ulu öndər o prosesin qabağını almışdı. İndi isə düşünürəm ki, artıq o sənəd qüvvəsini itirib. Azərbaycan Ordusu yeni siyasi-hərbi reallıq yaradır. Biz ümidvarıq ki, budəfəki savaşın nəticələri Bışkekdə deyil, Şuşada bir müqavilə ilə sonuclanacaq.

Hörmətli Sədr, təklifim nə ilə bağlıdır? Bilirsiniz ki, 1994-cü ildən sonra “şəhid” adının verilməsi şərtləri fəal hərbi əməliyyatların keçirilmədiyi nəzərə alınaraq dəyiş-

dirilmişdir. Artıq 3 gün öncə parlamentdə qərar verildi, ölkədə hərbi vəziyyət elan olundu. Bu, həmçinin savaşda iştirak edən, həyatını itirən, fədakarlıq və igidlik göstərən insanlarımıza da bu adın verilməsini özündə nəzərdə tutur. Hesab edirəm ki, parlament bu məsələdə öz mövqeyini göstərməlidir ki, “şəhid” adı həmin insanlara verilmiş olsun.

Digər bir mühüm məsələ. Bilirsiniz ki, ümumiyyətlə, şəhidlik 20 yanvar qırğınları ilə bağlıdır. Bu özündə nisgilli bir kədər ifadə edir. Amma cəmiyyətdə belə bir mövqe var ki, bizim hazırkı qələbələrlə başlayan bu savaşın, yəni onun “şəhidliyə bir zəfər memorialı” və sair kimi adlarla insanlardan çağırışlar var. Şəhidlər bizim üçün ayrılmazdır, bölünməzdir. Onlar hamısı birdirlər. Amma parlament bu yanaşmaları bu tribunaya gətirməklə, mənə elə gəlir ki, cəmiyyətin, xalqın səsinə səs vermiş olar. Bu gün hər kəs deyir ki, biz savaşın bir hissəsindəyik, yəni informasiya, siyasət, media, beynəlxalq əlaqələr, diaspora buna daxildir. Ona görə bu fəaliyyətin də müxtəlif adlarla təqdim olunmasına ehtiyac var. Düşünürəm ki, dövlət orqanları “informasiya məkanının əsgəri”, “informasiya məkanının döyüşçüsü” və sair adlarla bu sahədə çalışan insanların da fəaliyyətini dəyərləndirə bilər.

Bütövlükdə, mən hesab edirəm ki, payız sessiyasının gündəliyinə millətimizin maraqlarına cavab verən sənədlər təqdim olunub. Mən onların üzərində geniş dayanmadım. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Zəhid müəllim. Səsə qoyaq?

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Xahiş edirəm...

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Gündəliyə təklif? Olar ki, Siz bunu yazılı

surətdə verəsiniz, Fəzail müəllim? Çünki mən bilirəm ki, bu dəqiqə bura yazılan hər bir deputat deyəcək, 1 dəqiqə istəyirəm. Xahiş edirəm, Fəzail müəllim, yazılı surətdə verin. Səsə qoyuruq, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, indi gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. Deputat Eldar Quliyevin Milli Məclisin Hesablayıcı komissiyasının üzvü seçilməsi haqqında qərar layihəsi sizə paylanıb. Layihə barəsində sözü olan varmı?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Təşəkkür edirəm. Səsverməyə keçirik. Xahiş edirəm, qərar layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir, 1 nəfər bitərəfdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 3-cü məsələsinə keçirik. 3-cü məsələ “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qruplarının rəhbərlərinin seçilməsi haqqında” Milli Məclisin Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə qərar layihəsidir. Layihə sizdə var, bir qrupun tərkibində dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulur. Məsələ barəsində çıxış etmək istəyən varmı?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Xahiş edirəm, Qərarın qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.50 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yətersay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul olundu.

İndi isə 4-cü məsələyə keçirik. 4-cü məsələ “Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan dövlətlərin əqli mülkiyyət obyektlərinə hüquqların qorunması sahəsində gömrük orqanlarının qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi haqqındadır. Məlumat verim ki, bu layihə bir oxunuşda qəbul ediləcək. Çünki biz

beynəlxalq sazişin mətnində dəyişiklik edə bilmərik.

Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişiliyə söz verirəm. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, MDB iştirakçısı olan dövlətlər arasında 1994-cü il aprel 15-də imzalanmış Gömrük işi sahəsində əməkdaşlığın qurulması barədə Saziş var. Keçən müddət ərzində Sazişin təkmilləşməsi, eyni zamanda, gömrük orqanları qarşısında olan yeni çağırışların hazırlanması yeni bir sazişin hazırlanmasını tələb etmişdir. Bu Saziş xüsusən də son zamanlar gömrük işində tez-tez rast gələn əqli mülkiyyət hüququnun qorunması və mühafizəsi sahəsində beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanaraq yeni bir sazişin hazırlanmasını tələb edirdi. Bu mənada baxsanız, Sazişin predmeti mülkiyyət obyektləri üzərində hüquqların qorunması sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə tərəflərin səlahiyyətli orqanları qarşısında qarşılıqlı fəaliyyətini təşkil edir.

Azərbaycan bu Sazişə qeyd-şərt ilə qoşulmuşdur. Qeyd-şərtin mahiyyəti təxminən ondan ibarətdir ki, Sazişdə göstərilmiş heç bir hüquqi öhdəlik və müddəalar Azərbaycan Respublikası tərəfindən Ermənistan Respublikasına, habelə işğal olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən fəaliyyətə münasibətə tətbiq edilməyəcəkdir. Qanun layihəsinə səs verməyinizi sizdən xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun. Səməd müəllim, bu Sazişə sizdə də baxılıb.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Heç bir sözünüz yoxdur, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, məsələni səsə qoyuram, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.53 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 5-ci məsələsinə keçirik. 5-ci məsələ Azərbaycan Respublikasının Kuba Respublikasında (Havana şəhərində) Səfirliyinin təsis edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qeyd edirəm ki, bu qanun layihəsi də bir oxunuşda qəbul ediləcək. Çünki onun mətnində dəyişiklik etmək mümkün deyil. Layihəni təqdim etmək üçün mən Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidova söz verirəm. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, bu gün Azərbaycan diplomatiyası cənab Prezidentin rəhbərliyi altında öz məntiqli hücum siyasətini həyata keçirir. Azərbaycanın haqq sözü dünyanın bütün qitələrində özünə möhkəm bir yer tutmaqdadır və tutmalıdır. Bu nöqtədən nəzərdən Kubada, Azərbaycana həmişə dost münasibət bəsləyən ölkədə səfirliyin açılması xüsusilə vacibdir.

Təbii, dost ölkədir. Hətta bu pandemiya dövründə, siz bilirsiniz, Kubadan Azərbaycana həkimlər gəlmiş və yüksək səviyyədə öz fəaliyyətlərini bir də təsdiq etmişlər.

Ancaq bu dostluqla yanaşı, Kubanın Latın Amerikasında təsiri həddindən artıq böyükdür və Azərbaycanın belə bir dost ölkəsində səfirliyinin açılması, hesab edirəm ki, vaxtında, düz, məntiqli bir qərardır. Ona görə komitə üzvləri cənab Prezidentin imzaladığı qanun layihəsinə belə bir münasibət bildirərək öz xoş sözlərini və uğurlarını arzulamışlar. Mən də millət vəkillərindən bu qanun layihəsinə müsbət səs verməyi xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. İki nəfər çıxış etmək istəyən var. Sabir Rüstəmxanlı və Fəzail Ağamalı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Biz komitədə bu məsələni müzakirə etmişik və yekdilliklə səs vermişik. Bizim nə qədər çox ölkədə səfirliyimiz olarsa, Azərbaycanın səsi və nüfuzu o ölkələrə o qədər yayılır.

Bu məsələyə aidiyyəti yoxdur, amma mən Azərbaycanın dünyadakı səfirliklərinin coğrafiyası ilə bağlı bir fikrimi sizə çatdırmaq istəyirəm. Bu da ondan ibarətdir ki, biz neçə illərdir, qonşu İranın və bir sıra ərəb ölkələrinin, Fələstinin maraqlarını, müsəlman həmrəyliyini nəzərə alıb İsraildə səfirlik açmırıq. Halbuki bütün bu illər ərzində İsrail ilə Azərbaycanın münasibəti göz qabağındadır. Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri kimi dünyanın bir sıra ölkələrində keçirdiyimiz tədbirlərdə, – hələ rəsmi tədbirləri demirəm, – İsrailin Azərbaycanın yanında olduğunu və bizim sözümüzü, bizim mövqeyimizi müdafiə etdiyini dəfələrlə görmüşük.

Dünən Azərbaycan Respublikasının Ali Baş Koman-

danı, respublikanın Prezidenti çox aydın şəkildə dedi ki, dost kimdir, düşmən kimdir. Dostların da adını çəkdi. Düşmənlərin hamısının adını çəkmək mümkün deyil, çünki düşmənlərimiz çoxdur. Belə olan halda, İran Culfa körpüsündən,– indi orada tək-tək müqavimət göstərənlər də varsa, onlara nə cəza verirlər, bilirik,– 35 milyon azərbaycanlıyı insan yerinə qoymayaraq, onların ləyaqətini, milli heysiyyətini alçaldaraq, müxtəlif ölkələrdən, düşmən ölkələrdən gələn silah-sursatı Ermənistana daşımaqla məşğuldur. Üstəlik, bizim torpaqlarımıza yol çəkir, yeni su-elektrik stansiyaları, su anbarları və sair tikir. İrəvanla Azərbaycan arasında Minsk qrupu kimi kəndirbazlıq edirlər. Bizə bir söz, onlara isə başqa söz deyirlər. Amma fakt odur ki, İran, bizim həmişə sayğı ilə yanaşdığımız qonşumuz, münasibətlərimizi inkişaf etdirməyə çalışdığımız, kiçikdən böyüyə bütün Azərbaycan əhalisinin hörmətlə yanaşdığı bu müsəlman ölkəsi dayanmadan Ermənistana kömək edir. Bu yaxınlarda Qum Dini Elmi Hövzəsinin saqqallı və çalmalı ayətüllaları yığılıb bir qərar qəbul ediblər ki, Azərbaycan bu hücumu dayandırсын və geri çəkilsin. Bu onların şüuru, təfəkkürü və bizə yanaşmasıdır. Ona görə də mən hesab edirəm ki, bu siyasəti davam etdirib növbəti səfirliklərimizdən birini İsraildə açmalıyıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Əslində, mənim də yazılmaqda niyyətim İsraildə bizim səfirliyin açılması idi. Sağ olsun ki, hörmətli həmkarım Sabir Rüstəmxanlı məndən öncə bunu kifayət qədər əsaslandırılmış şəkildə dedi. Sadəcə olaraq, əlavə etmək istəyirdim ki, dünya miqyasında bizim ən yaxın dostlarımızdan bir də yəhudi xalqıdır, onların ən müxtəlif təşkilatlarıdır,

İsrail dövlətidir. İsrail dövləti ilə bizim son dərəcə yüksək səviyyəli əlaqələrimiz var. Sahibə xanım, Siz də öz səviyyənizdə bizim arzu və istəklərimizi lazım olan səviyyəyə çatdırın. Həqiqətən, bu gün İsrail ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin daha yüksək səviyyədə qurulması üçün bizim də orada səfirliyimizin açılmasına son dərəcə ciddi ehtiyac duyulur, onların bizdə səfirliyi var. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur və xahiş edirəm, qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.59 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 22 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. Hörmətli həmkarlar, indi isə gündəliyin 6-cı məsələsinə keçirik. Bu, Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edirəm ki, nəzərdə tutulan dəyişikliklər texniki xarakter daşdığına görə layihə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun 70.3-cü maddəsinin tələbinə əsasən bir oxunuşda

qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədr müavini Məlahət İbrahimqızıya söz verirəm. Məlahət xanım, buyurun.

M.İbrahimqızı, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsi sədrinin müavini.*

Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, “Sosial müdafiə sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” 2019-cu il 30 dekabr tarixli Fərmana əsasən Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində olan publik hüquqi şəxs statuslu 4 qurum – Dövlət Məşğulluq Agentliyi, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi və Sosial Xidmətlər Agentliyi yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında 2020-ci il 30 iyun tarixli Fərmanla həmin hüquqi şəxslərin nizamnamələri təsdiq edilmişdir. Nazirlik yanında yeni publik hüquqi şəxslərin yaradılması həmin qurumların fəaliyyətində inzibati idarəçilikdən əhaliyə xidmət modelinə keçdi, onların daha çox ictimai əhəmiyyətli və vətəndaşların sosial məsələlərinin praktik müstəvidə operativ həllinə yönəlik funksiyalarının genişlənməsini təmin edəcəkdir.

Qeyd olunan qanun layihəsi adıçəkilən fərmanlara uyğun olaraq hazırlanmışdır və bu məqsədlə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanunlarda “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözlərinin “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)” sözləri ilə əvəz olunması təklif edilir.

Qeyd olunan qanunlarda nəzərdə tutulan səlahiyyətləri publik hüquqi şəxs statuslu Dövlət Məşğulluq Agentliyi, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi və Sosial Xidmətlər Agentliyi həyata keçirəcəkdir.

“Dövlət qulluğu haqqında” Qanuna təklif olunan dəyişikliyə əsasən “dövlət orqanı” anlayışından onun Dövlət Sosial Müdafiə və İşsizlikdən sığorta fondlarının büdcəsindən maliyyələşdirilməsi müddəası çıxarılır. Bu da onunla bağlıdır ki, dövlət orqanı statusu olan Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xərcləri həmin Fondun və Dövlət Məşğulluq Xidmətinin xərcləri (o cümlədən işçilərin əmək haqları) isə İşsizlikdən sığorta fondunun vəsaitləri hesabına ödənilirdi. Bu dəyişiklik də həmin qurumların publik hüquqi şəxsə çevrilməsi və dövlət orqanı statusunu itirməsi ilə bağlıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Xahiş edirəm, səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Mələhət xanım, çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində, Tahir müəllim, sizin komitədə baxılıb, elədirmi?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Əli müəllim, bir də Sizin komitədə baxılıb. Heç bir sözünüz yoxdur. Çıxış etmək istəyən də yoxdur. Ona görə də xahiş edirəm, münasibət bildirin, səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.04 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 7-ci məsələsi “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edim ki, layihə uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır və ona görə də bir oxunuşda qəbul ediləcəkdir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, artıq qeyd olunduğu kimi, bu layihə uyğunlaşdırma xarakterlidir. Amma qısaca məlumat verim ki, “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Qanunun müddəalarına görə, baxmayaraq ki, publik hüquqi şəxsin idarəetmə orqanının üzvləri tam şəkildə təyin olunmayıblar, amma qeydiyyatdan keçə bilərlər. Məhz bu qeydiyyatdan keçmə hüququnun yaranması “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Qanunda da öz əksini tapmalıdır.

“Peşə təhsili haqqında” Qanunda edilən düzəliş barədə də geniş məlumat verilib. Bu, “Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (qurumu)” ifadəsinin burada qeyd olunmasıdır. Çünki peşə təhsili ilə bağlı qərarları, təyinatları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurum həyata keçirir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun. Bu qanun layihəsinə Elm və təhsil komitəsində də baxılıb. Bəxtiyar

müəllim, Sizin sözünüz, əlavəniz varmı?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun. Məsələni səsə qoyuram, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.06 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin qalan 15 məsələsi birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Birinci oxunuşun tələblərini hamı bilir, ancaq mən yenə də xatırlatmaq istəyirəm. Birinci oxunuşda qanun layihəsinin qəbul edilməsinin zəruriliyi, əsas müddəaları müzakirə edilir, layihənin ümumi konsepsiyasına qiymət verilir. Xahiş edirəm, müzakirə zamanı bu tələbləri nəzərə alınız.

Gündəliyin növbəti 2 məsələsi isə Azərbaycan Respublikasının yubiley medallarının təsis edilməsi ilə bağlıdır. Beləliklə, 8-ci məsələ “Azərbaycan Dəmir Yollarının 140 illiyi (1880–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ barəsində, Əli müəllim, mən yenə də Sizdən xahiş edəcəyəm, məlumat verin. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, Azərbaycan Dəmir Yollarının yubiley medalının 140 illiyinin məhz 1880–2020-ci illəri əhatə etməsi təsadüfi deyil. Hələ 1878-ci ildə Azərbaycanda neft istehsalı ilə bağlı ilk dəmir yolu çəkilişinə başlanmışdır və bu, iki il ərzində bitmişdir. 1880-ci ildə Balaxanı, Suraxanı və Sabunçu ərazisinə çəkilmiş dəmir yolu “Azərbaycanda dəmir yolunun yaranması ili” kimi qeyd olunur. Sonrakı dövrlərdə, həm çar Rusiyası, həm də Sovetlər İttifaqı zamanında Azərbaycanda dəmir yolu inkişaf etmişdir. 1955-ci ildə SSRİ Nazirlər Sovetinin qərarı ilə dəmir yolu Azərbaycan SSR-nin tərkibində müstəqil bir qurum kimi fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Xüsusi qeyd etmək istəyirəm ki, ulu öndər 1970–1980-ci illərdə Azərbaycanın bütün ərazisində dəmir yollarının çəkilməsinə xüsusi fikir vermişdir. Bilirsiniz ki, ulu öndər SSRİ rəhbərliyində olanda da SSRİ-də dəmir yolunun inkişafına çox böyük töhfə vermişdir. Yaxşı ki, bunu xatırlayanlar da mövcuddur. Təəssüf olsun ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan ərazisi inkişaf edərkən burada o strateji dəmir yolunun bir hissəsi, xüsusilə də Ələt–Culfa dəmir yolu da işğal altında olduğundan bizim Naxçıvanla olan dəmir yolu əlaqəmiz itmişdir. Amma heç şübhəmiz yoxdur ki, artıq bir neçə gündür başlamış bu azadlıq müharibəsi, əks-hücum nəticəsində torpaqlarımız, xüsusən Arazboyu olan rayonlarımız da işğaldan azad olunacaq. Əlbəttə ki, gələcəkdə Azərbaycanın dəmiryolları bu yolu yenidən bərpa edəcəklər.

Qeyd etmək istəyirəm ki, dəmir yolu müstəqillik illərində də, bilirsiniz, çox sürətlə inkişaf etmişdir. Artıq biz Azərbaycan dəmir yollarını təkcə milli bir qurum kimi deyil, beynəlxalq layihələrdə iştirak edən bir qurum kimi

xatırlayırıq. Artıq bir çox beynəlxalq dəmir yolları Azərbaycandan keçir və Azərbaycana öz töhfəsini verir. Təsadüfi deyil ki, 2005-ci ildə cənab Prezident tərəfindən 7 oktyabr “dəmiryolçuların peşə bayramı günü” kimi qeyd olunur. Hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycan dəmir yollarının 140 illiyi ilə bağlı yubiley medalının təsis olunması bizim onlara peşə bayramı ərəfəsində verəcəyimiz ən yaxşı töhfə ola bilər.

Medalla bağlı, bilirsiniz, qanunlarda həmişə orden və medallarımızda artıq öz əksini tapmış ənənələr davam etməkdədir. Burada da həmin ənənələr qeyd olunur. Burada “Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı haqqında” Qanuna tam uyğun olaraq, dövlət bayrağının təsviri verilib. Eyni zamanda, dövlət bayrağının rənglərindən də istifadə olunmuşdur. Milli atributlara tam uyğun olan bir medaldır. Həmkarlarımızdan bu qanun layihəsinə səs vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, ətraflı məlumata görə çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi ilə bağlı çıxış etmək istəyən yoxdur. Xahiş edirəm, qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.10 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun, məlumat verin.

Şakir Şabanov. Lehinə 22 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 9-cu məsələsi “Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin 10 illiyi (2012–2022)” yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən yenə də Sizə söz verirəm. Xahiş edirəm, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. 2012-ci ildə möhtərəm cənab Prezident tərəfindən müstəqil müvafiq icra hakimiyyəti orqanı kimi fəaliyyət göstərən Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti yaradıldı. Bu gün sizə təqdim olunan qanun layihəsində bu Xidmətin 10 illiyi ilə bağlı yubiley medalının təsis olunması təklif olunur. Xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, bu Xidmət yarandığı dövrdən öz şəffaf fəaliyyəti ilə, ordu quruculuğuna verdiyi töhfə ilə fərqlənməyə başlamışdır. Artıq bir neçə gündür, Azərbaycanda da qismən səfərbərlik elan olunmuşdur və bütün Azərbaycan ictimaiyyəti Azərbaycan gənclərinin yüksək vətənpərvərliyini bir daha görür.

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin müsbət işlərindən biri də ondan ibarətdir ki, səfərbərlik öncəsi gənclərlə bağlı təlimlər keçirilir, onlar hərbi xidmətə hazırlanırlar. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, məhz indiki döyüşlər gedən dövrdə bu xidmətin yubiley medalının təsis olunması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd edirəm ki, bu medalda da Azərbaycanın dövlətçilik atributları öz əksini tapmışdır. Dövlət bayrağının rənglərinə uyğun olaraq qeydlər var, aypara, o cümlədən 8 guşəli ulduz da medalda əks olunub. Hesab edirəm ki,

məhz bu dövrdə, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yubileyi ərəfəsində 10 illik yubiley medalının təsis olunması bizim, ümumiyyətlə, ordu quruculuğuna verdiyimiz ciddi bir töhfə olacaqdır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllim, ətraflı məlumatınıza görə çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi ilə bağlı çıxış etmək istəyən var? Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli deputatlar, təqdim olunan qanun layihəsi ilə əlaqədar bir neçə fikrimi bildirmək istəyirəm. Amma ilk öncə Ali Baş Komandanımıza, xalqımıza, əsgərlərimizə, o cümlədən Sahibə xanım, Sizə, bizim Milli Məclisin deputatlarına təşəkkürümü, minnətdarlığımı, təbriklərimi çatdırıram. Demək olar ki, sentyabrın 27-dən bu günə qədər hər gün davamlı şəkildə mətbuatda, televiziya da erməni təxribatlarına qarşı öz fikirlərini söyləyirlər, beynəlxalq hüququn normalarını insanların diqqətinə çatdırırlar və bu iş davam edir.

Səfərbərlik ordu quruculuğunun, demək olar ki, əsasını təşkil edən amillərdən biridir. Mən 10 il Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətində dövlət komissiyasının üzvü olmuşam. Onların işlərinin nə qədər çətin olduğunun şahidi olmuşam. Müxtəlif sahələrdən olan insanlar var. Hərəkət bir fikir söyləyir, olmayan fikirlər qeyd eləyir. Lakin bu gün orada, doğrudan da, çox böyük şəffaflıq var. Bu medalın təsis olunması çox vacib olan amillərdən biridir.

Digər bir məsələ. Hörmətli Sahibə xanım, mən qanunvericilik planında qeyd etmək istəyirdim ki, müharibə veteranlarından çoxsaylı müraciətlər daxil olur. Onların

böyük əksəriyyəti döyüşlərdə iştirak etmiş insanlardır. Hələ ümummilli liderimiz 1993-cü ildə çağırış elan etmişdi və bu insanların böyük əksəriyyətində sənəd var ki, onlar orada iştirak ediblər. O cümlədən Əfqanıstan müharibəsi veteranları da o döyüşlərdə iştirak elədilər. Birinci Qarabağ müharibəsi nəticəsində Azərbaycanda təxminən 80 minə yaxın müharibə veteranı var. Elə adamlar var ki, doğrudan da, bu günə qədər haqlarını ala bilmirlər. Biz bunu hansısa formada həll etməliyik. Çünki Nazirlər Kabinetinin qərarında yazılıb ki, o vaxt işləmiş icra başçısından arayış götürməlisən. O icra başçısı ya ölüb, ya da ümumiyyətlə, haradadır, heç kəs bilmir. O baxımdan da, mən hesab edirəm ki, bu insanlara diqqətlə yanaşmaq lazımdır. Çünki indi səfərbərlik elan olunan kimi həmin insanlar yenə də səfərbərlik idarələrinin qarşısındadırlar, müraciət edirlər. Kifayət qədər döyüş təcrübəsi olan və regionu bilən insanlardır. Ona görə də xahiş edirəm, bu məsələyə nəzər salaq.

İkinci bir məsələ. Hörmətli Sahibə xanım, bu proseslər ərzində ölkəmizdəki ictimai-siyasi təşkilatlar və siyasi partiyaların 50-si Azərbaycanın Ali Baş Komandanının, Prezidentinin apardığı siyasəti tam şəkildə dəstəklədilər. İki partiya buna qoşulmadı. Bu da bəlli məsələ idi. Belə ki, bu partiyaların rəhbərləri erməni lobbisinə, erməni siyasətinə, ermənilərə xidmət edir və aldıkları qrantlar da məhz onların hesabınadır. Xaricə miqrant alveri ilə məşğul olan insanlardır. Onların elə qoşulmamağı yaxşıdır ki, Azərbaycan xalqı bir daha bunu görsün. O baxımdan, hesab edirəm, “Siyasi partiyalar haqqında” Qanuna, indi yeni situasiya yaranıbdir, yenidən baxıb həm Seçki Məcəlləsinə uyğunlaşdırmalıyıq, orada müəyyən boşluqlar var, həm də siyasi partiyaların maliyyələşməsi ilə əlaqədar

bir müddəə da əlavə etmək olar ki, qeydiyyatdan keçmiş siyasi partiyalara da dövlət büdcəsindən müəyyən dərəcədə vəsait ayrılınsın. Onlar da siyasi sistemin formalaşmasında öz rollarını davam etdirlərlər. Hesab edirəm ki, gələcəkdə bunları da qanun layihəsinə salsaq, yaxşı olar.

Sahibə xanım, Gəncədən bu şəhərin 2 rayonunun ləğv olunması ilə əlaqədar çox sayda müraciətlər daxil olub. Bununla əlaqədar bizim komitə həm cənab Prezidentə, həm də Sizə müraciət edib. İndi zamanı deyil, gələcəkdə buna baxılmasına yardımçı olmağınızı Sizdən xahiş edirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Sahib Alıyev. Sahib müəllim, buyurun.

S.Aliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Dəyərli həmkarlar! Əli müəllim çox doğru olaraq qeyd etdi ki, “Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin 10 illiyi (2012–2022)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi haqqında Qanunda dəyişiklik edilməsi hazırda bu qurumun son dərəcə məsuliyyətli, gərgin fəaliyyəti dövründə baş verir və doğrudan da, bir şəffaflıq nəzərə çarpır. Mən əmin olmaq istərdim ki, ötən əsrin 1990-cı illərindəki müəyyən mənfi təcrübələrə heç zaman yol verilməyəcək. Açıq-aydın görünür ki, düşmənlər öz dezinformasiyasını, informasiya savaşını yenə də məhz öz mənfi təcrübələrinin üzərində qurmağa çalışır və yalandan müəyyən görüntülər formalaşdırmaq istəyir. Az öncə hörmətli Siyavuş müəllimin haqqında dediyi qüvvələrin dəstəyi ilə, sadəcə, bir faktı demək istəyirəm. Təsəvvür edin, “Hamam Times” saytının çalışanlarının Azərbaycana yanaşması heç də düşməndən fərqlənmir. Səfərbərliklə bağlı cəfəng bir məlumat yaydılar, sonra

həmin məlumat “Yandexs”də top xəbərlər sırasında əks olundu. Bu niyə baş verir, necə baş verir, bunu hər kəs bilir.

Mən az öncə gündəliklə bağlı deyə bilmədim. Mənə elə gəlir ki, bizim payız sessiyasında iki mühüm qanunvericilik aktına baxmağımıza ehtiyac var. Bunun biri informasiya təhlükəsizliyi haqqında qanundur. İndiki reallıq bu qanunun təcili qəbulunu tələb edir. İkincisi isə sosial şəbəkə haqqında qanundur. Burada Almaniya örnəyi var. Bəzi dövlətlərin neytral davranışlarının arxasında, informasiya müstəvisində nə dayandığını görürük. Ona görə də sosial şəbəkələr üzərindən Azərbaycana açıq-aydın təxribat var. Buna dayanaraq demək istəyirəm ki, internetin fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması, ümumiyyətlə, sosial şəbəkələrin fəaliyyətinə məhdudiyyət qoyulması alqışlanası bir haldır. Onsuz da, bir daha deyirəm, müəyyən təxribatçı qüvvələr var ki, sosial şəbəkədə yenə meydan sulayırlar. Azərbaycanda müəyyən informasiya hazırlığı olan insanlar var. Onlara mümkün çərçivədə şərait yaratmaq lazımdır ki, informasiya əsgəri olaraq bu sahədə öz fəaliyyətlərini davam etdirlsinlər.

Hörmətli xanım Sədr, mən cəbhə bölgəsini təmsil edirəm. Sadəcə, bir gündə, dünən saat 24:00-dan bu gün 9-a kimi Tərtər rayonu ərazisinə 381 dırnaqarası “tikinti materialı” tullanıb. Nəyə görə dırnaqarası “tikinti materialı” deyirəm, çünki bəzi dövlətlərin informasiya resurslarında yenə də deyirlər ki, guya təxribatçılar, terrorçular, işğalçılar Azərbaycan Ordusundan ələ keçirdikləri silah-sursat vasitəsi ilə yenidən bizim qəsəbələri atəşə tuturlar.

Payız sessiyasıdır, gərgin sessiyadır, büdcə müzakirələri var. Mənim Qarabağdan, cəbhə bölgəsindən, döyüşlər gedən ərazilərdən olan bir çox həmkarım var ki, bilirəm, onların burada son dərəcə mühüm işləri var. Amma

mümkün çərçivədə bir çox deputatın hazırda məhz o bölgələrdə olması, mənə elə gəlir ki, vacibdir. Çünki biz bu günlərdə orada, camaatımızın içərisində olmalıyıq. Mən orada 2 gün oldum, sonra çağırış var, təbii ki, qayıtmalı oldum. Amma belə bir imkan verilsə, yaxşı olar.

Yeri gəlmişkən, informasiya neytrallığının nə olduğunu biz dünən xüsusi informasiya hazırlığı savaşı keçmiş Rusiya kanalının iki müxbirinin apardığı verilişdə də gördük. Orada cənab Prezidentin, onların etiraf etdiyi kimi, müdrikcəsinə və diplomatik baxımdan sarsıdıcı cavablar verdiyini də gördük. Baxmayaraq ki, suallar çarpaz, kontrsuallar idi. Onun, sadəcə, Türkiyənin regionda stabilləşdirici rol oynadığı haqda dedikləri bəs edərdi. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sahib müəllim. Dünən mən cəbhə bölgəsində vəziyyətlə bağlı komitə və komissiya sədrləri ilə keçirdiyim iclasda ətraflı məlumat vermişəm. Düşünürəm ki, üzv olduğunuz komitənin sədri bu haqda Sizə məlumat verər. Fazil müəllim. Fazil Mustafa, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, qanun layihəsi ilə bağlı bir fikrimi bildirmək istəyirəm. Mənim üçün bir az maraqlı oldu, bunun tarixi nə dərəcədə araşdırılıb, biz dövlət dəmir yolları ilə bağlı “140 illik” anlayışını müddət olaraq qəbul elədik. Halbuki dəmir yolları Rusiyanın müəyyən dərəcədə müstəmləkəçilik siyasətini həyata keçirmək üçün çəkilmiş dəmir yollarıdır. Adətən biz mənbə olaraq 1918-ci ili götürürük. Xatırlayırsınızsa, tarixi mənbələr də var idi ki, Bakının işğaldan azad olunması üçün Azərbaycanda xüsusi səfərbərlik keçirilib. Hökm deyil, xidmət yaradılsın. Müvafiq qurumlar da, ola bilər ki, bunu həyata keçirsinlər.

Azərbaycan Cümhuriyyəti dövründə də Zəngəzurda erməni qiyamını yatırmaq üçün yenə də səfərbərlik keçirilib, qoşun formalaşdırılıb.

Biz tarixi niyə 10 illiyə gətirmişik? Hər halda sovet dövründə də hərbi komissarlıq sistemləri mövcud olubdur. Ona görə də xidmətin bütövlükdə Prezident fərmanı ilə yaradılması müddəti kimi götürülməsi mənim üçün bir az anlaşılmaz oldu. Hər halda bu, bəlkə də düzgündür. Amma araşdırmaq üçün deyirəm, bəlkə bir də baxaq ki, 1918-ci ildə bizim Azərbaycan Ordusunun formalaşması nə əsasla olub? Təbii ki, səfərbərlik əsasında olub. Niyə biz bu tarixi məhz o tarixdən müəyyən etməyəək? Məncə, bu, araşdırılması vacib olan məsələdir.

Qanunvericilik planı ilə bağlı məsələdə mənə imkan olmadı. Söyləmək istəyirdim ki, bizim bu müharibə şəraitində ən böyük çətinliyimiz nə oldu? Hesab edirəm ki, orta və ali məktəblərdə hərbi dərsləri ləğv eləməyimizin fəsadını indi yaşamağa başlayırıq. Bizdə “Ali təhsil haqqında” Qanun var. Həmçinin “Təhsil haqqında” baza Qanunumuz var. Hesab edirəm ki, müharibə şəraitinin tələbi kimi biz həm orta, həm də ali məktəblərdə hərbi dərslərin bərpa olunmasını təcili təmin eləməliyik. Başdansovdu deyil, real hərbi dərslər keçməlidir. Etiraf edək, bu gün çox sayda insanlarımız var ki, silahla davranışın adı qaydalarını bilmirlər və bu da bizim üçün gələcəkdə ehtiyat qüvvələri formalaşdırmaqda xeyli çətinlik yaradacaq.

Digər tərəfdən, qanunvericilikdə nəyi dəyişməliyik? Bu səfərbərlikdə çətinlik yaradan amillərdən biri odur ki, vətəndaşlar bir ailənin tək uşağının, yaxud da bir ailədən iki nəfərin eyni vaxtda səfərbərliyə çağırılması ilə bağlı tez-tez müraciət edirlər. Təbii ki, müharibədir, vətən

uğrunda döyüşdür. Burada heç kimin imtiyazı yoxdur, kimliyindən asılı olmayaraq, hamımız birlikdə övladımızla, qardaşımızla, yaxınımızla bu savaşa iştirak etməliyik. Hamımız bütün sıxıntıları göz önünə almalıyıq ki, vətən torpağı azad olunsun. Lakin sosial sığorta ilə bağlı məsələlər var. Vətəndaşa bununla bağlı aydınlıq gətirmək lazımdır. Vətəndaş döyüşə gedir, amma nıgaran qalır ki, məsələn, evdə 2–3 uşağı var, onların təminatı hansı formada olacaq. Bəlkə də qanunvericilikdə xüsusi bir imtiyaz formalarını tapmalıyıq. Bu gün bu bizim işimizdir, çünki Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti öz funksiyasını yerinə yetirir. Amma biz vətəndaşın narahatlıq yaşamaması, nıgaran qalmaması üçün onu qanunvericilikdə aydınlaşdırıcı, müəyyən müddəalarla təmin etməliyik. Həmçinin izah etməliyik ki, narahatlıq yaşanmasın. Çünki hamı emosiya ilə, böyük ruh yüksəkliyi ilə döyüşə gedir. Amma arxa cəbhədə hansısa bir sıxıntısı qalanda bu, problemə çevrilə bilər. Ona görə də bu məsələyə xüsusi diqqət yetirilməsini vacib hesab edirəm.

Sahibə xanım, Sizə təşəkkür edirəm ki, görülmə işlər barədə detalları ilə çox gözəl məlumat verdiniz. Bu əhəmiyyətin həmişə davam etməsi, mənə, vacibdir. Orada qeyd elədiniz ki, İctimai televiziya 45 dəqiqə vaxt ayrılıb. Bu, İctimai televiziyanın borcudur ki, Milli Məclisdəki çıxışları işıqlandırsın. Mənə, 45 dəqiqə azdır. Bunu danışmaq lazımdır, həftədə, heç olmasa, əlavə 2 dəfə 45 dəqiqə olsun. AzTV bunu işıqlandırsın. Çünki Azərbaycan cəmiyyətinin bütün problemləri, vacib məsələlər burada səsləndirilir, buradan verilişləri, proqramları ardıcıl göstərməyəcəksə, nəyi göstərəcəklər? Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fazil müəllim. Hələ dəqiq deməyəcəyəm, ayrı bir kanalda da format olacaq. Milli

Məclisin deputatları orada iştirak edə biləcəklər. Amma bu 45 dəqiqəlik veriliş hər həftə olacaq. O biri məsələlərə isə baxarıq.

2 nəfər çıxış etmək istəyir. Etibar Əliyev və Qənirə Paşayeva. Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar! Mən Fazil bəyin hərbi dərslərin bərpa olunması təklifini dəstəkləyirəm. Biz Sovet vaxtı təhsil alanda ali məktəblərdə bir gün səhər saat 9-dan axşam 5-ə qədər hərbi dərs tədris olunurdu. Əlbəttə ki, o zaman üfüqdə heç bir müharibə görünmürdü. Lakin bu hərbi dərslər çox ciddi formada tədris olunurdu. Düşünürəm ki, biz bu istiqamətdə müzakirələr aparmalıyıq ki, bir günlük hərbi dərslərin tədrisi məsələsinə yenidən qayıdaq.

İkincisi, hamımız ordumuza mənəvi dəstək göstəririk. Mən təklif edirəm ki, biz, Milli Məclisin deputatları kimi, Silahlı Qüvvələrə Yardım Fonduna əmək haqqımızdan müəyyən məbləğdə dəstək olaq. Düşünürəm ki, maddi dəstəklə mənəvi dəstək bir-birini tamamlamalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Etibar müəllim. Qənirə xanım, medalla bağlı çıxışdır?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Gündəliklə bağlıdır. Buyurun.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkili, mətbuat və media nümayəndələri! Hörmətli Sədr, mən 1 dəqiqə ərzində 2 məsələ ilə bağlı fikrimi deyib çıxışımı tamamlayacağam.

Birincisi, bu layihəni dəstəkləyirik. Çünki mən özüm ön cəbhə bölgəsində təmsil olunan millət vəkili kimi, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin bu proseslərdə nə qədər böyük bir məsuliyyətlə və

fəal şəkildə iştirak etdiyinin gecə-gündüz şahidi olmuşam. Ona görə düşünürəm ki, bu günlərdə bizim bu qanun layihəsini qəbul etməyimiz, təbii ki, bu qurumda çalışan insanlara da çox böyük dəstək olacaq.

Burada məsələ qaldırıldı. Bu məsələni mən də vurğulayacağdım. Bu gün minlərcə Azərbaycan gənci Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə müraciət edərək bütün qəlbi ilə, sevgisi ilə, vətənpərvərlik ruhu ilə ön cəbhədə olmaq istəyir. Təbii ki, bu gənclərimizin ruh yüksəkliyi ilə bərabər, bilgiləri də çox önəmli məsələdir. Ona görə mən də çox xahiş edirəm ki, həm orta, həm də ali məktəblərimizdə hərbi dərslərin ən yüksək səviyyədə tədris olunması məsələsi ilə bağlı çağırışları bizim Təhsil Nazirliyimiz, müvafiq qurumlarımız nəzərə alsın. Bu, ön cəbhədə yaşayan insanların, elə bütün azərbaycanlıların çağırışıdır.

Sahibə xanım, Milli Məclis Sizin rəhbərliyinizlə bu məsələlərdə, ümumiyyətlə, Azərbaycan həqiqətlərinin təbliğində, işğalçı Ermənistanın siyasətinin iç üzünün daha geniş açılmasında böyük işlər görür və cəmiyyətə örnək olan çox önəmli addımlar atır. Mən düşünürəm ki, həmkarlarımin da qaldırdığı bəzi məsələləri dəstəkləyərək biz öz əmək haqqımızın böyük bir hissəsini Silahlı Qüvvələrə Yardım Fonduna bağışlasaq, bu, cəmiyyətimizdə imkanı, gücü çatan bütün insanlara bir çağırış olar. Düzdür, dövlətimiz, silahlı qüvvələrimiz güclüdür, onların bütün imkanları var. Amma belə bir gündə belə bir addım böyük, mənəvi örnək yükü və cəmiyyətə də bir çağırış olardı.

Təbii ki, müharibədir. Müharibənin öz qanunları var. Biz öz torpağımızda, öz torpaqlarımız uğrunda mübarizə aparırıq. İnsanlarımız könüllü olaraq qanvermə aksiyalarında iştirak edirlər. Bəli, buna bu günlərdə çox

ehtiyacımız var. Mən düşünürəm ki, Milli Məclis olaraq Siz hər zaman bu məsələlərdə öncüllük edən insanlarımızdan olmusunuz. Bizim də bu qanvermə aksiyasında Milli Məclis olaraq fəal iştirak etməyimiz vacibdir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qənirə xanım. Verilən təkliflər nəzərə alınacaq. Əli müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz? Buyurun.

Ə.Hüseynli. Sahibə xanım, üzr istəyirəm ki, müdaxilə etdim. Əslində, medalın təqdimatı ilə, medalla bağlı olan təşəbbüslərə, fikirlərə görə təşəkkürümü bildirirəm. Amma səfərbərlikdən, hərbi quruculuqdan söhbət düşəndə artıq mövzu bir qədər dəyişir. Hərbi təhsil, hərbi quruculuqla bağlı məsələlər, düşünürəm ki, aidiyyəti təhlükəsizlik və təhsil komitələrində müzakirə oluna bilər.

Eyni zamanda, medalla bağlı hamımızın vahid bir fikri var. Burada ünvanlı medalla bağlı yanaşmaya, suala münasibət bildirmək istəyirəm. Fazil müəllim dəmir yolu ilə bağlı yubiley medalımızın 140 illiyi, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin isə 10 illiyi ilə bağlı söylədi. Hörmətli Fazil müəllim, burada medalla bağlı təqdim olunmuş qanun layihəsində yanaşma, məncə, tam dəqiqdir. Birincisi, bizim Xalq Cümhuriyyəti ilə bağlı təqdim etdiyimiz yubiley medalları olub. O medallar bizim müstəqil dövlətçiliyimizin tarixini əhatə edir. Amma bu o demək deyil ki, o dövrdən əvvəl Azərbaycanın hansısa dövlətçilik ənənələri və qurumları mövcud olmayıb. Bu baxımdan, hesab edirəm, tam yerindədir ki, dəmir yolu ilə bağlı “Dəmir Yollarının 140 illiyi” yubiley medalı oldu. Bizim xanlıqlar dövründə dövlətçilik tariximiz olub. Əksinə, təqdirəlayiq haldır ki, bizim daha qədim ənənələri özündə əks etdirən bu cür medallarımız təsis olunsun.

O ki qaldı Səfərbərlik Xidmətinin 10 illiyi ilə bağlı qeydinizə, biz Azərbaycanda ordu quruculuğu ilə bağlı 100 illik yubiley medalı təsis etmişik. Amma sonrakı dövrlərdə də “hərbi komissarlıq” dediyimiz qurumlar Müdafiə Nazirliyinin tərkibində idi. Çıxışımı başlayanda ona görə xüsusi vurğuladım ki, müstəqil müvafiq icra hakimiyyəti orqanı kimi bu xidmət 2012-ci ildə yaranıb. Ona görə tam məntiqlidir ki, müstəqil bir dövrdə tamamilə yeni bir qurumdur və onun yubiley medalı da məhz 10 illiklə bağlıdır.

Fürsətdən istifadə edib, Sahibə xanım, bir qeydimi də demək istəyirəm. Sahib müəllim, medalla bağlı söylədiyiniz fikirlərə görə təşəkkür edirəm. Amma bu dövrdə millət vəkillərinin xalqın içində olması ilə bağlı çağırışınızı, fikrinizi heç bölüşmürəm. Bizim parlamentin bütün deputatları xüsusilə də bu dövrdə müxtəlif formalarda xalqın içərisindədirlər. Amma “Hərbi vəziyyət haqqında” Qanunun müvafiq maddəsinə görə, Milli Məclis də hərbi vəziyyətdə öz işini iclaslarla davam etdirir. Dünən və bu gün, təbii ki, bu anda millət vəkilləri yerində olmalıdırlar. Cəbhə bölgəsində baş verən hadisələrlə, görüşlərlə, təbliğatlarla bağlı digər hansı tapşırıqlar olacaqsə, onlarla bağlı Sahibə xanım artıq söylədi, millət vəkilləri bu tapşırıqları da yerinə yetirəcəklər. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Təklif var, səsə qoyaq. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.37 dəq.)

Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Aqıl müəllim, Sizin sualınız səsverməyə təsir etmədi ki? Yəni səs verdiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, deyin. Medalla bağlıdır?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

A.Abbas. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, qismən səfərbərlikdir. Bizim bir işçimiz də gedib, onun maaşı veriləcək, ailəsi bu maaşı alacaq. Amma elə insanlar var, onlar dövlət təşkilatlarında və ya hər hansı bir təşkilatda işləmirlər ki, onların maaşı ödənilsin. Günümüzə işləyən insanlar var. Onlar ailələrini qoyub cəbhəyə gediblər, yaxud çağırılıblar. 10–20 günə qayıdacaqlar, Allah eləsin, tez qayıtsınlar, qələbəmizin bayrağını sancaq. Yəni bir müddət keçəcək. Onlar günümüzə işləyirlər. Mümkündürsə, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, eləcə də əlaqədar qurumlar bu məsələyə baxsınlar. Bu vətəndaşların ailə üzvləri işsizdir, ailəni bu vətəndaşlar dolandırırırlar. Onlara ya kompensasiya verilsin, ya da ailə üzvlərindən biri Məşğulluq İdarəsinə işə götürülsün. Bunu xahiş edirəm, ayrı sözüm yox idi. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 10-cu məsələsinə keçirik. Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi

müzakirəyə çıxarılır. Layihə barədə məlumat vermək üçün Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nurlan Həsənova söz verirəm. Nurlan müəllim, buyurun.

N.Həsənov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Dəyərli həmkarlar, təqdim olunan qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin 58-ci və 75-ci maddələrinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlıdır. Bu dəyişikliklər, əslində, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 28 dekabr tarixli Fərmanına uyğun olaraq, tikinti obyektlərinə, tikintiyə icazə, tikinti obyektinin istismarına icazə və tikintiyə dövlət nəzarəti prosedurlarının sadələşdirilməsi ilə əlaqədar olaraq qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlıdır. Təqdim olunan layihə ilə ilk öncə Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin 58.2-ci maddəsinin 2-ci cümləsi təkmilləşdirilir. Yəni belə olur: “Mühəndis-axtarış işlərinin nəticəsi texniki hesabat formasında və axtarış işlərini həyata keçirən şəxs tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına və sifarişçiyə təqdim edilir”.

75.4-cü maddədə nəzərdə tutulan əlavə isə tikintiyə icazə verilməsi ilə bağlı təqdim olunan sənədlərdə çatışmazlıq aşkar edilməsi halı ilə bağlıdır. Belə ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təqdim olunan sənədlərdə hər hansı bir çatışmazlıq aşkar edilərsə, bu zaman müvafiq icra hakimiyyəti orqanı sifarişçiyə həmin natamam sənədlər barədə tam şəkildə məlumat verməlidir. Sifarişçi məlumatlandırıldıqdan sonra 10 gün ərzində natamam sənədləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim etməlidir və bu zaman tikintiyə icazə icraatı ilə bağlı nəzərdə tutulan müddətin axımı dayandırılmış hesab edilir. Sifarişçi tərəfindən sənədlər təqdim edildikdən

sonra müddətin axımı davam etdirilir.

Təqdim olunan qanun layihəsinin üç oxunuşda qəbul edilməsi nəzərdə tutulur. Deputat həmkarlarımdan qanun layihəsinə səs vermələrini xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Nurlan müəllim. Çıxış etmək istəyənlər var. Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Bununla bağlı qanun layihəsi çox düzgün olaraq təqdim olunur. Mən hesab edirəm ki, biz Tikinti Məcəlləsinə yeni tikintilərin idarə olunması müddəasını da əlavə etməliyik. Sahibə xanım, Regional komitə olduğumuza görə bizə çox sayda müraciət daxil olur. Elə bilirlər ki, bu məsələlərə biz baxırıq. O baxımdan, mən qeyd etmək istəyirəm ki, hər bir tikinti sahibi yeni tikililərə bir komendant təyin edir və istədiyi qiyməti, yəni Tikinti Məcəlləsindən kənar qiyməti müəyyənləşdirir. Bu, 50 qəpikdən 5 manata qədərdir. Yəni insanlar pulunu ödəyib aldıkları evlərində kirayə yaşayırlar. Bunun heç bir hüquqi əsası yoxdur. Tikinti Məcəlləsində göstərilir ki, təxminən 35 qəpik civarında olmalıdır. Burada göstərilməyib ki, sahilə tikilən ev üçün 5 manat, Suraxanıda tikilən ev üçün isə 35 qəpik verilməlidir. Bu, ümumi qanundur və vətəndaşlarımızın çoxu bunu ödəyə bilmir. Kommunal, bir çox digər xərclər var. Bu məbləğə isə heç bir kommunal xərc də daxil deyil. Sadəcə olaraq, qapıya bir nəfər qoyurlar, vəssalam. Bununla da iş bitmiş hesab edilir. Bu baxımdan, mən hesab edirəm ki, o Məcəllədə tikintinin idarə olunması ilə əlaqədar boşluq var. Düzdür, orada göstərilir ki, kollektiv yığışmalıdır, özləri seçməlidir, sonra hər birinin evinin kupçası orada qeydiyyatdan keçməlidir. Heç kəs heç kəsə etibar etmir və onu vermir. Aydınadır ki, bu, çox çətinidir.

Nəticə etibarı ilə vətəndaşlarımız yenə də, bax, bu problemlərlə rastlaşırlar.

Bilirsiniz ki, bütün mənzil istismar idarələri getdikcə öz funksiyalarını itirir. O baxımdan da onun hüquqi statusu olmalıdır ki, hər bir insanın yaşayış yerindən arayış tələb olunanda o sənədi versin, seçki prosesi dövründə onların qeydiyyatının aparılması ilə məşğul olsun. Bu kimi digər cəhətlər var. Seçki prosesində də problemlər yaranır. Heç o adamın xəbəri yoxdur, burada kim yaşayır, kim qeydiyyatdadır, hansı formadadır. Hər halda komitədə baxılıb, mən hesab edirəm ki, gələcəkdə bu məsələlərə bir aydınlıq gətirilməlidir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Mələhət İbrahimqızı. Mələhət xanım, buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən də öz növbəmdə Nurlan bəyin təqdim etdiyi dəyişikliklərə səs verəcəyəm. Məni narahat edən nədir? Yəqin, Bakıdan seçilmiş millət vəkilləri də bu problemlərlə rastlaşırlar. Nəsimi rayonunda çoxlu yeni tikili var. Vətəndaşları, sakinləri nə narahat edir? Ağır tonnajlı yük maşınlarının şəhərə daxil olmasına axşam saat 10-da, ya 9-dan sonra icazə verilir. Gecə şəhərə qədər iş adamları tərəfindən səs-küylü tikinti işləri aparılır. Bu da vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olur. Məsələn, təmsil olunduğum Nəsimi rayonunda, mikrorayonda evlər o qədər sıxdır ki, əl uzadanda o birinin balkonuna dəyir. Bu zaman da səs-küy o qədər çox olur ki, sakinlər şəhərə qədər yata bilmədiklərini, gecə narahat olduqlarını bildirirlər.

Mən bununla bağlı dəfələrlə həm bizim rayonun icra başçısına, həm də Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri çox hörmətli Anar müəllimə müraciət etmişəm. Anar müəllim bu məsələyə hədsiz dərəcədə

diqqət və həssaslıqla yanaşıb. Sözü bu oldu ki, bunu Nazirlər Kabineti tənzimləyir. Vətəndaşların, sakinlərin bu məsələ ilə bağlı narahatlığı, həqiqətən də, qəbul olunmalıdır, başa düşülməlidir. Çünki o tikintilər səhərə qədər davam edir. Xəstə, gecə növbəsində olan insanlar var. Bu, qanunvericilikdə də hansısa formada tənzimləyə bilər. İndi həm koronavirusla bağlı karantin rejimidir, həm də hərbi vəziyyətlə bağlı komendant saati var. Bu işlər aparılmır. Amma, inşaallah, biz tezliklə zəfər bayrağını sancacağıq, koronavirus da bitəcək. Bu problemin həll olunması ilə bağlı qanunvericilikdə hansısa bir tənzimləmə olsa idi, daha yaxşı olardı.

Möhtərəm xanım spiker, Sizdən 30 saniyəlik bir xahişim olacaqdır. 1-ci məsələdə çıxışa yazılmışdım, amma çatdıra bilmədim. Mənim xahişim ondan ibarətdir ki, həqiqətən də, hörmətli Hikmət Hacıyevin sözləri ilə desək, bu gün Azərbaycanda böyük Vətən Müharibəsidir. Bizim cəbhə bölgələrimizdə yaşayan insanlar da əsgərlərimiz, milli ordumuz kimi qəhrəmanlıq və fədakarlıq göstərirlər. Ona görə düşünürəm ki, cəbhə bölgəsində yaşayan sakinlərə statusları ilə bağlı hansısa bir imtiyaz verilsə, daha yaxşı olardı. Bizim sərhəd bölgələrimizin möhkəmləndirilməsi dövlətimizin siyasətinin prioritetlərindəndir. Cəbhə bölgəsi ilə bağlı isə, düşünürəm ki, iki dəfə artıq məsuliyyət daşıyıırıq. Sahib müəllim dedi ki, Tərtərdə vətəndaşlar qəhrəmanlıq göstərirlər. Bu məsələdə də qanunvericilikdə hansı isə dəyişiklik olsa idi, çox yaxşı olardı. Vaxt aldığıma görə bir daha üzr istəyirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Mələhət xanım. Asim Mollazadə, buyurun.

A.Mollazadə. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, mən təkliflərlə razıyam və səs verəcəyəm.

Sadəcə olaraq, Bakı şəhərində tikinti ilə bağlı müəyyən problemlər yaranıb. Hamı gözəl bilir ki, Bakıda çox gözəl bir pilot layihəsi var. Köhnə evlərin yerinə yeni evlərin inşası həyata keçirilir və bu, özlüyündə şəhərin simasını dəyişdirir. Çox uğurlu layihədir. Amma bu layihədə bir neçə məqam ən az qanunvericilikdə nəzərə alınmadığına görə seçicilərimizin çox ciddi narahatlığına və narazılığına səbəb olur. Vətəndaşların köçürülməsi ilə bağlı olan məsələlərdə bir neçə yerdə böyük problemlər yaranıb, tikinti şirkətləri bəzi hallarda öz öhdəliklərini yerinə yetirmirlər. Məsələn, bir layihə təqdim olunur. Bu layihə ilə bağlı razılıq əldə edilir, lakin sonra layihə dəyişir və vətəndaşların aldığı mənzillər əvvəlki razılaşmaya uyğun olmur.

Digər bölgələrdə, yəni bizim rayonda, məsələn, 3 ildən artıqdır ki, tikinti dayanıb. Çünki inşaat işləri gedən qonşu ərazidən kimləri isə köçürə bilmirlər, məhkəmə prosesləri illərlə uzanır. Bu da vətəndaşların çox ciddi narazılığına səbəb olur. Mənə elə gəlir ki, bu məsələlərlə bağlı qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklər olmalıdır. Mən bir neçə dəfə Bakı şəhər rəhbərliyinə, rayon rəhbərliyinə müraciət etmişəm. Hətta bəzi hallarda Bakı şəhər rəhbərliyindən çox maraqlı cavab almışam. 1998-ci ildə qərar verilib və bu yer hansı isə şirkətə verilib. Onlar söküntü işləri aparmayıblar, söküntünün yeri zibilxanaya çevrilib və pandemiya dövründə epidemioloji nöqteyi-nəzərdən çox pis vəziyyət yaranıb. Lakin Bakı şəhər rəhbərliyi unudur ki, artıq 1998-ci il deyil, artıq 2020-ci ildir. Bu məsələlər indiyə qədər öz həllini tapmalı idi ki, vətəndaşlarımız narahatlıq yaşamınsın. Düşünürəm ki, biz yenə də bu istiqamətdə qanunvericiliyə müvafiq dəyişikliklər etməliyik. Qanunvericilik vətəndaşların həm hüquqlarını, o cümlədən mülkiyyət hüquqlarını müdafiə etməlidir, həm

də dövlətin həyata keçirdiyi layihələrin qarşısı alınmalıdır. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Tahir Kərimli, buyurun.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Vaxtınızı çox almayacağam. Deputat həmkarlarımın çıxışları mənə müəyyən qədər ruh verdi ki, bir-iki dəqiqə ərzində fikrimi deyim. Artıq neçə illərdir müşahidə edirik, Bakı şəhərində – Ağ şəhərdə, Göyçayda və başqa rayonlarda belə hallar olub. Sifarişçilər podrat təşkilatlarına sifariş verirlər. Onlar da gəlirlər, işləyirlər, binanı müəyyən qədər tikirlər, yaxud tikintini müəyyən qədər başa çatdırırlar. Artıq sona çatmış tikinti dayandırılır. Yaxşı, bu öz işləridir. Axı 7–8 ay işçilərin əmək haqlarını vermirlər. Nə qədər narazılıq yaradırlar. Mən bilmirəm, bunu hansı yolla həll etmək lazımdır. Bu, artıq kütləvi hal alıb. Hamı aldadır, işlədir və işi yarımçıq qoyur, işçilərin maaşını vermir, əmək haqqını ödəmir. Mən çox xahiş edirəm ki, məsələyə diqqət yetirilsin. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən qanunvericilikdə tikinti məsələsi ilə bağlı iki məsələyə münasibət bildirmək istəyirəm. Hörmətli Siyavuş müəllim mövcud problemi çox düzgün qaldırdı. Siyavuş müəllim, Tikinti Məcəlləsində son dövrdə, həqiqətən də, çox mühüm dəyişikliklər var. Onlardan biri də qaldırdığınız məsələ idi. Tikinti şirkətləri həm də tikilmiş binaların idarəetməsi ilə məşğul ola bilməz. Qanunvericilikdə bu məsələlər tam öz əksini tapdı. Sonda biz Tikinti Məcəlləsinin bu məsələlərindən irəli gələrək Mülki Məcəllədə də çox ciddi düzəlişlər etdik. Beləliklə, qanunvericiliyə uyğun olaraq, hazırda Azərbaycanda, belə deyək ki, vətəndaş–mənzil sahibi münasibətləri bu cür tənzimlənir.

Dediyiniz kimi, bir, özləri birləşib kooperativ, ya kooperasiya yaradıb idarə etməlidirlər, iki, mövcud mənzil istismar idarələri, əgər binalar onların tərkibindədirsə, üç, şirkətlər. Amma, doğrudan da, təəssüf olsun ki, Azərbaycanda bu məsələlərə xidmət edən şirkətlər inkişaf etmədi və ciddi rəqabət yaranmadı. Məhz buna görə də dediyiniz qiymətlər çox fərqlidir. Demək istəyirəm ki, biz, əslində, qanunvericilikdə bu problemi həll etdik. Amma hələ ki, müsbət nəticələrini görməmişik. Ona görə biz ünvanladığınız məsələyə komitədə bir daha baxacağıq.

Pilot tikililərlə bağlı Asim müəllim də, Tahir müəllim də məsələlər qaldırdılar. Amma pilot layihələrin yaradılmasının məqsədi iş yerlərinin açılması idi, tikintinin inkişafı ilə bağlı idi. Təəssüf olsun ki, onun mənfi məqamları da oldu, yüzlərcə məhkəmə mübahisələri yarandı, insanlar narazılıqlarını bildirdilər. Qeyd etmək istəyirəm ki, bu məsələ qanunvericilik predmeti deyil. Bu məsələlər Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə həllini tapmışdı. İndi bunu tənzimləməkdən ötrü bizim hansı isə qanunvericilik mexanizmlərimiz mövcud deyil. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.54 dəq.)

Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Beləliklə, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli deputatlar, gündəliyin 11-ci məsələsi “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəni İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Mahir Abbaszadə təqdim edəcək. Mahir müəllim, buyurun.

M.Abbaszadə, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi ilə bağlı və indiki vəziyyət haqqında məlumat vermək istəyirəm. Hazırda qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən fiziki şəxslər tərəfindən minik avtomobillərinin özgəninkiləşdirilməsi haqqında müqavilələr dövlət qeydiyyatına alınarkən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən dövlət rüsumları müəyyən edilir. Nazirlər Kabineti dövlət rüsumlarını avtomobillərin mühərrik həcmələrinə, eyni zamanda, istehsal tarixlərinə uyğun olaraq müəyyən edir. Qohumluq əlaqəsində olan şəxslər də avtomobillərini bir-birinə bağışlayarkən Nazirlər Kabineti həmin qaydaları həmin şəxslərə də tətbiq edir. Ancaq bu dəyişiklik, təklif ondan ibarətdir ki, minik avtomobillərinin alğı-satqısı zamanı müqavilələrin dövlət qeydiyyatına alınmasına görə dövlət rüsumunun məbləğinin hər il təsdiq olunması mexanizmindən imtina edilir, əvəzində isə rüsumlar daimi olaraq müəyyən edilir.

Eyni zamanda, yaxın qohumluq münasibətləri olan

insanlar arasında avtomobillərin bağışlanması ilə əlaqədar olaraq da dövlət rüsumlarında dəyişiklik edilir. Bu zaman isə simvolik olaraq 10 manat dövlət rüsumu qəbul edilir. Millət vəkillərindən müsbət münasibət bildirmələrini xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Mahir müəllim, sağ olun. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.56 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Beləliklə, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 4 məsələsi, yəni 12–15-ci məsələlər cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub, valideynlərini itirmiş, yaxud valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların övladlığa götürülməsinin stimullaşdırılması ilə bağlıdır.

Beləliklə, gündəliyin 12-ci məsələsinə keçirik. 12-ci məsələ Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramova söz vermək istəyirəm. Vüqar müəllim, buyurun.

V.Bayramov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkili! Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə təklif edilən dəyişikliklər stimullaşdırıcıdır və eyni zamanda, güzəşt dairəsinin genişləndirilməsini özündə ehtiva edir. Təklif edilən dəyişikliklər Vergi Məcəlləsinin 102.3-cü maddəsinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsinə və artırılmasına xidmət edir. Bu, stimullaşdırıcı məqsəd daşıyır. Eyni zamanda, 102.3-cü maddə genişləndirildiyi üçün 102.4.4-cü maddə ləğv edilir. Belə ki, təklif edilən dəyişikliklərə əsasən 102.3-cü maddəyə “Gəlir vergisindən azadolmalar və güzəştlər hissəsi” artırılıb. İki dəfə artım həyata keçiriləcək. Hazırda gəlir vergisindən azadolma 100 manatdır. Təklif olunur ki, bu rəqəm 200 manata çatdırılsın. Bu da, təbii ki, stimullaşdırıcı xarakter daşıyır və nəticə etibarı ilə imkan verəcək ki, məhz sağlamlıq imkanları məhdud olan və eyni zamanda, I dərəcəli əlilliyi olan şəxsə baxan və onunla birlikdə yaşayan valideynin (arvadın, ərin), himayəçinin və ya qəyyumun gəlirlərinin gəlir vergisindən 200 manat azadolunma tətbiq olunsun.

Qeyd etdiyimiz kimi, həmin güzəştin əhatə dairəsi genişlənir. Belə ki, gəlir vergisi üzrə güzəşt bu kateqoriya üzrə sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqları himayəyə götürən valideynlərə də şamil olunacaq. Bu, nəticə etibarı ilə imkan verəcək ki, bir tərəfdən, həmin uşaqların himayəyə götürülməsi stimullaşdırılsın, digər tərəfdən isə güzəştin dairəsinin genişləndirilməsi mümkün olsun. O baxımdan təkliflər stimullaşdırıcıdır və güzəşt dairəsinin genişləndirilməsinə xidmət etdiyi üçün hörmətli deputat həmkarlarımızı dəyişikliyə səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Sağ olun, Vüqar müəllim. Musa müəl-

lim, Sizin komitədə də bu məsələyə baxılıb. Sözlünüz varmı? Razısınız?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sözlünüz yoxdur. Çox sağ olun. Çıxış etmək istəyən yoxdur və icazənizlə, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 13-cü məsələsi Azərbaycan Respublikasının “Təhsil haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədədir. Layihəni Elm və təhsil komitəsinin sədri Bəxtiyar Əliyev təqdim edəcək. Bəxtiyar müəllim, buyurun.

B.Əliyev, *Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Deputat həmkarlarıma qısaca bildirim ki, qanun layihəsi komitədə müzakirə edilmiş və müsbət rəy verilmişdir. Bu qanun layihəsinin əsas məqsədi cənab Prezidentin həyata keçirdiyi sosial siyasətin məntiqi bir davamıdır. Bu siyasətin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Bu Qanuna edilmiş əlavə

imkan verir ki, valideynlərini itirmiş uşaqlar da övladlığa götürüldükdən sonra təhsil haqqından azad edilmək imtiyazını saxlasınlar. Əlbəttə ki, bu Qanuna görə, uşaqlar övladlığa götürülürsə, artıq onların valideynləri var və belə olan halda bu imtiyazlar itirilməlidir. Amma sosial siyasətin davamı olaraq bu imtiyazların həmin uşaqlarda saxlanması Qanunla nəzərdə tutulur. Bu isə eyni zamanda, valideynlərini itirmiş uşaqların da övladlığa götürülməsini stimullaşdıracaqdır. Ona görə deputat həmkarlarımdan xahiş edirəm ki, bu qanun layihəsinə səs versinlər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Bəxtiyar müəllim, çox sağ olun. Musa müəllim, Sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, 5 nəfər yazılıb və mən indi 1 nəfərə söz verəcəyəm. Saat 1-də biz fasilə elan edəcəyik, saat 3-də isə işimizi davam etdirəcəyik. Qüdrət Həsənpuliyev, buyurun. Qüdrət müəllim, 5 dəqiqəniz var. Buyurun.

Q.Həsənpuliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Doğrudan da, bu dəyişikliklər mütərəqqi dəyişikliklərdir, mən buna səs verəcəyəm. Bu, birinci oxunuşdur, hesab edirəm ki, bəzi ümumi məsələlərə münasibət bildirmək lazımdır. Sahibə xanım, Siz də uzun müddət təhsil işçisi olmusunuz. Bizdə çoxlu qanun var, qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi baxımından bu qanunların hamısının bir məcəllədə birləşdirilməsinə çox ehtiyac var. Yəni “Təhsil haqqında”, “Məktəbəqədər təhsil haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında”, “Ali təhsil haqqında” qanunlar var. Necə ki, vaxtilə Seçki Məcəlləsini yaratdıq, seçki qanunlarını bir məcəllədə birləşdirdik, onun tətbiqini sadələşdirdik, öyrənilməsini asanlaşdırdıq, o baxımdan da, yəni vahid elm,

təhsil məcəlləsinin yaradılmasına, hesab edirəm ki, çox böyük ehtiyac var.

İkincisi, təhsildə, doğrudan da, ciddi islahatlara ehtiyac var. Hesab edirəm ki, Milli Məclis bu məsələdə, nəhayət ki, öz sözünü deməlidir. Mən bu məsələni Milli Məclisdə dəfələrlə qaldırmışam. Hörmətli Zahid müəllim, Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin direktoru, bilmirəm, indi buradadır, yoxsa deyil, o, bir sorğu da keçirmişdi. Azərbaycanda ali məktəblərə daxil olan uşaqlar, bir-iki nəfər istisna olmaqla, hamısı repetitor yanına gedir. Bir dəfə həmkarlarımdan kim isə burada dedi ki, repetitorluq bütün dünyada var. Bəli, bütün dünyada var. Hansı isə bir fəndən çatışmazlıq olanda valideyn uşağı repetitor yanına göndərir. Yuxarı sinif şagirdləri ilə bağlı gedək, araşdıraq. Biz özümüzü görməməzliyə qoymamalıyıq. Uşaqlar pul qarşılığında məktəblərə getmirlər, repetitor yanına gedirlər.

Biz bir dəfə həmkarlarımızla birlikdə olimpiada medallarının təqdimatı mərasimində iştirak etdik. Hörmətli Ceyhun müəllim bizi dəvət etmişdi. Biz o uşaqların vəziyyətini gördük. Hamısının belı bükülüb, arıq, çoxu distrofiya xəstələrinə oxşayırdı. Mən hesab edirəm ki, biz orta məktəbin buraxılış imtahanları üzrə vahid ali məktəblərə qəbulu həyata keçirsək, bunun hamısı aradan qalxar və uşaqlar da orta məktəblərdə bütün ali məktəblər üzrə imtahan verərlər.

Hörmətli həmkarlar, qulaq asın, axı, bu məsələlər sizi də narahat etməlidir. Bu bizim millətin ümumi problemi-
dir. Valideynlər uşaqların boğazından kəsib repetitora vəsait verirlər. Axı, bunu aradan qaldırmağın çox sadə yolları var. Ali məktəblərə qəbul imtahanlarının suallarını Dövlət İmtahan Mərkəzi hazırlayır. Təhsil Nazirliyi dərslilikləri hazırladığı kimi, həmin sualları da hazırlamalıdır. O

suallar daha çox olimpiada suallarına oxşayır, tələbələrdən xüsusi istedad tələb edir. Ona görə hesab edirəm ki, biz müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə danışmalıyıq. Bu istiqamətdə, doğrudan da, islahatların aparılmasına çox böyük ehtiyac var.

Bir məsələyə də diqqət yetirmək istəyirəm. Bu da Azərbaycanda xarici tələbələrin yerli tələbələrdən daha çox təhsil haqqı ödəməsi məsələsidir. Dünyanın heç bir yerində belə şey yoxdur. İngiltərədə azərbaycanlı da, ingilis də təhsil aldığı universitetə eyni miqdarda təhsil haqqı ödəyir. Məsəl üçün, hansı işə bir əmtəəni, paltarı biz xaricdə alırıq, pul ödəyirik. Amma ölkədən çıxanda, əksinə, məbləğin bir hissəsini əlavə dəyər vergisi kimi özümüzə qaytarırlar. Mən çox təəssüf edirəm, Sahibə xanım, xahiş edirəm, Sədr kimi auditoriyada sakitliyi təmin edəsiniz. Sizdən çox xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm. Buyurun, sözünüzü qurtarın, Qüdrət müəllim.

Q.Həsənquliyev. Bizə xüsusilə Cənubi Azərbaycandan tələbələr gəlirlər. Onlardan mənə də müraciət edənlər var. Çox xahiş edirlər ki, bizdə təhsil haqqı yüksəkdir, azərbaycanlı tələbə nə qədər təhsil haqqı ödəyirsə, qoy, xaricilər də eyni təhsil haqqını ödəsinlər. Yenə də deyirəm, bu, əqli mülkiyyətdir. Biz onlara bilik veririk. Bunu öz tələbəmizə hansı qiymətə ediriksə, xarici tələbə üçün də eyni qiymət olmalıdır. Mən hesab edirəm ki, onlar gələcəkdə bizim böyük təbliğatçılarımıza çevriləcəklər, bizim lobbicilərimiz olacaqlar. Ona görə də onlara münasibətdə də bu mövqeni dəyişmək lazımdır və bu, "Təhsil haqqında" Qanunda öz əksini tapmalıdır. Diqqətinizə görə çox sağ olun, Sahibə xanım.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Ancaq mən

bir məqama münasibət bildirim. Heç bir xarici ölkədə əcnəbi tələbələr yerli tələbələr kimi pul ödəmirlər, həmişə yerli tələbələrdən çox pul ödəyirlər. Bütün dünyada olan praktika bundan ibarətdir.

Hörmətli həmkarlar, saat 1-dir, fasilə elan edilir. Saat 3-də işimizi davam etdirəcəyik. Sağ olun.

(FASILƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli deputatlar, iclasımızı davam etdiririk. Məlumat verim ki, bu gün səhər iclasda biz deputat Eldar Quliyevin Milli Məclisin Hesablayıcı komissiyasının üzvü seçilməsi haqqında qərar qəbul etdik. Fasilə zamanı Hesablayıcı komissiyanın üzvləri iclas keçirmiş və Eldar Quliyevi komissiyanın sədri seçmişlər. İcazə verin, bu münasibətlə hörmətli Eldar müəllimi təbrik edək və məsul vəzifədə ona uğurlar arzulayaq. *(Alqışlar.)*

Təbrik edirik.

Hörmətli həmkarlar, bizdə 6 nəfər yazılan var. Qüdrət müəllim çıxış elədi. İndi isə Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən də Eldar müəllimi təbrik edirəm, təbriklərə qoşuluram. Təqdim olunan qanun layihəsi çox təqdirəlayiqdir və humanist bir qanun layihəsidir. Hesab edirəm ki, vacib bir layihədir. Bu, bir çox ölkələrdə yoxdur, biz isə Azərbaycanda artıq bunun tətbiq olunması ilə bağlı müzakirələrə başlamışıq.

Mən “Təhsil haqqında” Qanunla bağlı başqa bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Hörmətli Sahibə xanım, Siz özünüz də uzun müddət təhsil sahəsində çalışmısınız, bu məsələni bilirsiniz. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 42-ci maddəsində birbaşa göstərilir ki, hər bir

vətəndaşın təhsil almaq hüququ vardır. Dövlət pulsuz, icbari ümumi orta təhsil almaq hüququnu təmin edir. Bu, “Təhsil haqqında” Qanunda da öz əksini tapır. Bu yaxınlarda cənab Prezident bir müşavirəsində qeyd elədi ki, müəyyən yerlərdə binalar, xəstəxanalar, məktəblər, aeroportlar tikirik, istifadəyə veririk. Orada gəlib oturanlar siyasətlərini tamam başqa istiqamətdə qururlar. Halbuki bunu dövlət tikib.

Bu gün Azərbaycanda dövlət və Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 3500-ə yaxın məktəb tikilib, istifadəyə verilibdir. Bu məktəblər tikilib ki, Azərbaycan xalqının övladları burada təhsil alsın. Hər bir məktəb yüksək səviyyədə qurulub, kompüter sistemi və sair var. Amma əfsuslar olsun ki, bu məktəblərin əksəriyyətində uşaq 1-ci sinfə gedəndə ondan imtahan götürürlər. Bu imtahanların yanında qəbul imtahanları yalandır. Elə suallar qoyurlar... 1-ci sinfə gələn uşaq hansı imtahanı verməlidir? O, məktəbə təhsil almağa gəlib.

Bakı şəhərində məktəbəqədər təhsil müəssisələri cəmi 25 faiz təşkil edir, digər regionlarda isə 15 faizdən yuxarı deyil. Bu valideyn uşağa harada təhsil versin? Elə ailələr var ki, orada hər iki valideyn işləyir. Axı, biz bunu qanunda yazmışıq. Qanunda birbaşa göstəriş var. Kim o direktora səlahiyyət verib ki, həm Konstitusiyanın müddəasını, həm də “Təhsil haqqında” Qanunu pozsun və öz tələblərini orada əks eləsin? Tam məsuliyyətim ilə deyirəm, bu, əksər məktəblərdə belədir.

Vətəndaş bir sahədə yaşayır. Uşaq qanuna uyğun olaraq, oradakı məktəbdə oxumalıdır. Amma məktəbdə deyilir ki, mən götürmürəm, məktəbimin adı aşağı düşəcək. Sovet hökumətinin vaxtında avqust ayında artıq bilirdik ki, şagird hansı məktəbə gedəcək və 1-ci sinifdə ona dərs

deyən müəllim kim olacaq. Valideyn uşağı məktəbə göndərməyəndə onun dalınca sahə müvəkkili göndərilirdi ki, uşaq haradadır? Cənab Prezident və Fond tərəfindən məktəblər tikilib, verilib. Sizin borcunuz şagirdlərə dərs keçməkdir, öyrətməkdir, təhsilin yüksək səviyyədə təşkilidir.

İkinci ciddi bir məsələ. Qüdrət müəllim burada dedi ki, repetitorlar tutulur. Hörmətli Sahibə xanım, repetitordan başqa çanta daşıyan da tutulur. 1-ci sinif uşağının çantası 12 kilodur. İstənilən adam gedib ölçə bilər. Baxırsan ki, 1-ci sinif uşaqlarının hamısının beli əyilib. Bunu müəyyənləşdirmək lazımdır ki, hansı kitabı aparmalıdır, nə aparmalıdır. Ona görə, mən hesab edirəm, bu məsələlərə diqqət çox ciddi şəkildə artırılmalıdır.

Bir də, pullu təhsil sistemində grafik verilməlidir ki, bu pulun nə qədəri müəllimə, nə qədəri təmir xərclərinə gedir. Görürsən ki, pulun 10 faizi dərs deyən, zəhmət çəkən müəllimə verilir, 90 faizi isə hansısa təmirlərə xərclənir. Bu da bəlli məsələdir. O baxımdan biz artıq bu məsələyə də fikir verməliyik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Musa Qasımlı. Musa müəllim, buyurun.

M.Qasımlı. Çox hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Təqdim edilən qanun layihəsi dövlətimizin valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların qayğısına qalmaq sahəsində böyük diqqət və qayğısının göstəricisidir. Bilirsiniz ki, təhsilin bütün səviyyələrində valideynini itirmiş, valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların təhsil xərclərini dövlət öz üzərinə götürür, yəni bu xərclər dövlət büdcəsindən ödənilirdi. Bugünkü qanun layihəsi bir qədər də irəli gedir və dünyanın bir çox ölkələrində olmayan bir ilk nümunə yaradır. Bu da ondan ibarətdir ki, həmin uşaqlar övladlığa

götürüldükdə belə, magistratura daxil olmaqla, onların bütün təhsil səviyyələrində haqlarını, xərclərini dövlət ödəyir. Bu göstərir ki, cənab Prezidentimizin rəhbərliyi altında dövlətimiz belə insanlara qayğı göstərir və onlar dövlətin himayəsi, qanadları altındadırlar.

Hörmətli Sahibə xanım, buradan çıxış edərək bəzi məsələlərə öz münasibətimi bildirmək istəyirəm. Çox istərdim ki, məhz bu növ qanun layihələrini bizim kütləvi informasiya vasitələrimiz, xüsusən televiziyaımız və indi məni dinləyən parlament jurnalistləri çox geniş təbliğ eləsinlər. Bu, təkcə dövlət qayğısı deyil, eyni zamanda, böyük bir maliyyə yüküdür, maliyyə vəsaitidir. Bunu dövlətimiz edir, özü də indiki şəraitdə.

İkincisi, biz tədricən orta məktəbdə təhsilini başa vuranların imtahanlarının nəticələri ilə qəbul imtahanlarının nəticələrinin birləşdirilməsi, ümumiyyətlə, bir imtahan götürülməsi sisteminə keçməliyik. Bu, həm yükü azaldacaq, həm də bir-iki ay müddətində iki imtahan verməyin qarşısını alacaq. Bu, mütərəqqi bir məsələdir.

Nəhayət, bilirsiniz ki, son illərdə ölkəmizdə çoxlu məktəb tikilib. Eyni zamanda, Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə ən müasir məktəblər tikilib, hər cür avadanlıqla təmin olunub. Amma biz özümüə sual verməliyik. O məktəblərə rəhbərlik eləyən direktorlar, təhsil şöbələrinin müdirləri, müəllimlər necədirlər? Biz təhsil sistemimizdə keyfiyyətə xüsusi diqqət verməliyik ki, şagirdlərimiz repetitor yanına getməsinlər. İnanın, mənə kənd yerlərindən o qədər müraciət gəlir. Deyirlər, bizim o qədər imkanımız yoxdur ki, repetitora təhsil haqqı verək. Biz bunu qaydaya salmalıyıq. Çünki o məktəblərdə həm pis müəllim, həm də pis nəticə göstərən şagird olmamalıdır. Biz təhsilimizə keyfiyyət gətirməliyik və bu keyfiyyət ümumi

işimizə xeyir olacaq. Çünki təhsil bizim millətimizin gələcəyidir.

Hesab edirəm ki, bu qanun layihəsi birbaşa Azərbaycan dövlətinin sosialyönümlü siyasətinin mahiyyətini göstərir, dövlətimizin qayğısının təzahürüdür. Hər birimiz bu qanun layihəsinə səs verməliyik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Qənirə Paşayeva. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkili, hörmətli mətbuat və media nümayəndələri! Biz bu qanun layihəsini dəstəkləyirik və alqışlayırıq. Bu, çox humanist və vacib bir layihədir. Xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar, onların təhsili və qayğıları ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti, çox hörmətli Mehriban xanımın hər zaman diqqətində olan bir məsələdir. Bu günə qədər bu uşaqların ödənişli təhsil haqları dövlətimiz tərəfindən ödənilib. Onlar övladlığa götürüldükdə də bu hüquq saxlanılır. Bu, çox humanist bir addımdır. Düşünürük ki, bu bizim valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara çox böyük dəstəkdir. Biz bu layihəni alqışlamaqla bərabər, hökumət üzvlərimizdən bir xahiş etmək istəyirik. Büdcə layihəsi müzakirələrə gələcək və biz xahiş edirik ki, büdcə layihəsində ön cəbhə kəndlərində doğulmuş, böyümüş və ödənişli əsaslarla təhsil alan uşaqlarımıza da bu hüququn tətbiq olunması məsələsinə baxılsın.

Mən bir məlumat verim. Cənab Prezidentin tapşırıq və tövsiyələri ilə Baş nazirin müavini Şahin Mustafayev Tovuz rayonu da daxil olmaqla Ağstafa, Qazax rayonlarında bir qrup hökumət üzvləri ilə birlikdə ön cəbhə kəndlərində idi. Tovuzun ön cəbhə kəndləri, demək olar

ki, addım-addım gəzildi, insanlarla görüşüldü. İlk öncə o insanlara cənab Prezidentimizin həm salamları, həm də düşüncələri çatdırıldı ki, siz – ön cəbhədə yaşayanlar qəhrəman insanlarsınız. Biz sizinlə, sizin mərdliyinizlə, vətənpərvərliyinizlə fəxr edirik. Cənab Prezidentin tapşırıqları bundan ibarətdir ki, ön cəbhə kəndlərimizdə hansı problemlər varsa, hamısı araşdırılsın. Ön cəbhə kəndlərimizin inkişafına bundan sonra daha da böyük diqqət yetiriləcək. İnsanlarımız bir-bir dinlənilirdi, onların qaldırdığı məsələlər qeyd olunurdu. Biz bunu çox alqışlayırıq və cənab Prezidentə ön cəbhə rayonlarının birinin təmsilçisi olaraq da çox təşəkkürümü bildirirəm. Ön cəbhə kəndləri ilə bağlı önəmli tapşırıqlar verilib, onların daha da inkişafı xüsusi diqqətdə olacaq.

Düşünürəm, bu addımlardan biri kimi çox yaxşı olardı ki, hökumətimiz ön cəbhə kəndlərində yaşayan, orada ödənişli təhsil alan uşaqların təhsil haqqından azad olunması məsələsinə baxsın. Yəni onların da təhsil haqlarının dövlət tərəfindən ödənilməsi məsələsinə baxılrsa, bu, ön cəbhə kəndlərimizdə uşaqlarımızın yaxşı mütəxəssislər yetişməsi, oranın inkişafına təkan verməsi istiqamətində yaxşı addım olardı. İnanıram ki, ön cəbhə kəndlərimizlə bağlı bu istiqamətdə mütləq bir proqram şəklində addımlar olacaq və müəyyən güzəştlər ediləcək. Kommunal güzəştlər başda olmaqla, bu kəndlərdə də bir sıra güzəştlərin edilməsinə ehtiyac var və inanırıq ki, bu istiqamətdə də addımlar atılacaq. Ona görə mən çox xahiş edirəm ki, məhz bu məsələyə baxsın, bu, çox vacib addım olardı.

Eyni zamanda, çətin vəziyyətdə olan Qarabağ qazilərinin övladlarına da bu cür hüquqların verilməsi müsbət hal alardı. Bizdə 1-ci qrup əlillərdə, yəni fiziki imkanları məhdud şəxslərdə bu məsələ öz əksini tapır. Amma düşünürük

ki, torpaqlarımız uğrunda sağlamlığını itirmiş 1-ci, 2-ci, 3-cü qrup əlillər, fərqi yoxdur, onlar öz sağlamlıqlarını itiriblərsə, onların övladlarına da bu hüququn şamil edilməsi çox yaxşı bir addım olardı. Büdcə layihəsi müzakirələrə gələcək. Biz ön cəbhə rayonlarını təmsil edən millət vəkilləri olaraq bu məsələni də hökumət üzvlərimizdən xahiş edirik. Çox təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım. Ceyhun Məmmədov. Buyurun, Ceyhun müəllim.

C.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri! Mən də sözügedən Qanunda dəyişikliyə səs verəcəyəm. Ancaq bir neçə məsələyə fikir bildirmək istəyirəm. Hamımıza məlum olduğu kimi, biz son illər təhsil sahəsində yüksək inkişafın şahidi oluruq. Universitetlərin yeni korpuslarından istifadə olunması, yeni məktəblərin inşası, təmir və bərpası, bir sıra kateqoriyadan olan ailələrə müəyyən güzəştlərin tətbiqi dövlətin bu sahəyə diqqət və qayğısının göstəricisidir.

Qeyd etmək istədiyim bunlardır. Birinci, bir sıra təhsil müəssisələrində müəyyən ixtisaslar üzrə təhsil haqları yüksəkdir. Bu da valideynlər üçün müəyyən çətinliklər yaradır. Elə ixtisaslar var ki, təhsil haqqının məbləği 3–6 min manat arası dəyişir. Mən qeyd etdim ki, dövlətin müəyyən güzəştləri var. Ancaq elə ailələr var ki, 2 və ya 3 övladı təhsil alır və onların təhsil haqlarını üst-üstə gələndə ailə üçün müəyyən çətinliklər yaranır.

İkinci məsələ distant təhsillə bağlıdır. Son proseslərlə əlaqədar ölkəmizdə distant təhsil tətbiq olunur. Ancaq bu gün bir sıra bölgələrdə telefon və internetlə bağlı problemlər var. Əhalidən bununla bağlı zaman-zaman müraciətlər olur. Bizim bəzi şagirdlərimiz, tələbələrimiz bu prosesə qoşula bilmirlər. Biz aidiyyəti qurumlara müraciət etmişik.

Ancaq hesab edirəm ki, bu prosesin daha da sürətləndirilməsinə ciddi ehtiyac var.

Üçüncü məsələ. İnternet tarifləri yüksəkdir. Bizim bir sıra bölgələrdəki vətəndaşlarımız adi qaydada internetə qoşula bilmir, mobil internetdən istifadə edirlər. Burada da qiymətlərin yüksək olması çətinlik yaradır. Hesab edirəm ki, mobil operatorlar sırf bizim şagirdlərin və tələbələrin vəziyyətini nəzərə alsalar, yaxşı olar.

Digər bir məsələ Azərbaycan cəmiyyətinin yaxından bələd olduğu məsələdir. Hər il Azərbaycandan kütləvi şəkildə xaricə təhsil almağa gedənlər olur. Onların bir hissəsi beynəlxalq universitetlərə gedir. Eyni zamanda, ölkədə test imtahanı verib keçə bilməyən tələbələrin də bir sıra ölkələrə kütləvi axını müşahidə edilir. Mən bu il də bu prosesi izlədim. Bizim xeyli sayda gəncimiz xaricə oxumağa gedir. Lakin qayıtdıqdan sonra onların diplomlarının təsdiqində, iş ilə təmin olunmasında zaman-zaman çətinliklər müşahidə edirik.

Məcburi köçkünlərlə də bağlı qeyd etmək istəyirəm. Təhsil Nazirliyi belə bir qayda müəyyənləşdirib ki, məcburi köçkünlərin şəhər məktəblərindən rayon məktəblərinə gedib təhsil almaları üçün məhdudiyyətlər var. Bu da bu gün təkcə bizim rayon üçün deyil, ümumiyyətlə, işğal altında olan bütün rayonların əhalisi üçün çətinlik yaradır, onlar kifayət qədər şagird toplaya bilmirlər. Bu da məktəblərin fəaliyyətində əlavə ciddi problem yaradır.

Digər bir məqama da toxunmaq istəyirəm. Bu gün bir sıra təhsil müəssisələrində bəzi hallarda əsas üstünlüyün peşəkarlığa, biliyə və savada verilmədiyini müşahidə olunur. Bu, uzun illərin zəhməti hesabına yetişmiş kadrların idarəçilikdən və tədris prosesindən uzaqlaşması ilə nəticələnir və birmənalı olaraq tədrisin keyfiyyətinə ciddi təsir edir.

Mənim əvvəlki iclasda imkanım olmadı, qısa şəkildə bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Bildiyiniz kimi, mən Cəbrayıl–Qubadlını təmsil edirəm. Bu gün bizim Cocuq Mərcanlıda əhalimiz ciddi atəşə məruz qalır. Şəhid və yaralananlar var, ancaq əhalinin əhvali-ruhiyyəsi yüksəkdir. 2016-cı ildə biz Cocuq Mərcanlının sevincini yaşamışdıq. İndi isə bir neçə kəndimiz işğaldan azad olunub və biz səbirsizliklə gözləyirik ki, Qarabağın digər rayonları da azad olunsun. Əminik ki, o gün uzaqda deyil. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ceyhun müəllim. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Təqdim edilmiş olan qanun layihəsi olduqca humanistdir və mənim düşüncələrimə görə, bəşəri dəyərlər nümunəsidir. Əminəm ki, bir çox sahələrdə olduğu kimi, bu və ya digər şəkildə bizim taleyimizi yaşayan ölkələr də buna istinad edib, bəhrələyə bilirlər. Uzun illər təhsil sisteminə çalışan bir müəllim kimi dəyərli həmkarlarımla bəzi fikirlərimi bölüşmək istəyirəm. Çünki təhsil hər bir millətin gələcəyidir. Təəssüflər olsun ki, keçid dövründə təhsil sistemimizin rəhbərliyinə elə adamlar keçdi ki, təhsilə çox ağır və ciddi zərbələr vurdular. İndi də həmin təhsil sisteminin təkmilləşməsi, onun müasir tələblər səviyyəsinə qalxması üçün ciddi əmək sərf olunur. Etiraf etməliyəm ki, biz bu sahədə uğurların da şahidiyik.

Düşünürəm ki, burada hörmətli həmkarım Siyavuş Novruzovun dediyi məsələyə xüsusi diqqət vermək lazımdır ki, istisnasız olaraq, 1-ci sinfə gedən övladlarımız özəl və ya dövlət məktəblərinə sorğu-sualsız qəbul edilməlidirlər. Əslində, bizim almış olduğumuz məlumatlara görə, bunun arxasında müəyyən neqativ, korporativ

maraqlar var. Düşünürəm ki, yeni təhsil naziri təyin olunmuş Emin Əmrullayev bunun öhdəsindən gələcək və bu xoşagəlməz halın aradan qaldırılmasında öz iradəsini nümayiş etdirəcəkdir.

İkinci, eyni ixtisaslar, amma müxtəlif ali məktəblər var. Bunların təhsil haqları çox müxtəlifdir. 1500, 2 min, 3 min, 4 mindir. Səbəb nədir? Ali məktəblərin mütləq əksəriyyətində hüquq fakültəsi var. Amma qiymətlər fərqlidir. Ona görə, düşünürəm ki, burada bir qayda-qanun yaratmaq lazımdır və konkret olaraq eyni qiymət müəyyənəlməlidir.

Bir sıra hallarda məcburi köçkünlərin məktəblərində həmin ərazidə yaşayan digər vətəndaşların övladlarının təhsil almasına imkan verilmir. Düşünürəm ki, məcburi köçkünlərin məktəbləri respublikanın, Bakının istənilən yerində yerləşə bilər, fərqi yoxdur, məcburi köçkünün də, məcburi köçkün olmayan insanların da övladlarına orada bərabər şəkildə təhsil almaq imkanı yaradılmalıdır. Düşünürəm ki, bu məhdudiyyət də aradan qaldırılmalıdır.

Hörmətli Sədr, üçüncü məsələni xüsusi olaraq diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Bu gün təqdim edilmiş qanun layihəsində, doğrudan da, humanist xarakter daşıyan ciddi məqamlar var. Bizə bəllidir ki, vətəndaş nikahından doğulan uşaqlar ata himayəsindən məhrumdurlar. Rəsmi nikah olmadığına görə onlar valideyn, ata himayəsindən, ən azı ona maddi yardım göstərilməsi himayəsindən məhrumdur. Ana da ya işləmir, təhsili yoxdur, ya da ciddi sosial problemləri var. Onda sual olunur ki, bu uşaqlar hansı kateqoriyaya daxil edilməlidirlər? Bu insanlar hansı şəkildə dövlətin himayəsinə daxil olmalıdırlar? Düşünürəm, bu da qanunvericiliyin ciddi bir predmetidir və kifayət qədər sual doğuran məsələdir. Bunun üzərində

işləməyə ehtiyac var. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Arzu Nağıyev. Arzu müəllim, buyurun.

A.Nağıyev. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Mən də həmkarlarımı bu qanun layihəsinin lehinə səs verməyə çağırıram. Ümumiyyətlə, seçicilərlə söhbətdə ən böyük problemlərdən biri pandemiya dövründə bir evdən bir neçə şəxsin orta məktəbdə, yaxud digər yerlərdə təhsil almasıdır. Əsas məsələ odur ki, bir evdən 3 nəfər məktəbdə oxuyur, evdə isə cəmi 1 kompüter var. Bu cür çətinliklər var. Xarici praktika göstərir ki, dərslər disklərə yazılır, yaxud kompüter mərkəzlərindən idarə olunur. Xahiş edirəm, buna da bir diqqət yetirəsiniz.

İcazə versəniz, mən digər xoş bir məqamı da diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Nahar vaxtı mən gördüm, müxtəlif kütləvi informasiya vasitələrinin manşetinə çıxarılmışdı ki, spiker jurnalistlərin arzusunu yerinə yetirdi. Biz Sizə öz minnətdarlığımızı bildiririk. Söhbət ən mühüm məsələlərin birindən – qanunvericiliklə bağlı məlumatların vaxtlı-vaxtında mediaya çatdırılmasından gedir. Bu gün Sizin başçılığınızla yaradılmış media mərkəzində 16 ədəd kompüter masası var. Burada fotostudiya, brifinqlərin keçirilməsi, deputatların loqolu bir ərazidə mü sahiblər verməsi üçün ayrılan yerlər var. Mən böyük jurnalist kollektivi adından bir daha Sizə təşəkkürümü bildirirəm. Bu işdə zəhməti keçən Aparat rəhbərliyinə və digərlərinə də öz təşəkkürümü bildirirəm. Çox sağ olun ki, belə bir şərait yaradıldı. Əks halda, bayaq çıxışınızda Siz də qeyd etdiniz, kimsə çöldə, kimsə pilləkənlərin üstündə, kimsə digər ərazilərdə açıqlamalarını verməyə, brifinqlər keçirməyə məcbur idi. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Arzu müəllim. Rüşət

Quliyev. Rüşfət müəllim, buyurun.

R.Quliyev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri! İlk növbədə qeyd etmək istəyirəm ki, mən bu dəyişikliklərə birmənalı səs verəcəyəm. Bununla əlaqədar üç fikrim var, onları bölüşmək istəyirəm. Birincisi ondan ibarətdir ki, Lənkəranda seçicilərlə son görüşümdə bir məsələni qaldırdılar, o da internetlə bağlıdır. Bu problem həm texniki, həm də maddi tərəfdən daha çox regionlarda mövcuddur. Mən xahiş edərdim ki, imkan varsa, dövlət bu məsələdə kömək göstərsin. Yəni rayonlarda, kəndlərdə həm telefon xətlərinin çəkilməsi, həm də internetin qiyməti ilə əlaqədar hansı güzəştlər mümkündürsə, bunlar edilsin. Azərbaycanda bu gün bu və ya digər formada 1 milyona yaxın oxuyan gəncimiz var. Onlara müəyyən bir şərait yaradılsın, əgər imkan varsa, pulsuz internetlə təmin olunsunlar.

İkinci məsələ. Seçicilərlə görüşlərdə dəfələrlə insanlar deyirlər ki, məsələni, oğlumun işlə təmin olunmasını istəyirəm. Bəli, ali savadı var, özü də gələn kimi diplomunu göstərir. Diploma baxıram, uşaq beynəlxalq hüququ, beynəlxalq münasibətləri, ya da ki, gömrük, vergi və sair ixtisası qurtarıb. Mənim təklifim nədir? Mümkündürsə, hökumət ali məktəblər üçün planları quranda nəzərə alsın ki, bu gün bizə, regionlara kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri, aqronomlar, subtropik mütəxəssislər, torpağı, baytarlığı bilən adamlar, yəni belə mütəxəssislər daha çox lazımdır. Mən sizi inandırım ki, bəlkə də burada oturan 70 faiz deputat belə bir problemlə üzləşir. Yəni qəbula gələn adam deyir ki, mənim oğlumun ali savadı var. Başa düşürəm. Lakin rayona beynəlxalq hüquq, ya beynəlxalq münasibətlər, yaxud vergi üzrə nə qədər mütəxəssis lazım ola bilər? Verginin məhdud sayı var, həmin rayonda 20–30

nəfər adam işləməlidir. Bundan artıq adamı işə götürə bilməzlər. Mən belə başa düşürəm ki, dövlət indikativ formada məsləhət verə bilər, yəni Təhsil Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi birləşib, müəyyən plan cızsın ki, bizə bu gün hansı mühəndislər lazımdır. Ələt zonası tikilir, ora xüsusi mühəndislər lazım olacaq.

Üçüncü məsələ. Bizim hörmətli dostumuz deputat Siyavuş müəllim bayaq dedi. Həqiqətən, 1-ci sinfə gedən uşağı elə imtahan edirlər... Mən elmlər doktoruyam, o imtahanla getsəm, keçə bilməyəcəyəm. Yəni uşaq oraya oxumağa gəlir. Ola bilər, cəmiyyətdə 5 faiz uşaqların valideynlərinin imkanı var ki, uşağa bu və ya digər formada kömək etsinlər, bu imtahanlara hazırlaşsın.

Sizə deyim ki, bu hal təkcə dövlət məktəblərində deyil, hətta özəl məktəblərdə də var. Bir misal demək istəyirəm. “Landau” məktəbi tanınmış məktəbdir, yəni elə tanınmış olmasa da, çox sanballı məktəbdir. Mənə bir neçə adam müraciət edib, uşaqları ödənişlə 1-ci sinfə hazırlayırlar. Qiymətini də demək istəmirəm, çünki təxminən ali məktəbin qiymətidir. Sonra belə alınır ki, məktəbin 1-ci sinfində uşağa yer yoxdur. Mən məktəbin rəhbərliyinə bir neçə dəfə zəng vurdum. Hər dəfə bir katibə cavab verir. Hər dəfə də deyirəm ki, millət vəkili Rüşad Quliyevdir. Xahiş edirəm, mənim mobil nömrəmə zəng edin, danışaq, orada insanlar narazıdırlar. Bununla əlaqədar istərdim ki, dövlət tərəfindən özəl məktəblərə də, dövlət məktəblərinə də müəyyən nəzarət olunsun, 1-ci sinfə gedən uşağın psixologiyasına zərər dəyməsin. Siyavuş müəllim düz dedi, Konstitusiyaya ilə, qanunla bu uşağın oxumaq hüququ var. Yenə qeyd edirəm, mən bu Qanuna...

Sədrlik edən. Sağ olun, Rüşad müəllim. Hörmətli həmkarlar, indi bu diskussiyalar o nəticəyə gətirdi ki,

Bəxtiyar müəllim, komitənizin işi, düşünürəm, çox olacaq. Elə bilirəm ki, burada səslənən təkliflər sizin komitənin iclaslarında da müzakirə oluna bilər. Söz demək istəyirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Mən, sadəcə, bu təklifi vermək istəyirdim. Baxın, vaxtımız da azdır. Sonra danışarıq, Bəxtiyar müəllim. Xahiş edirəm, gəlin, məsələni səsə qoyaq. Hörmətli həmkarlar, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.42 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 14-cü məsələsinə keçirik. “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran Hüseynovaya söz verirəm. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar! Əvvəla, parlamentin payız sessiyasının başlanması münasibəti ilə hamınızı təbrik edirəm. Düşünürəm ki, yeni çağırış Milli Məclisin yaz və növbədənkenar sessiyaları pandemiya böhranı dövrünə təsadüf etsə də, belə şəraitdə parlament öz fəaliyyətini pragmatik və yüksək səviyyədə qurmuşdur. İnanıram ki, payız sessiyasında da fəaliyyətimizi daha böyük əzmlə davam etdirəcəyik.

İclasımızın gündəliyində olan 14-cü məsələ – “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi “Övladlığagötürmə sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 10 dekabr tarixli 393-cü nömrəli Fərmanına uyğun olaraq hazırlanmışdır və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların övladlığa götürülməsinin stimullaşdırılması məqsədi daşıyır. Təklif olunan qanun layihəsinə əsasən övladlığa götürülmüş uşaqların dövlət, bələdiyyə və özəl ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində və elmi təşkilatın magistratura səviyyəsində ödənişli əsaslarla təhsil aldıkları müddətdə təhsil haqqının dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilməsi nəzərdə tutulur. Övladlığa götürülən uşaqların təhsil xərclərinin dövlət vəsaiti hesabına ödənilməsi övladlığa götürməni, xüsusilə az və orta təminatlı ailələr tərəfindən valideyn himayəsindən məhrum olan uşaqların övladlığa götürülməsini təşviq edəcəkdir.

Qanun layihəsi Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin 2020-ci il 11 sentyabr tarixli iclasında və Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclaslarında

müzakirə olunmuş, razılaşdırılmış və baxılması üçün plenar iclasa təqdim edilmişdir. Xahiş edəcəyəm ki, buna müsbət rəy verəsiniz.

Sahibə xanım, icazə versəniz, bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bundan əvvəl çıxış edən hörmətli həmkarlarımız çox vacib məsələlərə toxundular. Təhsil sahəsində uzun müddətdir çalışan bir insan kimi demək istəyirəm ki, bəlkə də çox adamın xəbəri yoxdur, amma bu gün Təhsil Nazirliyində çox böyük islahatlar gedir. O cümlədən də Təhsil Nazirliyinin nəzdində böyük elmi mərkəz yaradılıb. Təhsil sistemində dəyişikliklərin, daha da güclü islahatların aparılması üçün bu gün həmin mərkəzdə, əlbəttə ki, güclü mütəxəssislər toplanırlar. Çox maraqlı işlərlə məşğuldurlar. Yəqin ki, yaxın vaxtlarda bu haqda məlumat alacağıq.

Burada hörmətli Rüşad müəllim özəl sektorda olan məsələlərə toxundu. Özəl sektor ona görə də özəl sektordur ki, həmin qurum Təhsil Nazirliyinin lisenziyasını alaraq müəyyən çərçivədə fəaliyyət göstərir.

İkinci məsələ. Bu il Sumqayıt şəhərində bir çox uşaq ödənişsiz ali məktəblərə daxil olub. Bir məktəbdə, bir kollecdə çox yüksək səviyyədə oxuyan uşaqlardır. Mən 10 il orta məktəbdə dərs demişəm, belə bir şey görməmişəm. Orta məktəbdə, kollecdə 7 nəfər uşaq qızıl medal alıb. Ümumiyyətlə, bu, təhsildə olmayan bir hadisədir. Mən xüsusilə öyrənmişəm, bu uşaqların heç birinin repetitoru olmayıb, hamısı ali məktəblərə daxil olub. Deməli, bütövlükdə məktəblə də, valideynlərlə də birgə çox güclü iş aparılmalıdır ki, bu uşaqlar yüksək nəticələr göstərsinlər. Ona görə burada hər şeyi yalnız məktəbin üstünə atmaq düzgün deyil. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım. Diskussiya

açmaq istəmirəm, amma doğrudan, təhsillə bağlı problemlər hamımızı maraqlandırır və maraqlandırmalıdır. Çünki təhsil hər şeyin başlanğıcıdır.

Yenə də deyirəm, Bəxtiyar müəllim, çoxsaylı dinləmələr olacaq. Siz bunların hamısını nəzərə alarsınız. Ancaq gündəliyin məsələsinə qayıdaq. Musa müəllim, Hicran xanımın dediyi məsələyə Sizin komitədə də baxılıb. Buyurun.

M.Quliyev, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, bu, mahiyyətcə, çox humanist bir qanun layihəsidir, cənab Prezidentin valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara atalıq qayğısının, dövlət qayğısının bir ifadəsidir. Yəni bu uşaqlar ailəyə veriləndən, yəni övladlığa götürüləndən sonra artıq valideynləri olur. Buna baxmayaraq, dövlət yenə də onlara öz himayəsini göstərir və təhsil xərclərini öz üzərinə götürür. Olduqca böyük bir layihə və xeyirxah bir addımdır. Bizim komitədə də müzakirə olundu. Hamı bir səsle dəstəklədi, Milli Məclisə tövsiyə etdi. Biz bu deyilənlərin hamısı ilə razıyıq və dəstəkləyirik. Millət vəkillərindən də xahiş edirik, dəstəkləsinlər.

Söz almışkən, onu da deyim ki, hörmətli Qənirə xanım burada Qarabağ əlillərinin övladlarının təhsil haqlarının dövlət tərəfindən ödənilməsi ilə bağlı məsələ qaldırdı. Xatırlatmaq istəyirəm ki, cənab Prezidentin 2014-cü il tarixli xüsusi bir fərmanı var. O fərmanla əgər şəhid ailələrinin, Qarabağ müharibəsi əlillərinin, 20 yanvar əlillərinin, məcburi köçkün ailələrinin övladları ödənişli əsərlərlə oxuyurlarsa, hamısının təhsil haqları dövlət büdcəsindən ödənilir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Qanun

layihəsini dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.50 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 15-ci məsələsi “Sosial müavinətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa müəllim, Sizə söz verirəm. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, valideyn himayəsindən məhrum olmuş və yaxud valideynlərini itirmiş uşaqlara dövlət qayğısı Azərbaycan dövlətinin sosial siyasətinin çox mühüm tərkib hissəsidir. Azərbaycan dövlətinin qurucusu və banisi ümummillî lider Heydər Əliyev bu məsələyə həmişə önəm verirdi. Mənim çox yaxşı yadımdadır. 1990-cı illərin əvvəllərində dövlət Gülüstən Sarayında bu uşaqlar üçün Novruz Bayramı şənliyi keçirmişdi. Orada

ümummilli lider Heydər Əliyev özü də iştirak edirdi. O, orada uşaqlara müraciət edərək çox tarixi bir söz dedi: “Siz düşünməyin ki, sizin valideyniniz yoxdur. Sizin valideyniniz Azərbaycan dövlətidir, sizin valideyniniz Azərbaycan Prezidentidir”.

Həmin siyasət həmişə artan xətlə davam edibdir. Cənab Prezident tərəfindən bu kateqoriyadan olan uşaqların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi ilə bağlı fərman və sərəncamlar verilib, qanunlar qəbul etmişik. Heydər Əliyev Fondu, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti hörmətli Mehriban xanım Əliyeva bu kateqoriyadan olan uşaqlara daim öz qayğı və diqqətini göstərir. Uşaq evlərinin, demək olar ki, hamısı ən yüksək səviyyədə təmir olunub, onların yaşaması, təhsili üçün hər cür şərait yaradılıb, ərzaq təminatı, geyim təminatı, hamısı yüksək səviyyədədir.

Amma bir həqiqət var ki, dövlət qayğısı nə qədər yüksək olsa da, cəmiyyət qayğısı olsa da, uşaq ailədə xoşbəxt olur, uşaq ailədə böyüməlidir. Məhz bunu nəzərə alaraq cənab Prezident 2018-ci ildə xüsusi bir Fərman imzaladı. Hörmətli xanım Sədr, iclasımızın əvvəlində Siz o Fərmanı xatırlatdınız. Cənab Prezidentin “Övladlığa-götürmə sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Fərmanından irəli gələn məsələlərdən biri də odur ki, valideyn himayəsindən məhrum olmuş və valideynlərini itirmiş uşaq müəssisələrində yaşayan uşaqların övladlığa verilməsi məsələsi həm təkmilləşsin, həm də stimullaşdırılsın. Məhz bu Qanun “Sosial müavinətlər haqqında” Qanuna əlavə və dəyişikliklər, eyni zamanda, bundan öncə müraciət etdiyimiz daha 3 qanun bu Fərmanın icrasından irəli gələn qanunvericilik aktlarına müvafiq əlavə və dəyişikliklərdir.

“Sosial müavinətlər haqqında” Qanunun 6 maddəsinə 9 dəyişiklik təklif olunur. Yəqin ki, biz Qanunun ikinci oxunuşunda bu dəyişikliklərin mahiyyəti haqqında maddə-maddə danışacağıq. İndi isə birinci oxunuş olduğuna görə konseptual baxımdan bu layihənin əhəmiyyəti barədə millət vəkllərinə fikirlərimizi söyləmək istəyirəm. Hazırda Azərbaycanın uşaq müəssisələrində valideyn himayəsindən məhrum olan 1661 uşaq var ki, onlardan təxminən 70 faizi 3 yaşından yuxarı, yəni 3–18 yaşında olan uşaqlardır. Bu da bir həqiqətdir. Ümumiyyətlə, dünya praktikasında da var ki, uşaqları daha erkən yaşda, 0–3 yaşına qədər daha həvəslə övladlığa götürürlər. Milli mentalitet, başqa məsələlər də var ki, uşaqlar ailəyə daha çox alışırlar. Amma dünyanın başqa ölkələrində daha uşaqları yuxarı yaşlarında övladlığa götürürlər. Onlara da izah edirlər ki, sizin bioloji valideynləriniz fərqli adamlardır, amma bizim ailədə böyüyürsünüz, bizim uşaqlarımızsınız. Hər halda Azərbaycan mentaliteti bir qədər fərqlidir. Hazırda uşaq müəssisələrində olan uşaqların 70 faizi 3 yaşından 18 yaşına qədər uşaqlardır və məhz bunların övladlığa götürülməsini stimullaşdırmaq, övladlığa götürən ailələrə də dövlət dəstəyi verilməsi məqsədi ilə bizim “Sosial müavinətlər haqqında” Qanuna 2 yeni sosial müavinət növü əlavə olunur. Bunun biri 3–18 yaşında uşaqları övladlığa götürməyə görə müavinətdir, digəri isə 0–18 yaşında sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqların övladlığa götürülməsi ilə bağlı müavinətdir. 0–18 yaşında valideyn himayəsindən məhrum olmuş və uşaq müəssisəsində yaşayan, sağlamlıq imkanı məhdud təxminən 500-ə yaxın uşaq var. Bu, ötən ilin sonuna olan məlumatdır.

Elə uşaqlar var ki, onların da övladlığa götürülməsini stimullaşdırmaq məqsədi ilə, həmçinin onları övladlığa

götürən ailələrə dövlət dəstəyi məqsədi ilə belə müavinət növü müəyyənləşdirilibdir. Yəqin ki, o müavinətin məbləği qanun qüvvəyə minəndə cənab Prezidentin fərmanında dəqiqləşəcəkdir. Amma bizim hökumətdən aldığımız ilkin informasiyaya görə, 3–18 yaşında sağlam uşağın övladlığa götürülməsinə görə aylıq müavinət 160 manat, 0–18 yaşında sağlamlıq imkanı məhdud uşağın övladlığa götürülməsinə görə isə bunun üç misli, yəni 480 manat məbləğində müəyyənləşir. Bu, ən yüksək müavinətdir. Bu müavinət növü müəyyənləşəcəkdir.

Onu da deyim ki, uşaqlara qayğı Azərbaycan dövlətinin siyasətində həmişə prioritet istiqamətdir. Bizim hazırda “Sosial müavinətlər haqqında” Qanunla tənzimlənən 20 müavinət növünün, indi bu ikisini də əlavə etməklə, 22 olacaq, bunların 9-u, bu qanun da qəbul olunandan sonra isə 11-i uşaqlarla bağlı dövlət müavinətləridir. Yəqin ki, ikinci oxunuşda detallı müzakirə olunacaqdır. Əlavə suallar olsa, məmnuniyyətlə cavab verərəm. Millət vəkillərindən qanun layihəsini dəstəkləməyi xahiş edirəm. Qanun layihəsi komitədə müzakirə olunubdur və bir səsle plenar iclasa tövsiyə olunubdur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Musa müəllim, çox ətraflı məlumat verdiniz. 4 nəfər çıxış etmək istəyən var. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, həqiqətən, söylənilməlidir ki, bu, humanist xarakter daşıyan dəyişiklikdir və mən birmənalı olaraq böyük məmnuniyyətlə buna müsbət fikrimi ifadə edəcəyəm. Lakin bununla bərabər, hörmətli xanım Sədr, düşünürəm ki, 4.0.1.10.1-ə əlavə edilməlidir. Yəni bu, fərqli redaksiyada verilməlidir. Burada yazılır ki, “1 yaşınadək uşağı olan aztəminatlı ailələrə müavinət”. Bu gün bizim deyib-

deməməyimizdən asılı olmayaraq, reallığı etiraf etməliyik ki, uşaq pulunun verilməsi olduqca aktualdır, sosial sifarişdir. Ən müxtəlif səviyyələrdə keçirmiş olduğumuz görüşlərdə bunu xüsusi olaraq önə çəkirlər, hörmətli Sahibə xanım. Biz onların fikrini, təbii ki, burada ifadə etməliyik. Mən burada vaxtı ilə fikirlərimi bildirmişəm. İndi “ünvanlı sosial yardım” deyilən bir paket var. Orada kifayət qədər məhdudiyyət var, eyni zamanda, özünü-məşğulluq kimi uğurlu bir yanaşma da var. Mənə belə gəlir ki, ünvanlı sosial yardıma yenidən baxmaq lazımdır. Ünvanlı sosial yardımdan məşğulluğa keçmək lazımdır. O insanlar işləməyi bacarırlarsa, məşğulluğu, yəni ya fermer təsərrüfatını, ya sənətkarlığı, ya ev təsərrüfatını və qalan məsələləri təmin etmək üçün onlara vermək, oraya əlavə olunan, verilən vəsaitlərin müəyyən hissəsini onlara vermək lazımdır. Qalan vəsaiti 17 yaşına qədər uşaqların müavinətinə, aztəminatlı ailələrə vermək lazımdır. Misal üçün, istənilən valideynin əmək haqqı 1000 manatdan yuxarıdır. Onun övladına müavinət verməyə, düşünürəm ki, ehtiyac yoxdur. Bunun təsnifatı aparılmalıdır. 17 yaşına qədər olan o uşaqlara verilməlidir ki, onlar, həqiqətən, aztəminatlıdır. Mən çox xahiş edərdim ki, hörmətli Musa Quliyev bunu diqqətdə saxlasın və müvafiq təkliflərlə müvafiq icra strukturu bunu müzakirə etsin.

İkinci, bu gün Azərbaycanın reallığı var, hörmətli Hicran xanım da bunun fərqiindədir. Çünki o, uzun illər bu prosesin içində olub. Vətəndaş nikahı ilə doğulan uşaqlar diqqətdən kənardadırlar. Ata heç bir hüquqi məsuliyyət daşımır, çünki nikah yoxdur. Bir və ya iki uşağı ananın öhdəsinə verib. Ana isə ya işləmir, işləyirsə də, övladlarının ehtiyaclarını ödəmir. Ona görə də bu kateqoriyalı insanların dövlət himayəsinə xüsusilə ciddi ehtiyacı var.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Vüqar Bayramov. Vüqar müəllim, buyurun.

V.Bayramov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, təklif olunan layihəni dəstəkləyirəm, çünki stimullaşdırıcı xarakter daşıyır. Eyni zamanda, sözügedən qrup vətəndaşların sosial təminatı baxımından çox vacibdir. Bununla bağlı bir sıra təklifim var. Düşünürəm ki, həmin təkliflərin müzakirə olunması layihənin təkmilləşdirilməsi baxımından da vacib hesab oluna bilər. Əvvəla, təklif olunan layihədə 4.0.1.14-cü maddədə övladlığa götürülən uşağa, o cümlədən sağlamlıq imkanları məhdud olan 18 yaşınadək uşağa görə müavinət müəyyənləşir. Mən təklif edərdim ki, burada yeni bir diferensial yanaşma olsun. Övladlığa götürülən uşaqla sağlamlıq imkanları məhdud olan 18 yaşınadək olan uşaqlar ayrıca kateqoriyalarda qruplaşdırılsın. Çünki bu, nəticə etibarı ilə həmin uşaqlar üçün müəyyənləşdirilmiş sosial müavinətin məbləğinin də ayrıca olaraq müəyyənləşdirilməsinə gətirib çıxara bilər. Hörmətli Musa müəllimin qeyd etdiyi kimi, övladlığa götürülən uşağa ödənilən vəsaitin məbləği 160 manatdır. Digər kateqoriya üzrə bundan 3 dəfə artıqdır. Amma əgər bunlar 4-cü maddədə ayrı olaraq qruplaşdırılırsa, praktiki olaraq bu iki istiqamət, kateqoriya üzrə asılılığı aradan qaldırmaq mümkündür.

Eyni zamanda, 5.1-1-ci maddədə müavinət hüququ müəyyənləşdirilən zaman artıq daha çox məbləğ olan kateqoriyaya üstünlük verilə bilər. Əgər vətəndaş övladlığa uşaq götürübsə və həmin uşaq sağlamlıq imkanı məhdud olan uşaqdırsa, o zaman ikinci kateqoriya, yəni daha çox müavinət ödənilən kateqoriya üzrə dövlət büdcəsindən ödənişin alınması mümkündür.

7-ci maddədə də məbləğlərin diferensial müəyyənləşdirilməsi daha məqsədəuyğun olardı. Əgər biz 4.0.1.14-cü maddədə diferensial yanaşma tətbiq edəriksə, o zaman 7-ci maddədə bu məbləğlərin ayrıca müəyyənləşdirilməsini həyata keçirmək mümkündür. O baxımdan, həmin kateqoriyanı nəzərə alsaq, layihənin məqsədi ondan ibarətdir ki, fiziki imkanları məhdud olan uşaqların daha çox himayəyə götürülməsi reallaşsın. Bunun üçün də həmin uşaqlarla fiziki imkanları məhdud olmayan uşaqların layihədə fərqləndirilməsinə ehtiyac var. Çünki nəticə etibarı ilə bu, imkan verəcək ki, fiziki imkanları məhdud olan uşaqların həm mənəvi, həm də maliyyə baxımından övladlığa daha çox götürülməsini müşahidə edə bilək.

9.1.2-ci maddədə ötən müddət üçün vəsait hesablanan zaman əgər övladlığa uşaq götürən, fiziki imkanları məhdud olan və ya fiziki imkanları məhdud olmayan uşaqları övladlığa götürən zaman əvvəlki dövrlər üçün valideynlərin müraciət etmək hüququ var. Bu zaman əvvəlki dövrlər üçün olan məbləğ hesablanır, orta məbləğ müəyyənləşir və ayların üzərinə əlavə olunur. Amma daha məqsədəuyğun olardı ki, digər qanunlarda olduğu kimi, bu zaman əvvəlki 3 ildə nəzərdə tutulan vəsaitin tam ödənişi həyata keçirilsin. Çünki nəzərə alsaq ki, valideynlərin kredit və digər öhdəlikləri olur, təbii ki, sağlamlıq imkanı məhdud olan uşaqları övladlığa götürən valideynlərin xərcləri daha çox olur. O baxımdan, məbləğin hesablanması və aylıq orta məbləğin müəyyənləşib, aylar üzrə əlavə olunması əvəzinə birdəfəlik ödəniş daha məqsədəuyğun olardı.

9.1-ci maddədə, düşünürəm ki, 3 il müddət məsələsinə baxılmasına ehtiyac var. Sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqları övladlığa götürən valideynlər üçün daha uzun müddətin müəyyənləşdirilməsi daha məqsədəuyğun

olardı. Çünki yenə qeyd etmək istərdim, məqsəd ondan ibarətdir ki, valideynlər həm də sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqları da himayəyə götürsünlər. Ona görə burada da diferensial yanaşmanın müəyyənləşdirilməsi, yəni sağlamlıq imkanları məhdud olmayan uşaqlar üçün 3 il, sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün isə daha uzun müddət, məsələn, 5 il olması daha məqsədəuyğun olardı.

Qeyd etdiyim kimi, layihə, bütövlükdə, stimullaşdırıcı xarakter daşıyır və xüsusən də sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqların himayəyə götürülməsini təşviq edəcək. O baxımdan, layihəni dəstəkləyirəm və güman edirəm ki, müvafiq icra qurumu ilə təkliflərin müzakirəsi məqsədəuyğun olardı. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bəhrüz Məhərrəmov, buyurun.

B.Məhərrəmov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli həmkarlar, birinci oxunuşdur və konseptual yanaşaq. Müavinətlərə yanaşmada müşayiət olunan bu humanistləşmə, əslində, alqışlanmalıdır və mən bunu həmkarlarımdan da çıxışlarında müşahidə edirəm. Bilirsiniz, bunlar bizim dövlət siyasətinin təməlində dayanan prinsiplərə uyğun addımlardır. Bizim ana qanunumuzun preambulasında 6 mühüm meyar var və həmin meyarlardan biri də məhz ədalətli, iqtisadi və sosial qaydalara uyğun olaraq, layiqli həyat səviyyəsinin təmin olunmasıdır.

Bu gün müşahidə edirik ki, dövlət üzərinə düşəni edir. Bu məsələ, bu sahə həmişə dövlət başçısının diqqətindədir. Mehriban xanımın Birinci vitse-prezident kimi fəaliyyətə başlamasından sonra bu məsələlərə diqqət xüsusilə artıb. Amma baxaq, bu gün dövlətin müvafiq diqqəti ilə həmin müavinətlərə əlçatanlıq düz mütənasiblik təşkil edirmi? Bir daha deyirəm, hakimiyyətlər, yəni qanunverici, icra hakimiyyətləri üzərinə düşəni edir. Lakin bu gün bölgələrdə

müavinətlərə əlçatanlıqda problemlər var. Mən bütün müavinətləri demirəm. 18 yaşınadək uşaqlara və 18 yaşından yuxarı əlilliyi olan şəxslərə dair müavinətlərin təyin olunması məsələsini xüsusilə qabartmaq istəyirəm.

Açıq deyim, burada, xüsusən bölgələrdə süründürməçilik halları yaşanır. Bu gün bizə onlarca insan müraciət edir və bildirirlər ki, müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkənlərinə baxmayaraq, yerlərdə sənədlərin Tibbi-Sosial Ekspert Komissiyasına çatdırılması üçün xəstəxanalarda süründürməçiliklə qarşılaşırlar. Bəzən araşdıranda bu problemin, ümumiyyətlə, kökünü tapmaq olmur. Ekspert komissiyası xəstəxanaları, xəstəxanalar isə ekspert komissiyasını qarşılıqlı olaraq, belə deyək, ittiham edirlər və sualın cavabını tapmaq olmur. Mən bu gün fürsətdən istifadə edərək hər iki qurumun təbə olduğu mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarından bu məsələyə xüsusi diqqət yetirməyi, insanlarda narazılığa səbəb ola biləcək bu xırda məsələnin həllini xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Bəhrüz müəllim. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkili, hörmətli mətbuat və media nümayəndələri! Hörmətli Vüqar müəllim mənim təkliflərimi səsləndirdiyinə görə onları təkrarlamaq istəmirəm. Amma düşünürəm ki, bu məsələlərə baxmaq lazımdır.

Bir az öncə qaldırdığım məsələyə hörmətli Musa müəllim cavab verdi, amma mən məsələni bir az da açım. Hörmətli Musa müəllim, cənab Prezidentin 2014-cü il mart Sərəncamı ilə Azərbaycanımızın, ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda sağlamlığını itirmiş insanların övladları təhsil haqlarından azaddır. Amma bir şey var. Bir çox Qarabağ qazimiz sağlamlığını çox ciddi şəkildə itirib, amma Qarabağ əlili hesab olunmur. Onlar müharibə

dövründə ağır zədə alıblar və 2–5 il sonra əlilə çevriliblər, ailələrinə, belə deyək, ciddi dəstək ola bilmirlər. Bu adamların həyat yoldaşı rəhmətə gedibse, uşaqları bu zaman təhsil haqqından azad olma hüququndan yararlanırlar. Yəni digər, I və II qrup əlil olsalar da, yararlanırlar. Bu Qarabağ qazilərimiz o dövrdə aldıkları ağır travmalar nəticəsində 3–5 il sonra yaranmış müxtəlif xəstəliklərdən əlilə çevriliblər. Yəni həmin dövrdə əlil olmayıblar, amma aldıkları travmalar onların sağlamlıqlarına ciddi zərər vurub. Onların ailələrinə ciddi dəstək göstərmək imkanı yoxdur. Xahiş edirlər ki, hökumətimiz bu məsələyə baxsın. Bu insanların, onsuz da, əlilliyi var və bu sənədləşib. Bilinir ki, I və ya II qrup əlildir. Onların həyat yoldaşının vəfat etməsi halı vacib olmamalıdır. Əgər bu şəxslər Qarabağ qaziləridirsə və sonra xəstəliklə bağlı əlilə çevrilərsə, onların həyat yoldaşları həyatda olsa belə, uşaqlarına da bu güzəştlər tətbiq edilsin. Nəzərə alaq ki, bizim kifayət qədər belə ailələrimiz var, müraciət edirlər. Sizin dedikləriniz doğrudur. Biz cənab Prezidentə bununla bağlı təşəkkürümüzü bildiririk. Müharibə əlillərimizin övladları ödənişli təhsil haqqından azad olunublar. Onlar bunu çox yüksək qiymətləndirirlər. Sağlamlığını itirmiş və nəticədə bir neçə il sonra əlilə çevrilmiş və Qarabağ müharibəsi əlili statusu almayan Qarabağ qazilərinin ailələrinin də dövlətimizin bu cür dəstəyinə ehtiyacı var. Onlar da dövlətimizdən bunu xahiş edirlər. İnanıram ki, bu, öz müsbət həllini tapar. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Təşəkkür edirəm.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.11 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Sədrlik edən. Şakir müəllim, məlumat verin.

Şakir Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 16-cı məsələsi Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Cinayət Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində və “Uşaq hüquqları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəni Əmək və sosial siyasət komitəsinin üzvü Rauf Əliyev təqdim edəcək. Rauf müəllim, buyurun.

R.Əliyev, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin üzvü.

Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkili, təklif olunan qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə 2020-ci il 8 may tarixli qanunlara uyğun olaraq hazırlanmışdır. Belə ki, “Gənclər siyasəti haqqında” Qanuna edilmiş dəyişiklik 18 yaşınadək şəxslərin mənəvi-əxlaqi tərbiyəsinin təmin edilməsi və sağlam gəncliyin formalaşdırılması istiqamətində kompleks tədbirlər nəzərdə tutur. Bu sıraya uşaqların energetik içkilərinin satışının, eləcə də onların idman mərc oyunlarında birbaşa və ya dolaylı iştirakının qadağan edilməsini aid etmək olar.

2020-ci il 8 may tarixli Qanunla Azərbaycan Respubli-

kasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində idman mərc oyunlarının satıcısı tərəfindən yetkinlik yaşına çatmayanların idman mərc oyunlarında birbaşa və ya dolayı iştirakına yol verilməsinə görə məsuliyyət nəzərdə tutan yeni 401.3-cü maddə əlavə edilmişdir.

Eyni zamanda, 455.2-ci maddəyə edilmiş dəyişikliklə energetik içkilərin yetkinlik yaşına çatmayanlara satışına görə alkoqollu içkilərin və ya tütün məmulatlarında olduğu kimi 100 manat məbləğində cərimə nəzərdə tutulmuşdur.

Təklif olunan qanun layihəsi uyğunlaşdırma xarakterli olmaqla, aşağıdakıları nəzərdə tutur:

18 yaşına çatmamış işçilərə əmək haqqı əvəzinə natural formada energetik içkilərin verilməsinin qadağan edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi;

yaşı 18-dən az olan işçinin əməyinin tətbiqinin qadağan edildiyi iş yerlərinin dairəsinin genişləndirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və "Uşaq hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi;

Cinayət Məcəlləsinin 192.1-ci maddəsinin adının həmin maddənin mətninə, dispozisiyasına uyğunlaşdırılması. Belə ki, maddənin dispozisiyasında həm lotereyaların, həm idman mərc oyunlarının qanunsuz olaraq təşkili və keçirilməsinə görə, həm də bu oyunların akkreditasiyadan keçməyən qurumlar tərəfindən təşkili və keçirilməsinə görə məsuliyyət nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəqiqləşdirmə xarakterli düzəlişin edilməsi. 2020-ci il 8 may tarixli Qanunla Məcəlləyə 401.3-cü maddə əlavə olunur, orada düzəlişin edilməsi nəzərdə tutulur.

Hörmətli həmkarlar, bu dəyişikliklərə səs verməyi sizdən xahiş edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Rauf müəllim.

Qanun layihəsinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu, Ailə, qadın və uşaq məsələləri və İnsan hüquqları komitələrində də baxılıb. Əli müəllim, Hicran xanım, Zahid müəllim, Tahir müəllim sözünüz varmı?

Yerdən. (*Əsədilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Hörmətli həmkarlar, məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.15 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Şakir Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 17-ci məsələsi Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Cinayət Məcəlləsində, Miqrasiya Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında” və “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nizami Səfərova söz verirəm. Nizami müəllim, buyurun.

N.Səfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual, Cinayət, Miqrasiya, İnzibati Xətlər məcəllələrinə, “Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında”, “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini Milli Məclisin baxışına təqdim etmişdir. Layihə qeyd edilən məcəllə və qanunların “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 2018-ci il 30 noyabr tarixli Qanununa uyğunlaşdırılması məqsədi ilə hazırlanmışdır və bu Qanun Vergi Məcəlləsinə yeni “məcburi nişanlanma” ilə “nişanlanmalı olan mallar” anlayışının daxil edilməsi ilə bağlıdır. Layihə məcburi nişanlama mallarının uçotdan yayındırılmasını, saxta məhsulların bazara daxil olmasının qarşısının alınması məqsədi ilə onlara məcburi nişanlanma kodunun və digər qoruyucu elementlərin vurulmasını ehtiva edir.

Mühüm anlayışların qanunvericiliyə daxil edilməsi ilə əlaqədar Cinayət Məcəlləsinin iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayət fəslində və İnzibati Xətlər Məcəlləsinin Gömrük qaydaları əleyhinə olan inzibati xətlər fəslində müvafiq cinayət tərkibini və inzibati xətanı nəzərdə tutan maddələrin həm adına, həm də dispozisiyasına uyğunlaşdırma məqsədi ilə dəyişikliklər edilir.

Uyğunlaşdırmanın digər istiqaməti Vergi Məcəlləsinə 2018-ci il 30 noyabr tarixli Qanunla yeni 1.4-cü maddənin əlavə edilməsi və bununla da vergininin hüquqi rejiminin həm də məcburi dövlət sosial sığorta haqqı, icbari tibbi sığorta haqqı və işsizlikdən sığorta haqqına münasibətdə

də tətbiq olunması ilə əlaqədardır. Edilmiş dəyişiklikliyə əsasən bu haqların toplanması mərkəzləşdirilərək Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinə həvalə olunmuşdur və beləliklə, gəlirlərin toplanması sahəsində vahid qurum yaradılaraq Vergi Məcəlləsi ilə müvafiq səlahiyyətlər müəyyən edilmişdir.

Mülki Prosessual Məcəllənin 305.1-ci maddəsində mülki işlər və kommərsiya mübahisələri üzrə məhkəmənin xüsusi icraat qaydasında baxdığı işlərin dairəsi müəyyən edilib və vergi ödəyicisi olan fiziki şəxslərin və ya hüquqi şəxslərin icra orqanının rəhbərinin ölkədən getmək hüququnun müvəqqəti məhdudlaşdırılması haqqında ərizələrə də bu icraat qaydasında baxılır. Xüsusi icraat qaydasında məhkəmənin qərarı qanuni qüvvəyə mindikdən sonra Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının ölkədən getmə hüququ, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikasından getməsi müvəqqəti məhdudlaşdırılır.

Təqdim edilən layihədən görünür ki, qeyd olunan məcəllələrə dəyişiklik edilərək müvafiq maddələr yeni redaksiyada verilməklə, bu məhdudlaşdırılmaların həm də məcburi dövlət sosial sığorta, icbari tibbi sığorta və işsizlikdən sığorta haqları üzrə öhdəliklər qanunla müəyyən edilmiş hallarda və müddətlərdə yerinə yetirilmədikdə həmin haqlar üzrə borcların, faizlərin ödənilməsini təmin etmək üçün tətbiq olunması təklif edilir. Bu barədə məhkəməyə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qurum ərizə ilə müraciət edə bilər. Bu dəyişikliklərin məqsədi bir tərəfdən uyğunlaşdırma, digər tərəfdən sosial sığorta, tibbi sığorta və işsizlikdən sığorta sahəsində nəzarətin gücləndirilməsi və bu yığımların daha da səmərəli formada toplan-

masına nail olmaqdır.

“Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Qanunda stilistik korrektə edilərək “ticarət və ya” sözlərinin istisna olunması “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 2018-ci il 30 noyabr tarixli Qanununa uyğun olaraq, həmin sözlər Vergi Məcəlləsinin 155-ci maddəsindən çıxarılmışdır.

“Yerli vergilər və ödənişlər haqqında” Qanunda “avtomobil və özüyəriyən təkərli texnika” sözlərinin çıxarılması Vergi Məcəlləsində əvvəllər edilən dəyişikliklə bağlıdır. Belə ki, avtomobil və özüyəriyən təkərli texnika əmlak vergisinin vergitutma obyektı kimi ləğv edilmişdir və bu məqam qeyd edilən Qanunda əksini tapır. Diqqətinizə görə minnətdaram. Xahiş edirəm, səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nizami müəllim. Tahir müəllim, sizin komitədə də baxılıb, sözünüz yoxdur. Bir nəfər çıxış etmək istəyir. Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, madam ki, birinci oxunuşda söz aldım, qoyun, deyim. Sahibə xanım, Cinayət Prosessual Məcəllədə düzəlişlə bağlı bir məsələ var. “Vergi ödəyicisi və ya sığorta edən olan fiziki şəxs” kimi bir termin var. Mən düşünürəm ki, “sığorta edən olan şəxs” dilimizin leksik qaydaları baxımından düzgün olmadığına görə bu, ya “sığorta edən fiziki şəxs”, ya da “sığortaçı” olsun. Çünki ödəyicisi varsa, sığortaçı da ola bilər.

İkinci məsələ yenə Vergi Məcəlləsində olan dəyişikliklərlə bağlıdır. 89-cu maddədə “məcburi nişanlama və nişanlanmalı olan ancaq nişanlanmamış və ya saxta məcburi nişanlanmalı olan” qeyd olunur. Buraya “nişanlanma” sözünün biri aiddir. İkincisində etikətləmə nəzərdə

tutulub. Ona görə də mən düşünürəm ki, burada birinci ifadəni “etiketləmə” ilə əvəz etmək olar. Çünki “etiket” sözü bizim leksikonumuza daxil edilibdir. İzahlı və orfoqrafiya lüğətlərində də var. Bizim leksik yaddaşımızda da “etiket” sözü özünəməxsus semantik assosiasiya doğurur. Hamımız “etiket” deyəndə nə dediyimizi başa düşürük. Mən düşünürəm ki, bu sözü istifadə etməkdən çəkinmək lazım deyil. Qanunun dili daha da yüngülləşəcək, bir qədər də dəqiqləşəcək. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hikmət müəllim. Sizin dedikləriniz ikinci oxunuşda nəzərə alınar. Birinci oxunuşun məsələsi deyil. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.22 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Şakir Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 18-ci məsələsinə keçirik. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini Əli Məsimliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli deputat həmkarlarım, media nümayəndələri! Vergi Məcəlləsinin 89.13-cü maddəsinə təklif olunan bu dəyişiklik ilk baxışda dəqiqləşdirmə xarakteri daşıyır. Amma bu, çox ciddi dəyişiklikdir. Ona görə ki, “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 2018-ci il 30 noyabr tarixli Qanunu ilə bir sıra anlayışlar ortaya çıxıb. Onların içərisinə “məcburi nişanlanma” ilə “nişanlanmalı olan mallar” anlayışı daxil edilmişdir. Bu məsələ indi müzakirə olunan 89.13-cü maddənin 89.13.1, 89.13.2, 89.13.3 və sair tərkib hissələrində öz əksini tapıb. Amma bu, 89.13-cü maddədə öz əksini tapmadığına görə bir qeyri-müəyyənlik yaranır. Çünki 89.13-cü maddə belədir:

“Aksiz markası ilə markalanmalı olan markalanmamış və ya saxta aksiz markası ilə markalanmış malların siyahıya alınması aşağıdakı qaydada həyata keçirilir”.

Sonra isə 89.13.1 və 89.13.2-ci maddədə bu məsələ açılır. Bu məsələnin mahiyyəti də ondan ibarətdir ki, məcburi nişanlama malların uçotdan yayındırılmasının, saxta məhsulların bazara daxil olmasının qarşısının alınması məqsədi ilə həyata keçirilən bir tədbirdir. Ona görə də 89.13-cü maddədə də öz əksini tapması vacibdir. 89.13-cü maddə yeni variantda bu cür olacaq:

“Aksiz markası ilə markalanmalı olan markalanmamış və ya saxta aksiz markası ilə markalanmış, habelə məcburi nişanlanma ilə nişanlanmalı olan ancaq nişanlanmamış və ya saxta məcburi nişanlanma ilə nişanlanmış malların siyahıya alınması aşağıdakı qaydada həyata keçirilir”.

Mətn mürəkkəbləşsə də, həddindən artıq çox vacibdir.

Qeyd elədiyim kimi, bu, saxta məhsulların bilavasitə bazara daxil olmasının, bu istiqamətdə olan saxtalıqların qarşısının alınması üçün çox vacibdir. Bu məsələnin vacibliyini nəzərə alaraq, deputat həmkarlarımı bu sənədə səs verməyə çağırıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Hörmətli həmkarlar, layihə barəsində kimin sözü var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çıxışlar başa çatdı və biz məsələni səsə qoya bilərik. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.22 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Şakir Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 19-cu məsələsi Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında”, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Məktəbəqədər təhsil haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin

hüquqları haqqında” və “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin üzvü İlham Məmmədova söz verirəm. İlham müəllim, buyurun.

İ.Məmmədov, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, bir neçə qanuna olan dəyişiklikləri özündə ehtiva edən qanun layihəsi “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə 2018-ci il 12 iyun tarixli və “Ümumi təhsil haqqında” 2019-cu il 29 mart tarixli Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır və aşağıdakıları nəzərdə tutur:

“Təhsil haqqında” Qanunun 6.1-ci maddəsi və “Ümumi təhsil haqqında” Qanunun 27-ci maddəsi təhsil müəssisələrində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq hüququ olan şəxslərin, eləcə də bu fəaliyyətlə məşğul olması qadağan edilən şəxslərin dairəsini müəyyən edir. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklik yuxarıda göstərilən qanunlara uyğun olaraq, pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq hüququ olmayan şəxslərlə əmək müqavilələrinin bağlanmasına yol verilməməsi, bağlanmış müqavilələrə isə xitam verilməsi üçün mexanizmləri, o cümlədən bu sahədə işəgötürənlərin məsuliyyətini və bu hala görə əmək müqaviləsinə xitam verilməsinin əsasını müəyyən edir. Əmək Məcəlləsinin 67-1-ci maddəsinin 5-ci hissəsinə və 67-2-ci maddəsinin 4-cü hissəsinə təklif olunan dəyişiklik “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununun tələblərinə uyğunlaşdırma məqsədi daşıyır.

Digər məsələ. “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa təklif olunan dəyişikliklərdə əlavə olunan yeni anlayışlar var. Eləcə də termin və ifadə dəyişiklikləri, məsələn, “təlimin integrasiyası” “inklüziv təhsil” termini ilə əvəz edilib. Yaxud “müəllim köməkçisi” və ya “stasionar təhsil” kimi yeni terminləri özündə ehtiva edir.

“Təhsil haqqında” Qanunun 30.5-ci və “Ümumi təhsil haqqında” Qanunun 15.3-cü maddələrinə uyğun olaraq, “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər təklif olunur. Belə ki, təsisçisi əcnəbilər, vətəndaşlığı olmayan şəxslər və ya xarici hüquqi şəxslər, o cümlədən nizamnamə kapitalının və ya səhmlərinin 51 faizdən çoxu əcnəbilərə, vətəndaşlığı olmayan şəxslərə və ya xarici hüquqi şəxslərə məxsus təhsil müəssisəsinin rəhbərinin müavini Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmalıdır. Göstərilən təhsil müəssisəsinin rəhbərinin və onun müavininin namizədliyi Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə razılaşdırılır. Həmin təhsil müəssisəsinin dövlət qeydiyyatına alınması təhsil müəssisəsi rəhbərinin və onun müavininin namizədliyi razılaşdırıldıqdan sonra həyata keçirilə bilər. Hesab edirik ki, bu da çox mütərəqqi bir dəyişiklikdir.

“Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa təklif olunan dəyişikliklər “Ümumi təhsil haqqında” Qanuna uyğunlaşdırma məqsədi daşıyır və Qanunda ümumi təhsillə bağlı normaların təkmilləşdirilməsinə xidmət edir.

“Məktəbəqədər təhsil haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarına təklif olunan dəyişikliklər “Təhsil haqqında” Qanundan (30.5-ci

maddə və digərlərindən) irəli gəlir.

“Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa təklif olunan dəyişikliklər “Ümumi təhsil haqqında” Qanuna uyğun hazırlanmışdır, o cümlədən inklüziv təhsil anlayışının “Ümumi təhsil haqqında” Qanunda verilən anlayışa uyğunlaşdırılması məqsədi daşıyır.

“Ümumi təhsil haqqında” Qanuna təklif olunan dəyişikliklər dəqiqləşdirmə, eləcə də sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili, yəni “Xüsusi təhsil haqqında”, “Psixoloji yardım haqqında”, “Publik hüquqi şəxslər haqqında” qanunlara uyğunlaşdırma məqsədi daşıyır. Qanunda ümumi təhsil müəssisəsində günü uzadılmış qrupların yaradılması nəzərdə tutulsa da, onun təşkili mexanizmi olmadığından Qanuna günü uzadılmış qrupların təşkili qaydasının müəyyən edilməsini nəzərdə tutan yeni cümlə əlavə edilir.

Nəzərinizə çatdırmaq istədiyimiz bu dəyişikliklər uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır və səs verməyinizi xahiş edərdik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. İlham müəllim, çox sağ olun. Əli müəllim, Bəxtiyar müəllim, sizin komitələrdə də məsələyə baxılıb. Sözlünüz var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Məsləhət bilmirəm, Siz komitənin sədrisiniz, sözlünüz varsa, buyurun.

B.Əliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputat həmkarlar, İlham müəllim qanun layihələri ilə bağlı məlumat verdi. Bu qanun layihəsində təhsillə bağlı 5 qanuna təxminən 89 əlavə və dəyişikliklər nəzərdə tutulur. Onların bir qismi uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır, amma, eyni zamanda, yeni əlavələr də var. Bəziləri haqqında bir

neçə fikir bildirmək istəyirəm. “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklə bağlı qeyd edirəm.

Bilirsiniz ki, inklüziv təhsil, inklüziv cəmiyyət olduqca əhəmiyyətli bir məsələdir. 2017-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən “2018–2024-cü illərdə sağlamlıq imkanları məhdud şəxslər üçün inklüziv təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” da təsdiq edilmişdir. Hazırda ölkədə 65 min 482 nəfər sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar var. Hesab edirəm ki, bu Qanuna edilən dəyişiklik adını çəkdiyim dövlət proqramının icrasının hüquqi bazasını da möhkəmləndirir. Bu istiqamətdə respublikada çox böyük işlər görülüb. Xüsusilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən sağlamlıq imkanları məhdud, kimsəsiz, valideyn himayəsindən məhrum olan, cəmiyyətin diqqətindən kənarda qalan uşaqların təhsilinin təşkili, onların təhsil aldığı müəssisələrin maddi-texniki və tədris bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində məqsəduyğun işlər görülmüş, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün internat məktəbləri və xüsusi məktəblər əsaslı təmir edilmiş və yenidən qurulmuş, həmin müəssisələr müasir tələblərə cavab verən çox müasir avadanlıqlarla təchiz edilmişdir. Elə buradan irəli gələrək Qanunun digər maddələrində də, “Məktəbəqədər təhsil haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında” və “Təhsil haqqında” qanunlarda da bu istiqamətdə əlavə və dəyişikliklər var.

Ən çox dəyişiklik “Təhsil haqqında” Qanunda edilmişdir. Burada 68 dəyişiklik var. Mən deputat həmkarlarımdan diqqətinə bir məsələni çatdırmaq istərdim. Bundan əvvəlki qanun layihələrində ümumi təhsillə, vahid imtahanla bağlı məsələ səsləndirildi. Qeyd etmək istərdim ki, “Təhsil haqqında” Qanuna 19.20-ci maddə daxil edilir. Həmin

maddəyə görə, buraxılış siniflərində, yəni IX və XI siniflərdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın, qurumun müəyyən etdiyi qaydada təhsil alanların yekun attestasiyası keçirilir və nailiyyətlərinə görə təhsil alanlara attestat, fərqlənmə attestatı və xüsusi nömrəli attestatlar verilir. Hesab edirik ki, bu, təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatın vacib mərhələlərindən biridir. Bundan sonrakı mərhələdə, düşünürəm ki, deputat həmkarlarımin da səsləndirdiyi vahid imtahan sisteminə keçid üçün hüquqi bir baza yaradılır ki, gələcəkdə artıq ümumtəhsil müəssisələrinin buraxılış siniflərində həyata keçirilən attestasiyanın nəticəsi, eyni zamanda, ali məktəblərə qəbul üçün də nəzərə alınacaq, attestasiya qiymətləndirmə olacaq. Beləliklə də, cəmiyyətdə olan narazılığa, eyni zamanda, hesab edirik ki, iki aydan bir eyni qurum tərəfindən eyni məzmununda imtahanların qiymətləndirmə keçirilməsinə heç bir ehtiyac qalmayacaq.

Digər vacib bir məsələyə diqqəti cəlb etmək istərdim. Əlavə və dəyişikliklərin böyük bir hissəsi həm təhsil alanların, həm də təhsil verənlərin hüquqlarının genişləndirilməsinə həsr edilmişdir. Bu da olduqca vacibdir. Çünki müasir təhsilin inkişafı həm təhsil alanların, həm də təhsil verənlərin, eyni zamanda, təhsillə bağlı olan valideynlərin, bütün iştirakçıların sosial iştirakını təmin etmək, onların yaradıcılıq imkanlarını, potensiallarını inkişaf etdirmək və bunu tətbiq etmək üçün imkanların yaradılmasıdır ki, bu dəyişikliklər də həmin imkanları genişləndirir.

Digər məsələlər haqqında artıq deyildi. Bir məsələyə də diqqəti cəlb etmək istərdim. “Ümumi təhsil haqqında” Qanunun 18.2-ci maddəsində “xidmət” sözünün “yardım” sözü ilə əvəz edilməsi təklif edilir. Biz bunu komitədə geniş müzakirə etmişik. “Təhsil haqqında”, “Psixoloji yar-

dım haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında”, “Peşə təhsili haqqında” qanunlara baxmışıq.

“Psixoloji xidmət və onun təşkili”, eyni zamanda, ehtiyacı olan təhsil alanlara, yaxud da ki, təhsil verənlərə psixoloji yardımın göstərilməsi ilə bağlı anlayışlar var. Bunların hər ikisini mütəxəssis psixoloq həyata keçirir. Ona görə Qanunda “psixoloji xidmət təşkil edilir” sözü-nün yerinə yalnız “yardım” yazmaq olmaz. “Psixoloji xidmət və yardım” olarsa, onda bu, Qanunun ruhuna tam cavab verir. Eyni zamanda, psixoloji xidməti təşkil edən və yardımı həyata keçirən subyektlərin də “Psixoloji yar-dım haqqında” Qanunda müəyyən edilmiş hüquqlarını təmin edər və bu iş keyfiyyətlə həyata keçirilər. Diqqəti-nizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Bəxtiyar müəllim. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, mü-nasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.37 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 20-ci məsələni – Azərbaycan Respub-likasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi

haqqında qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən yenə də Nizami Səfərova söz verirəm. Nizami müəllim, buyurun.

N.Səfərov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini Milli Məclisin baxışına təqdim etmişdir. Qanun layihəsinin əsas məqsədi “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 29 mart tarixli Qanununun 33-cü maddəsindən və “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 19 iyun tarixli Qanununun 45-ci maddəsindən irəli gələn məsuliyyət növünün İnzibati Xətlər Məcəlləsində nəzərdə tutulmasından ibarətdir. Xatırlatmaq istərdim ki, yuxarıda adı çəkilən qanunlar pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olması qadağan edilən şəxslərin dairəsini müəyyənləşdirir. Bu sıraya məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı ilə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olması qadağan edilənlər, ağır, xüsusilə ağır cinayət törədilməsinə görə məhkumluğu üstündən götürülməmiş və ya ödənilməmiş şəxslər, fəaliyyət qabiliyyətsizliyinə və ya məhdud fəaliyyət qabiliyyəti olmasına, habelə barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin tətbiqinə dair məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı olan şəxslər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan tərəfindən təsdiq edilmiş siyahıda göstərilən xəstəliklərə görə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasına qadağa qoyulmuş şəxslər, bundan əlavə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi, qurumun təsdiq etdiyi etik davranış qaydalarını pozduğuna görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş pedaqoji işçi 1 il müddətinə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola bilməz. Həmçinin nəzərinizə çatdırmaq istərdim ki, pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmağa yol verilməyən xəstəliklərin siyahısı Azərbaycan

Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 18 fevral tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir və cəmi 34 xəstəliyi ehtiva edir.

Beləliklə, İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 192-ci maddəsinə dəyişiklik edilməklə, qanunla pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olması qadağan edilən şəxslərə müvafiq əmək müqaviləsinin bağlanmasına görə 3000 manat cərimə müəyyən edilir və inzibati məsuliyyətin subyekti qismində vəzifəli şəxslər nəzərdə tutulur.

Növbəti dəyişikliyə uyğun olaraq, dövlət elektron sistemlərinə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bütün təhsil müəssisələrinin qoşulmaması və ya məlumatların həmin sistemə vaxtında, tam və ya düzgün daxil edilməməsinə görə inzibati məsuliyyəti ehtiva edir. İnzibati Xətlər Məcəlləsində bu cür məsuliyyət 599-cu maddədə əvvəllər də mövcud idi. Müvafiq halda maddələrin təsir dairəsi təhsil mərkəzləşdirilmiş informasiya sistemi, ali və orta ixtisas müəssisələrinin tələbə-məzun sistemi hesabına genişləndirilir. Yəni bu sistemlərə də məlumatların daxil edilməməsi inzibati məsuliyyətə səbəb olur. Vəzifəli şəxslər 200 manatdan 300 manatadək, hüquqi şəxslər 2500 manatdan 3 min manatadək cərimə oluna bilərlər. Layihəni dəstəkləməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Nizami müəllim, sağ olun. Qanun layihəsinə Elm və təhsil komitəsində də baxılıb. Bəxtiyar müəllim, sözünüz var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yoxdur. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 16.41 dəq.)

Lehinə

75

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Gündəliyin 21-ci məsələsi “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün Əli müəllim, mən Sizə söz vermək istəyirəm. Buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, “Publik hüquqi şəxslər haqqında” Qanunda edilən kiçik dəyişikliyin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, publik hüquqi şəxsin təsisçisi strukturu təsdiq etməlidir və mövcud variantda o strukturda işçilərin sayını və bütövlükdə, strukturu təsdiq edir, amma əmək haqqı fondunu təsdiq etmirdi. İdarəetmənin şəffaflığı və dövlət büdcəsinin xərclənməsinə nəzarət baxımından bura həm də əmək haqqı fondunun əlavə edilməsi təklif olunur. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.43 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi
İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

0
76

Şakir müəllim, məlumat verin

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin sonuncu, 22-ci məsələsinə keçirik. 22-ci məsələ İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında qanun layihəsidir. Layihəni təqdim etmək üçün mən Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanova söz vermək istəyirəm. Əhliman müəllim, buyurun.

Ə.Əmiraslanov, Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri.

Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri! Orqan və toxumaların transplantasiyası təbabətin nisbətən yeni, lakin sürətlə inkişaf edən istiqamətlərindən biridir. Dünyada ilk uğurlu orqan nəqli əməliyyatı 66 il öncə həyata keçirilmişdir. İlk illərdə orqan köçürülən xəstələrin ömrü qısa olsa da, immunodepressantların müasir nəslinin tətbiqi donor orqanı köçürülən şəxslərin ömrünü xeyli uzatmağa imkan vermişdir. Belə ki, donor böyrəklə 50 ildən, donor qaraciyərlə 40 ildən, donor ürəklə 30 ildən yuxarı yaşayan insanlar var. Hazırda dünyanın 110-dan çox ölkəsində ildə 140 mindən çox orqan transplantasiyası həyata keçirilir. Ekspertlərin rəyinə görə, hər 1 milyon əhəlinin ildə 200 orqan nəqlinə ehtiyacı var.

Dünyanın heç bir ölkəsində bu tələbat tam ödənilmir. Bu sahədə dünyada ən yüksək göstəriciyə malik olan İspaniyada bu rəqəm 87 faiz, Avropa və Amerika Birləşmiş

Ştatlarında 35–40 faiz, MDB-də 4–6 faiz təşkil edir.

Azərbaycanda orqan və toxuma transplantasiyası fəaliyyəti son 15 ildə genişlənməkdədir. İndiyə qədər qəraciyər, böyrək və böyük oynaqların köçürülməsi uğurla həyata keçirilir. “İnsan orqan və toxumalarının transplantasiyası haqqında” mövcud Qanun 20 il bundan öncə qəbul edilmişdir. Həmin dövrdən ötən müddət ərzində bu sahədə olduqca yeni metodlar və mexanizmlər təcrübədə tətbiq edilmişdir ki, onların Azərbaycanda tətbiqinə mövcud Qanunun hüquqi bazası imkan vermir. Eyni zamanda, qeyd etməliyəm ki, müasir dünyada orqan və toxuma transplantasiyasının böyük hissəsi meyitdən götürülən donor orqanlar hesabına həyata keçirilir. Azərbaycanda meyitdən orqan götürülməsinin hüquqi bazası və texniki təminatı olmadığından transplantasiya yalnız canlı donordan orqan götürülməsi yolu ilə həyata keçirilir ki, bu da bir tərəfdən transplantasiyaya ehtiyacı olan şəxslərin ehtiyacını tam qarşılamır, digər tərəfdən isə canlının bir orqanını, yaxud orqanının bir parçasını götürmək əlavə risk və onun sağlamlığı üçün təhlükə mənbəyinə çevrilir.

Hörmətli millət vəkili, yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq Milli Məclisin Səhiyyə komitəsində sizə təqdim olunan İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında yeni qanun layihəsi işlənilib hazırlanmışdır. Layihə hazırlanarkən Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının tövsiyələri, habelə Türkiyə, Rusiya, Ukrayna, Belarus, Cənubi Koreya kimi ölkələrin qanunvericilik təcrübəsi ətraflı öyrənilmiş və nəzərə alınmışdır.

Hörmətli millət vəkili, müzakirənizə təqdim olunan qanun layihəsi 5 fəsildən və 35 maddədən ibarətdir. Layihənin “Ümumi müddəalar” adlanan I fəslində əsas anlayışların izahı verilir, qanunun tətbiq dairəsi, donorluğun

və transplantasiyanın əsas prinsipləri, dövlət orqanlarının vəzifələri, transplantasiyanın qayda və şərtləri müəyyən olunur.

Layihənin II fəslı “İnsan orqanlarının donorluğu və transplantasiyası yardımının təşkili” adlanır. Adından göründüyü kimi, bu fəsildə orqan donorluğu və transplantasiya sistemi, koordinasiya mərkəzi, transplantasiya işini həyata keçirən mütəxəssislər, onların hüquq və vəzifələri, habelə donor və resipiyentlərin uęotu, donorluq işinin koordinasiyası məsələləri öz həllini tapmışdır.

Layihənin “Transplantasiya məqsədi ilə canlı donordan orqanların köçürülməsi” adlanan III fəslı canlı donordan orqan və toxuma götürülməsinin qayda və şərtlərini, donorun hüquq və vəzifələrini müəyyən edir.

Layihənin IV fəslı meyitdən donor orqanının götürülməsini və transplantasiyanın hüquqi bazasını müəyyən edir. Bu fəsildə şəxsin saęlığında orqanlarının götürülməsinə münasibəti, belə bir münasibət bildirilməmişsə, ölümdən sonra yaxın qohumlarının razılığı, donorun iradə ifadəsinin məxfiliyinin təmin edilməsi, bioloji ölümün qeydə alınması və orqan götürülməsi vaxtının müəyyən edilməsi, sənədləşdirilməsi, donor orqanın resipiyentlərə bölüşdürülməsi qaydaları öz əksini tapmışdır.

Mən burada xüsusiə bir məqama diqqəti yönəltmək istəyirəm. Qanun layihəsinin 22-ci maddəsinə əsasən yetkinlik yaşına çatmış hər bir şəxs saę ikən ölümdən sonra orqanlarının transplantasiya məqsədi ilə götürülməsinə razılığın verilməsini təsdiq edilmiş yazılı ərizədə ifadə edə bilər ki, bu da meyit donordan orqan götürülməsi üçün real imkanlar yaradır. Eyni zamanda, bildirmək istəyirəm ki, bu iradə ifadəsinin vətəndaşın şəxsiyyət vəsiqəsinin və ya sürücülük vəsiqəsinin elektron daşıyıcısına daxil

edilməsi də nəzərdə tutulur ki, bu da vaxt itirmədən və çox operativ şəkildə meyitdən orqan götürülməsinə imkan yaradacaqdır.

Layihənin sonuncu, V fəslə “Yekun müddəalar” adlanır. Bu fəsildə donorluqla bağlı etika komissiyasının yaradılması, transplantasiya yardımının maliyyələşdirilməsi, donor orqanlarının alğı-satqı və reklamının qadağan edilməsi, qanunun pozulmasına görə məsuliyyət məsələləri öz əksini tapmışdır.

Qanun layihəsi Ədliyyə, Səhiyyə, Daxili işlər, Maliyyə, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi nazirlikləri, İcbari Tibbi Sığorta Agentliyi, Ombudsman Aparatı ilə razılaşdırılmışdır.

Sonda qeyd etmək istəyirəm ki, bu qanun layihəsinin qəbul edilməsi transplantasiya məqsədi ilə orqan tələbatının qarşılanmasına, bu sahədə ən müasir elektron informasiya sisteminin qurulması yolu ilə şəffaflığın, növbənin təmin olunmasına, nəticədə isə ölkə vətəndaşlarının sağlamlığının qorunmasına böyük töhfə verəcəkdir.

Hörmətli Sahibə xanım, bu qanun layihəsi həm dinləmələr şəklində, həm də müzakirə şəklində bir neçə dəfə Milli Məclisin Səhiyyə komitəsində müzakirə olunmuşdur. Ekspertlərin və bu sahədə tanınmış mütəxəssislərin iştirakı ilə Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunmuşdur. Hörmətli millət vəkilləri, xahiş edirəm, bu qanun layihəsini dəstəkləyəsınız. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinin müzakirəsinə başlayırıq. Siyavuş müəllim, Əhliman müəllimə sualınız var? Buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Əhliman müəllim bu qanun layihəsini ətraflı şəkildə təqdim etdi. Çox zəruri qanun layihəsidir. Məni maraqlandıran bir

məsələ var. Bir sıra ölkələrdə belə bir qayda var ki, yerli vətəndaş xarici vətəndaşa donor ola bilməz, yaxud da xarici vətəndaş orada donor kimi iştirak edə bilməz. Bizim qanunda bu necədir? Məsələn, Türkiyədə əgər kimsə müəyyən türk vətəndaşından donorluq tələb edirsə, Türkiyə Səhiyyə Nazirliyi buna icazə vermir. Bu, ancaq türk vətəndaşı üçün ola bilər. Bizdə bu məsələ necə nəzərdə tutulub? Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əhliman müəllim, bəlkə hamıya qulaq asaq, sualların hamısına bir yerdə cavab verəsiniz? Olarmı? İcazə verirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Qüdrət Həsənquliyev. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən Əhliman müəllimə belə gözəl qanun layihəsinin hazırlanmasına rəhbərlik etdiyinə və bugünkü təqdimatına görə də təşəkkür edirəm. Amma bir neçə məsələ ilə bağlı istərdim, Əhliman müəllim öz fikirlərini bildirsin.

Birincisi, Azərbaycanda ksenotransplantasiya, yəni heyvan orqanlarının insana köçürülməsi qanunla qadağan olunur. Əgər xarici ölkələrin hansı isə elmi mərkəzlərində belə bir əməliyyat keçirilsə, bizdə niyə keçirilməsin? Heç bir yerdə keçirilmirsə, əgər elm mümkün saymırsa, onda bu bura niyə yazılıb?

Bundan başqa, qanunda “yaxın qohumlar” anlayışının izahı verilsin ki, “yaxın qohumlar” deyəndə kimlər nəzərdə tutulur. Bu da çox önəmli məsələ olardı.

Bir məsələ də var. Mənim bu məsələ ilə bağlı bir fikrim yoxdur, səmimi söyləmək istəyirəm. Bu da onunla bağlıdır ki, 4-cü maddədə, yəni insan orqanlarının donorluğunun təmənnasızlıq prinsipinə əsaslanmasında, başa düşürəm,

burada etik məsələlər önə çəkilir, hətta əgər yaxın qohum olmayan şəxs donor olmaq istəyirsə, bu məsələyə mütləq Etika Komissiyasında baxılır. Bunlar hamısı bu layihədə öz əksini tapır. Amma nümunə göstərmək istəyirəm. Hər hansı bir şəxs vəsiyyəət edir ki, başına bir şey gəlsə, daxili orqanlarından donor kimi istifadə oluna bilər. Bu şərtlə ki, orqanın köçürüləcəyi adam onun övladına pul, yəni vəsait versin. Yaxud kiməsə övladının müalicəsi, əməliyyatı üçün pul lazımdır. Uşağını xilas etmək üçün donor olmağa razılaşırsınız. Düşünürəm ki, biz bu məsələlərin hamısında səlahiyyəti müvafiq Etika Komissiyasına verməliyik. Bu komissiya məsələni qiymətləndirməlidir. Həyat o qədər mürəkkəbdir, o qədər öncədən nəzərə alınması mümkün olmayan hallar olur ki, düşünürəm, biz bu məsələləri mütləq nəzərə almalıyıq.

Elə məqamlar ola bilər ki, insan iki böyrəyindən birini hansı isə məqsəd üçün kimə isə verə bilər. Yaxud kim isə öz böyrəyini verərək çox imkanlı bir adamın həyatını xilas edir. Həmin imkanlı şəxs də bunun qarşılığında ona ev, avtomobil və sair bağışlaya bilər. Yəni bunların hamısının etikadan kənar elan edilib qadağan olunması nə dərəcədə doğrudur? Bunu qiymətləndirmək bir az çətindir. Ona görə istərdim ki, Əhliman müəllim bu məsələlərə də öz fikrini bildirsin. Amma ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, normal bir qanundur və mən səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Qənirə xanım, buyurun. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlarım, mətbuat və media nümayəndələri! Hörmətli Sədr, mən ilk öncə Sizə çox təşəkkür etmək istəyirəm. Çünki biz bu layihənin qəbul olunması üçün illərlə bu məsələni

qaldırırdıq. Mən Səhiyyə komitəsində təmsil olunduğum müddətdə də bu layihə diqqətdə olan ən önəmli layihələrdən biri idi. Çox zəruri və vacib olan bir qanun layihəsidir. Bunun müzakirəyə çıxarılmasına görə mən Sizə təşəkkür etmək istəyirəm. Əhliman müəllimə də çox təşəkkür etmək istəyirəm. Çünki Səhiyyə komitəsində bununla bağlı çox ciddi müzakirələr getdi. Məsələnin hüquqi tərəfləri ilə bağlı bütün ekspertlərlə çox ciddi müzakirələr getdi. Hörmətli Musa müəllim də o zaman işçi qrupunun rəhbəri idi. Mən deyim ki, bu layihədə hansı isə subyektivlik yaradacaq məqamlar ortaya çıxmasın deyə bütün məsələlər geniş şəkildə müzakirə olunmuşdur. Bu sənəd çox vacibdir və mən hesab edirəm, biz bunu qısa zamanda qəbul edəcəyik.

“İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında” Qanunun qüvvəyə minməsi ilə ölkəmizdə orqan transplantasiyası sahəsində çox böyük irəliləyişlər əldə olacaq. Çünki bu gün ölkəmizdə cənab Prezidentin rəhbərliyi altında yüksək səviyyədə tibb müəssisələri qurulur. Xarici ölkələrdə təhsil almış çoxlu peşəkarlarımız var. Amma çox təəssüf ki, bu günə qədər bu Qanunun qəbul olunmaması nəticəsində ölkəmizdə orqan transplantasiyası və əməliyyatları çox məhdud idi. Yalnız cüt orqanlar, böyrək və ya arta bilən orqan, qaraciyər əməliyyatlarından başqa çox böyük şəkildə orqan transplantasiyası əməliyyatları həyata keçirilə bilmirdi. Bunun da səbəbi ondan ibarət idi ki, ölkəmizdə ancaq canlı donordan orqan köçürülməsi imkanları mümkün idi. Təbii ki, bu da prosesi çox məhdudlaşdırırdı. Orqan köçürülməsi mümkün olsaydı, onlarca insanımızın həyatını xilas etmək mümkün olardı. Amma biz onların həyatını xilas edə bilmirdik. Artıq edəcəyik.

Xarici ölkələrə üz tutan onlarca insanımız oradakı klinikaların qapısını döyürdü. Çox bahalı prosedurlardır. Onlar artıq öz ölkəmizdə bu əməliyyatlardan yararlanma biləcəklər. Ona görə də mən bütün həmkarlarımı bu layihəyə səs verməyə çağırıram. Cəmiyyətdə bu qanun layihəsi ilə bağlı maarifləndirmə, müzakirələr kifayət qədər aparılır. Bu gün insanlarımızın, demək olar ki, böyük əksəriyyəti bu layihəni dəstəkləyir. Çünki hamı fərqindədir ki, bir gün orqan köçürülməsinə ehtiyacı olacağı insan onun özü, ətrafı, yaxınları ola bilər. Ona görə dini qaydalarımızla da, hüquqi normalarla da, humanist dəyərlərlə də bütün parametrləri nəzərə alsaq, bu, çox yaxşı bir qanun layihəsidir və bunun qəbul olunması ilə bu gün beyin ölümü kimi meyarların müəyyənləşməsi də daxil olmaqla, tibdəki bəzi məsələlər də tezliklə həllini tapar. Ona görə mən əməyi olanların hamısına bir daha təşəkkür edərək həmkarlarımı bu layihəyə səs verməyə çağırıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qənirə xanım. Musa müəllim, deyərsən, sualınız var. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Mən hörmətli Əhliman müəllimə gözəl təqdimata görə minnətdarlığımı bildirirəm. Bu layihənin hər sətiri mənə doğmadır, yəni Qənirə xanım da bunu qeyd etdi, uzun müddət üzərində işləmişik. Narahat olduğum yeganə məsələ donorluq və transplantasiya yardımının maliyyələşdirilməsi ilə bağlıdır. Biz o vaxt işçi qrupunda da qərara gələ bilməmişdik. Bu məsələ indi də açıq qalır. Yəni göstərilir ki, Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyinə uyğun tənzimlənir. Əgər biz bu məsələni konkret qoymasaq, bu qanun layihəsinin heç bir əhəmiyyəti olmayacaqdır. Yəni yenə vətəndaşın üzərində qalacaqsə, vətəndaş bunu edə bilmə-

yəcək. İcbari tibbi sığorta və ya dövlət büdcəsindən qarşılanacaqsა, gəlin, bunu bura yazaq. Çünki məsələni açıq qoysaq, sabah biz hökumətdən vəsait ala bilməyəcəyik və qanunun heç bir əhəmiyyəti olmayacaq. Əhliman müəllim, xahiş edirəm, bu məsələyə aydınlıq gətirəsiniz. Bütövlükdə, əlbəttə, səs verəcəyik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Sahib Aliyev. Sahib müəllim, buyurun.

S.Aliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Dəyərli həmkarlar, mən bu cür mükəmməl layihəyə görə Səhiyyə komitəsinə, hörmətli Əhliman müəllimə öz təşəkkürümü bildirirəm. Çox gözəl dili var. Hətta mütəxəssis olmayanlar belə hər bir şeyi ətraflı şəkildə anlayırlar. Bu layihə, birinci, dövlətin maraqları, səhiyyəimizin inkişafı baxımından çox əhəmiyyətli bir layihədir. Çünki orqan transplantasiyası inkişaf etməyən ölkənin səhiyyəsi dünya səviyyəli sayılmır. Bu, dövlətimiz, bütövlükdə, səhiyyəmiz üçün yollar açır.

Az öncə hörmətli Əhliman müəllim də faktlar gətirdi. Məndə olan statistikaya görə, bir ildə təqribən 300 ciyər və 600–900 arası böyrək və sair köçürülmələrə ehtiyac olur. Onların üçündən biri ödənilmir. Hazırda bizim müzakirə etdiyimiz qanun qüvvəyə mindikdən sonra insanlar üçün yeni qapılar, yeni imkanlar açılacaq. Bundan əziyyət çəkən insanlarımız öz sağlamlığına çata bilmir. Sadəcə, demək istəyirəm ki, böyrək köçürülməsi prosesi ləng getdiyindən dializlərə xərclər çəkilir. Belə xərclər də aradan qaldırılmış olar.

Üçüncüsü, Musa müəllim də toxundu. Mən də bu məsələnin maliyyə tərəfinə toxunmaq istəyirəm. Hər kəs bilir, biz deputatlar da tez-tez seçicilərin şikayətləri ilə üzləşirik. Bunlar çox bahalı əməliyyatlardır. Bunlar ya icbari tibbi

sığortada öz əksini tapmalıdır, – bilirsiniz ki, pandemiya ilə əlaqədar bir il ertələndi, yəni imkan var ki, o vaxta qədər düzəliş edilsin, bu qanunda əksini tapsın, – ya da bunun üçün ayrıca vəsait ayrılmalıdır.

Mən, sadəcə, bir məsələni, Belarusun təcrübəsini demək istəyirəm. Belarus ürək köçürmə üzrə hazırda Avropanın ən böyük, inkişaf etmiş ölkələrindən biri hesab olunur. Çünki bu sahə hətta Səhiyyə Nazirliyindən də çox, xüsusi diqqətdə saxlanılır. Ondan sonra Belarusda birdən-birə bu cür inkişaf baş verdi, bunun üçün müəyyən maliyyələr də ayrıldı. İndi digər ölkələrdən Belarusa yüzlərcə, bəlkə də minlərcə pasiyent axın edir ki, qəbul olunsunlar.

Bu layihədə, demək olar ki, həm hüquqi, həm mənəvi, həm də elmi tərəf öz əksini tapıb. Elmi tərəf deyərkən, mən 6.3-cü maddədəki Azərbaycan Respublikasında ksenotransplantasiyanın ləğv olunması məsələsini nəzərdə tuturam. İndiki dövrdə tibbdə bunun qadağan olunması tamamilə anlaşılandır. Amma mötərizədə, – elmi tədqiqat işləri istisna olmaqla, – fikir var ki, bu da gələcəkdə bizim üçün müəyyən yollar, qapılar açır. Çünki bilirsiniz, gələcəkdə tibb tamam dəyişəcək. Onun ən aparıcı sahələrindən biri məhz transplantasiya olacaq. Orqanlar, sadəcə, insanlardan götürülməyəcək. Bütün dünyanın səhiyyə sistemi buna doğru gedir. Mən bu qanun layihəsini dəstəkləyirəm, səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sahib müəllim. Elnur Allahverdiyev. Elnur müəllim, buyurun.

E.Allahverdiyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri! Mən, təbii ki, bu layihəyə səs verəcəyəm. Çox qısaca vaxtınızı alacam, üzrlü sayın. Hörmətli Sədarət, bir məqama toxun-

maq istəyirəm. Bizim həmkar fasiləyə qədər o məsələyə toxundu. Hazırda işğal olunan ərazilərimizdə kontrabanda və ələlxüsus, insan orqanlarının satışı ilə də məşğuldurlar. Qonşuluq və dostluq münasibətləri ilə bizə tanınan, çox hörmət etdiyimiz və daim qonşuluğuna şərəflə baxdığımız İran İslam Respublikası ərazisi üzərindən keçən silah-sursatla dolu iri yükdaşıyan avtomobillərin videosuna baxandan sonra adamın damarında qanı donur. Axı, bu, islam həmrəyliyinə heç də uyğun deyil. Bu məsələnin üstündən bir az keçdik. Bu separatçı işğal qüvvələrinin müvəqqəti zəbt etdiyi torpaqlarımızda görülən işlərdən, ələlxüsus da, bu kontrabanda işlərindən hamımızın xəbəri var.

Mən, sadəcə, bir sual vermək istəyirəm. Biz qonşumuz olan İran İslam Respublikasının, çox hörmət etdiyimiz dövlətin parlamentlərarası dostluq qrupuna müraciət etmişik? Xahiş edirəm, müraciət edək. Onlar izah versinlər ki, bu nə ilə bağlıdır? Niyə bunu edirlər? Bizim çox hörmət etdiyimiz həmkarımız Səməd müəllim buradadır. Beynəlxalq əlaqələr komitəsi vasitəsi ilə mütləq fikrimizi bildirək. Ən azı, tələb edək ki, bizə izah etsinlər. Burada İran İslam Respublikasının səlahiyyətli səfiri var. Lazım olsa, onu da dəvət edək. İzah etsin ki, bizim “Allahın evi” deyilən məscidlərimizdə heyvan otaran o faşist düşmənlərə, Qarabağı müvəqqəti zəbt edən adamlara necə silah-sursat göndərilə bilər? Axı, o tərəfdən müsəlman qardaşlara yenə də güllə atılır. Bu gün bu müharibədə şəhidlərimiz var. Bunu hamımız görürük.

Hörmətli həmkarlar, mən hamınızdan çox üzr istəyirəm. Söz verdiyinizə görə çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Mən, sadəcə, bu fikrimi çatdırmaq istəyirdim. Çox xahiş edirəm ki, biz bu məsələyə yenidən qayıdaq və parlamentlərarası dostluq qrupuna da bu arada çağırış

edirəm. Xahiş edirəm, İran bizə izahat versin. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Elnur müəllim. Mən, sadəcə, deyə bilərəm ki, bütün dostluq qruplarına məktublar göndərilib. Nigar Arpadarai. Buyurun.

N.Arpadarai. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Bütün həmkarlarımı salamlayıram. Mənim qaldırmaq istədiyim mövzu məhz orqan köçürülən xəstələrin üzləşdiyi problemlə bağlıdır. Ola bilsin, bu qanun layihəsinə aid deyil, yenə də səsləndirmək istəyərdim, bəlkə daxil edərsiniz. Mən bizim ölkədə rəsmi statistikanı tapmadım. Amma orqan transplantasiyası əməliyyatı keçirmiş 1500-ə yaxın xəstəmiz var. Bilirsiniz ki, onlar ömürlərinin sonuna qədər immunbasqılayıcı dərmanlar qəbul etməlidirlər. Dövlət bu dərmanların təminatını tam olaraq pulsuz öz üzərinə götürübür. Amma dərmanların verilməsi prosedurunda ciddi bir boşluq var, deyərdim. Çünki dərmanlar ayda bir dəfə və bir yerdə –“Semaşko” kimi tanıdığımız 1 nömrəli xəstəxanada verilir. Mən həmin o vətəndaşlardan bununla bağlı müraciətlər almışam və həm İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinə, həm də Səhiyyə Nazirliyinə sorğularımı artıq yönləndirmişəm. Amma təəssüf ki, hələ də bir cavab almamışam. Çünki ciddi problem var.

Azərbaycanda bütün bu xəstələr bir yerə axın etməlidir, xüsusilə pandemiya, karantin dövründə bu onlar üçün problem olur. Onlar, onsuz da, heç bir virusa yoluxmamalıdırlar. Pandemiya dövründə hamısının kütləvi surətdə bir yerdə durub, o dərmanı alması çətinliklər törədir. O baxımdan, düşünürəm ki, əgər bu dərmanların verilməsi prosedurunda dəyişiklik edilərsə, dərmanlar poliklinikalara paylanılırsa, beləcə, vətəndaşlarımıza çatdırılırsa, bu, daha asan olar. Ona görə Əhliman müəllimə üzümü

tutmaq istəyirəm, əgər imkan varsa, buna da diqqət eləsinlər. Ola bilsin, bu, qanun layihəsinə salınar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. İlham Məmmədov. İlham müəllim, buyurun.

İ.Məmmədov. Çox sağ olun, xanım Sədr. Əlbəttə ki, mən birinci oxunuşun tələbinə uyğun olaraq, qanunun qəbul olunmasına səs verəcəyəm və konseptual olaraq fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Əslində, Orqan və toxumaların transplantasiyası haqqında qanun layihəsi bizim milli qanun yaradıcılıq prosesində, hesab edirəm ki, ən cəsarətli, ən mükəmməl işləyən qanunlardan biridir. Yəni burada başqa fikirlər yürütmək, müəyyən konkret fikirlər deyə bilmək üçün bir az dəqiq olmaq lazımdır. Mən bunu nəhəng bir qanun adlandırırıram. Çünki bu qanun layihəsi üzrə hələ V çağırış vaxtından, uzun müddətdir ictimai dinləmələrlə, özü də ölkəyə bir neçə dəfə, demək olar ki, bütün mütəxəssislər dəvət olunublar. Əhliman müəllim bu işdə çox böyük səbir nümayiş etdirib, hər dəfə onları yığaraq ən xırda detallara qədər fikirlər toplanıb, müzakirələr aparılıb. Hesab edirəm ki, bu, parlamentimizin qanun yaradıcılığı prosesinə ən böyük töhfələrindən biridir. Çox cəsarətli bir addımdır. Əlbəttə ki, birinci oxunuşun bütün tələblərinə uyğun olaraq, biz bunu konseptual qəbul etməliyik. Bundan sonrakı proseslərdə isə, yəqin ki, müəyyən düzəlişlər olar, müvafiq icra hakimiyyətini, yaxud da hansısa orqanları, bu qanunun həyata keçməsi üçün məsul olan qurumları müəyyənləşdirmək sonrakı vaxtlarda da mümkün olar. Amma ən əsas bu qanun layihəsinin qəbul olunmasıdır.

Artıq Azərbaycanda mütəxəssislərimiz yetişib. Ancaq biz tək böyrək köçürülməsi, yaxud da ürək əməliyyatları ilə kifayətlənmək fikrində deyilik. Möhtərəm cənab

Prezidentimiz Azərbaycan səhiyyəsinə daim diqqət və qayğı göstərir. Bu gün dünyada prioritet olaraq müəyyən səhiyyənin inkişafı və səhiyyənin inkişafına hərtərəfli fikir verməyimiz, hesab edirəm ki, Orqan toxumalarının transplantasiyası haqqında qanun layihəsinin qəbul edilməsini zəruri etmişdir. Gələcəkdə də hörmətli millət vəkilləri ilə bu qanunun hər bir müddəasını dəstəkləyərək, ictimailəşdirərək, maliyyələşmə prosesinin həyata keçirilməsi üçün də, yəqin, bir yol tapmaq olar. COVID-19 pandemiyası vaxtı biz gördük ki, nə qədər insanda müəyyən orqanların, xüsusilə ağciyərin sıradan çıxması, hətta müəyyən hallarda onun da köçürülə bilməsi imkanlarının olması vacibdir.

Biz qanun layihəsini qəbul etməklə bunun hüquqi müstəvisini hazırlamış oluruq. Təbii ki, orqan toxumalarının və transplantasiyasının inkişafı üçün yeni bir stimül, yeni bir mənbə yaratmış oluruq. Keçən çağırışdan da mənim və hər birimizin yadındadır, parlamentimiz tərəfindən bu sahədə bir çox addımlar da atılmışdır. Bunlardan biri xüsusən buynuz qışanın ölkəyə gətirilməsi transplantologiyanın bir hissəsidir. Bu, bir çox insanımızın xarici ölkəyə üz tutmasının qarşısını almışdır.

Mən komitədə müzakirə zamanı ayrı-ayrı maddələr haqqında fikirlərimi bildirmişəm. Çıxış etməkdə məqsədim konseptual olaraq qanun layihəsini dəstəkləmək və doğrudan da, bunun böyük bir əziyyətlə əmələ gəldiyini bildirmək istəyirəm. Keçən çağırışda hörmətli Musa müəllimin və Əhliman müəllimin şəxsən rəhbərliyi ilə hər cümləsi, hər nöqtəsi dəyişdirilərək hazırlanıb, ərsəyə çatdırılmışdır. Qanunun qəbul olunmasına səs verəcəyəm və deputat həmkarlarımı da buna çağırıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, İlham müəllim. Təklif var, səsə qoyaq. Onda suallara sonra cavab verərsiniz.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Əhliman müəllim, təklif var ki, Siz bütün suallara ikinci oxunuşda cavab verəsiniz.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.14 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Şakir Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da iclasımız başa çatdı. Hamıya təşəkkür edirəm. Nəzərə alın ki, bizim növbəti iclasımız cümə günü, oktyabrın 2-də olacaq. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

30 sentyabr 2020-ci il

Fəzail Ağamalı. İnformasiya texnologiyasının geniş miqyas alması, internet resurslarından və sosial şəbəkələrdən istifadə olunmasının kütləviliyi, saytların və internet TV-nin informasiya məkanında həlledici mövqeyə çıxması tələb edir ki, bu sahələr milli qanunvericiliklə tənzimlənsin. Təklif edirəm ki, Sosial media haqqında qanun layihəsi işlənib hazırlansın və qəbul edilsin. Eyni zamanda, “KİV haqqında” Qanuna da əlavə və dəyişikliklər edilsin.

Jalə Əliyeva. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, bu gün çox əlamətdar hadisələrin cərəyan etdiyi bir vaxtda parlamentin payız sessiyası öz işinə başlayır. Hər birinizə payız sessiyasında və daha sonrakı dövəndə uğurlar arzulayıram.

Bu günlərdə hər bir Azərbaycan vətəndaşı bir məğğunda, müqəddəs bir amal uğrunda öz dövlətinin yəğda, Prezidentinin arxasındadır. Qələbəmizin və torpaqlarımızın bütönlüyünün təminatçısı və qarantı olan Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi, qətiyyəti və iradəsi ilə Azərbaycan Ordusu şanlı, şərəfli bir tarix yazır. Hər birimizin qəlbi, düşüncəsi döyüş bölgəsində, ordumuzun, əsgərimizin yanındadır.

Sentyabr ayının 27-si səhərdən etibarən Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini, eyni zamanda, hərbi mövqelərini bir neçə istiqamətdən və müxtəlif növ silahlardan, o cümlədən ağır artilleriyadan istifadə edərək atəşə tutdu. Nəticədə Azər-

baycanın mülki əhalisi və hərbiçiləri arasında insan tələfatı, itkilər və yaralananlar oldu. Hazırda əks-hücum əməliyyatı keçirən Azərbaycan Ordusu düşmənin hərbi mövqelərinə zərbələr endirir.

Son vaxtlar Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təxribatları müntəzəm xarakter alıb. Bundan bir ay əvvəl, avqustda Azərbaycan ərazisində Ermənistan silahlı qüvvələrinin diversiya qrupu aşkarlandı və zərərsizləşdirildi. Araşdırma göstərdi ki, bu təxribatçı diversiya qrupu Azərbaycana planlaşdırılmış terror aktlarını törətmək üçün gəlib və Ermənistan dövlətinin Azərbaycana qarşı davamlı təcavüz planlarının tərkib hissəsidir.

İki ay əvvəl, iyulda Ermənistan–Azərbaycan dövlət sərhədinin Tovuz bölgəsi istiqamətində yenə də artilleriya hücumu nəticəsində Azərbaycan hərbiçiləri və mülki şəxslər həlak oldu.

4 il əvvəl, 2016-cı ilin aprelində Ermənistanın növbəti genişmiqyaslı hərbi hücumu baş verdi və Azərbaycan Ordusunun əks tədbirləri nəticəsində Ermənistan hərbi birləşmələri darmadağın edildi.

2017-ci il iyulun 4-də də Ermənistan silahlı qüvvələri hücum təşkil edərək Azərbaycanın Füzuli rayonunun Alxanlı kəndini minaatanlardan və qumbaraatanlardan, iriçaplı silahlardan atəşə tutdu. Nəticədə nənə və onun 2 yaşlı nəvəsi Zəhra qətlə yetirildi. Dinc əhali arasında xeyli yaralanan oldu.

Əziz həmkarlarım, bu hücum xronologiyasını xeyli dərəcədə böyütmək olar, çünki hətta atəşkəs elan edildikdən sonra belə, ötən illər ərzində, demək olar ki, hər gün Ermənistan tərəfindən Azərbaycan istiqamətində güllələr, mermilər atılıb, atəş səsləri eşidilib. Bunlar 32 illik işğal tarixinin kiçik hissəsidir.

Bu illər ərzində bir çox dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar bu münaqişənin həllinə cəhd etsələr də, bir nəticə hasil olmadı. Xüsusən, 1992-ci ildə əsası qoyulan, 1997-ci ildən ABŞ, Rusiya və Fransa'nın həmsədrliyi ilə fəaliyyət göstərən ATƏT-in Minsk qrupu Azərbaycana, onun işğal altında olan tərkib hissəsi Qarabağa, eləcə də Ermənistanı çoxsaylı “turistik səfərlər” gerçəkləşdirdi. Yaxşı heç nə vəd etməyən, demək olar, hər gün Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən pozulan kövrək və yalançı sülh qorunmağa çalışıldı, hər dəfə də tərəflərə sülhün vacibliyi ilə bağlı növbətçi tövsiyələr verildi. Bu gün də eyni strategiyayı davam etdirirlər. İllər boyu Azərbaycanın həqiqətlərini görməzlikdən, duymazlıqdan gələn bu güclər indi nədənsə özlərini Fransa Prezidenti Makron kimi söz sahibi tək görürlər. Makron Azərbaycana, Azərbaycan xalqına böyük hörmətsizlik etdi. Bütün beynəlxalq münasibətlər anlayışını yox etdi. Nə qədər ki gec deyil, açıqlamasına görə qalxıb xalqımızdan üzr istəməlidir.

1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurası münaqişə ilə bağlı 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələr qəbul elədi ki, hər bir qətnamədə də Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan topraqlarından dərhal geri çəkilməsi tələb olunurdu. Hərçənd ki, öz böyük havadarlarına arxalanan Ermənistan dövləti bu beynəlxalq hüquqi sənədlərə heç bir əhəmiyyət vermədi, beynəlxalq güclər isə öz qətnaməsinin icrasında tələsmədi, ikili standart nümayiş etdirdi.

Budur, nəticə göz qabağındadır. 30 ilə qədərdir ki, müvəqqəti sülhdən torpaqları öz əlində saxlamaq üçün oyuncaq, vasitə olaraq istifadə edən Ermənistan yeni hərbi əməliyyatlara başlayıb. Bu gün beynəlxalq təşkilatların yalan vədlərindən və Ermənistanın riyakar sülh oyunundan səbri tükənmiş Azərbaycan xalqı öz torpaqlarını hərbi

yolla azad etməyə qalxıb. Haqq və hüquq bizim tərəfimizdədir. Əslində, biz bütün dövrlərdə məsələnin sülh yolu ilə həllinə inamımızı itirməsək də, eyni zamanda, heç vaxt hərbi yolu da istisna etməmişik. Bu gün isə bu yola bir başqa cür sövq edirik. Çünki yeni təxribatları törətməklə, Ermənistanın siyasi və hərbi rəhbərliyi mövcud ağır sosial, iqtisadi və siyasi problemlərdən əhalisinin fikrini yayındırmaq üçün işğalı davam etdirməklə, eyni zamanda, yeni torpaqlar almaq istəyir. Görünür, bu xülyasına özünü çox inandırıb. Digər tərəfdən, Ermənistan son hücumlarını yalnız işğal olunmuş və de-yure Azərbaycanın olan Dağlıq Qarabağdan (və ətraf rayonlardan) deyil, daha çox Ermənistanın ərazisindən həyata keçirir ki, bunda da məqsəd cavab verməyə məcbur qalan Azərbaycanı Ermənistan ərazisinə hücum etmiş kimi qələmə vermək, Rusiyanı da daxil olduğu KTMT-ni aktiv hərbi əməliyyatlara sövq etməkdir. Amma bunu bacarmayacaqlar.

Bu günkü Azərbaycan 30 il əvvəl təklənmiş və zəiflədilmiş Azərbaycan deyil. Bu gün Azərbaycan güclüdür. Azərbaycan xalqının hər bir nümayəndəsi özünü əsgər hesab edir və Ali Baş Komandanın əmrinə tabedir. Bu gün Ermənistan hakimiyyəti bu müharibəni heç bir vəchlə həmişəki kimi dini müstəvidə təqdim edə bilməyəcək, çünki Azərbaycan monomilli və monokonfessional Ermənistandan fərqli olaraq bütün din və konfessiyaların, eləcə də çoxsaylı millət və etnik qrup nümayəndələrinin əmin-amanlıq içərisində yaşadığı sülhpərvər bir ölkədir. Amma bu xoş niyyət, son 30 illik sülhpərvərliyimiz riyakar və işğalçı Ermənistanın tərs yozumuyla qarışdırılmamalıdır. Bizi qınamaq istəyənlər, qoy, bu suala cavab versinlər: evinizə girən, yaxınlarınızı qətl edən, malınıza, canınıza qəsd edən soyğunçuya nə edərdiniz? Biz evimizə icazəsiz

girən, həyatımıza müdaxilə edən bu azğın, çağırılmamış dırnaqarası qonağın əlindəki silahı yerə qoyub gedəcəyinə tam 30 ildir inanırdıq. Amma artıq başqa yol qalmayıb. İşğalçıya, qəsbkara öz yerini göstərməyin vaxtı gəlib. Qoy, bütün dünya bilsin, biz haqq işimizdən bir addım da geri çəkilməyəcəyik. Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!

Malik Həsənov. Hörmətli Sədr, hörmətli media nümayəndələri! Hər birinizi parlamentin növbəti payız sessiyasının başlanması münasibəti ilə təbrik edir, şəxsi həyatınızda və peşəkar fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Bu gün olduqca əlamətdar, tarixi hadisələrin iştirakçısıyıq. Son günlərdə şanlı Azərbaycan Ordusunun zəfər yürüşləri nəticəsində işğal altında olan vətən torpaqlarının qarış-qarış azad olunmasının şahidiyik. Artıq bütün dünya görür ki, Azərbaycan Ordusunun qələbə əzminin qarşısını almaq mümkün deyil. Əlbəttə ki, bütün bu uğurlar möhtərəm Prezidentimizin uzun illər ərzində səbirlə həyata keçirdiyi ardıcıl və məqsədyönlü siyasətin nəticəsidir. Ölkəmiz bu hərbə hazırlandı və bunu hərbi qalib tərəf kimi başa vurmaq üçün siyasi, diplomatik, hərbi, iqtisadi fəaliyyət quruldu.

Göründüyü kimi, torpaqlarımız işğaldan azad olunmaqdadır. Bu gün vətəndaşlarımızın, eyni zamanda, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın vətən torpaqlarının azad edilməsi uğrunda mübarizəyə qoşulması və hər bir vətəndaşımızın düşünmədən canından keçməyə hazır olması çox qürurvericidir. Bu məqamda şəhidlərimizə Tanrıdan rəhmət, yaralılarıımıza şəfa diləyərək bildirirəm ki, mən də hər bir azərbaycanlı kimi vətən torpaqlarının işğaldan azad olunmasında sözün bütün mənalarında iştirak etməyə hazıram.

Ölkəmizin bütün bölgələrində olduğu kimi, təmsil

etdiyim Cəlilabad rayonunda da uşaqdan böyüyə, yaş, cins və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər bir sakin ordumuzun müzəffər yürüşünün hər anını həyəcanla izləyir, qürur duyur. Mən inanıram ki, ordumuz işğal altındakı bütün torpaqlarımızı qısa müddət ərzində – bir neçə gün və ya bir neçə həftə ərzində işğaldan azad edəcəkdir.

Hörmətli Sədr, hörmətli media nümayəndələri, bu gün bizə təqdim edilmiş sənədlərlə yaxından tanış oldum. Həmin sənədlər içərisində yer alan Milli Məclisin 2020-ci ilin payız sessiyası üzrə qanunvericilik işləri planı, deyərdim ki, kifayət qədər geniş hazırlanmışdır və milli qanunvericiliyimizin günün çağırışlarına uyğun şəkildə təşkilinə imkan verir. Biz də bu sessiya çərçivəsində fəal iştirak etməyə çalışacağıq ki, həm gündəmdə olan məsələlərin, həm də müzakirəyə təqdim olunan qanunverici aktların qəbulunda yaxından iştirak edək. Çıxışımın sonunda bir daha cəbhə bölgəsində döyüşən, ordu sıralarında vuruşan əsgərlərimizə, zabitlərimizə uğurlar arzulayıram və bildirirəm ki, Azərbaycan xalqı sizin yanınızdadır. Azərbaycan əsgərinə eşq olsun! Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Razi Nurullayev. Hörmətli Sədr və deputatlar! Müharibənin dayandırılması üçün beynəlxalq təşkilatlar, Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin yanında dayanmağı seçən dövlətlər böyük bəyanatlar verirlər, Azərbaycandan atəşi dayandırmağı tələb edirlər. Vətən müharibəsi isə dayanmamalıdır. Qarabağı işğalçı ermənilərin şeytan ruhundan xilas etmək üçün şəhidlər veririk. Dayanmaq ölümə bərabərdir. Bişərəf yaşamaqdansa, şərəflə ölməyi seçirik. Qarabağ namus və qeyrətdir, Qarabağ ana və bacımızdır.

Mənasız, məntiqsiz, söz yığınınından ibarət bəyanat verən dövlət və hökumət başçıları, beynəlxalq təşkilatlar ni-

yə indiyə kimi susurdu? Qədim şəhərimiz Şuşada qondarma rejimin qondarma andıçmə mərasimini keçirəndə, ikiüzlü Paşinyan yallı gedəndə niyə səsiniz çıxmırdı? Niyə demirsiniz ki, Azərbaycan sizin də tanıdığınız öz ərazisində vuruşur? Bəlkə 1 milyona yaxın qaçqın və köçkünə sahib çıxmısınız? Heçmi vicdanınız yoxdur? Qoy, böyük danışib, haqsız tələblər irəli sürən ölkələr öz ərazilərində bizə – azərbaycanlılara torpaq ayırsınlar və biz onların torpaqlarında ikinci Azərbaycan dövləti yaradıb, qaçqın və köçkünlərimizi ora köçürək. Siz bunu etməyincə, biz də mənfur erməni işğalçılarına ərazimizdə ikinci erməni dövləti yaratmağa imkan verməyəcəyik.

Elə buradan Ali Baş Komandana müraciət edirəm ki, biz vaxt itirmədən Dağlıq Qarabağda yaşayan mülki vətəndaşlara müraciət edək və ərazini tərk etmələri üçün bir gün zaman verək. Ərazimizə keçmək üçün də təhlükəsizlik dəhlizi yaradaq. Vaxt bitdiyində bütün hərbi gücümüzlə işğalçı ordunun başına bomba yağdıraq, onları yerlə-yeksan edək. Tərk etməyən vətəndaşın məsuliyyəti erməni işğalçılarının üzərində qalacaq. Qarabağı yenidən daha gözəl bərpa edərik. Uca Allah bizə yardımçı olsun!

İslam ölkələrinə müraciət edirəm. Ya bu gün Azərbaycanın haqq işinə əməldə islam həmrəyliyi göstərəcəksiniz, ya da islam həmrəyliyi birdəfəlik məhv olacaq. Mən və təmsil etdiyim partiyam islam həmrəyliyindən birdəfəlik imtina edəcəyik, həmrəyliyi başqa xalqlarda və ölkələrdə axtaracağıq. Bu gün nə isə etməsəniz, islam həmrəyliyi silinib gedəcək. Qoy, həmişə olduğu kimi, islam ölkələri digər güclü ölkələrin əlində oynucağa və qardaşının ürəyinə xəncər saplayan Adəm oğluna çevrilsin.

Mən qardaş Türkiyə və Pakistana, Ukrayna, Bosniya və Herseqovina dövlətlərinə, Azərbaycanın haqq işinə dəstək

verən bütün xalqlara və dövlətlərə təşəkkür edirəm.

Əziz həmkarlar! 50 siyasi partiya, milli birlik Dağlıq Qarabağın azadlığı üçün gedən döyüşlərdə Ali Baş Komandana dəstək bəyənəti imzaladı. Bu bəyənata siyasi həyatda rolu olan iki partiya – Müsavat və AXCP qoşulmadı. Bilirsiniz niyə? Niyəsini bilmək üçün bu bəyanatın mənim üçün nə ehtiva etdiyini sizə deməliyəm. Bu mənim üçün Qarabağda zəfər çalanda, bu zəfərdə bizim də payımızın olduğu anlamıdır, dünya gücləri Azərbaycanı hərbi əməliyyatları zor gücü ilə dayandıрмаğa vadar etsələr, o zaman bunun məsuliyyətini bölüşməkdir. Tam məsuliyyət Ali Baş Komandanın üzərində qalarsa, sağlam qərar verməkdə, qətiyyətli olmaqda tərəddüd təhlükəsi yarana bilər. Onun üçün də Ali Baş Komandan bilməlidir ki, bizlər bərabər məsuliyyət daşıyıırıq, mən siyasi partiya kimi baş verən bütün hadisələrdə məsuliyyəti bölüşdüyümü bəyan edirəm.

Bəs siz niyə imza atmadınız? Hər şeydə fərqlənmək, özünü sığortalamaq istəyi güc gəlir? Bəs xalq, bəs Qarabağ, bəs şəhidlərimiz? Sabah da deyəcəksiniz ki, biz inanmırdıq deyə imzalamadıq, məsuliyyəti bölüşmürük. Özünüzü sudan duru çıxarmağa çalışacaqsınız. Bu, xəyanətə bərabərdir. Zəfərimizdə isə deyəcəksiniz ki, biz imzalamasaq da, dəstək verdik, siyasi fəaliyyətimizi məhdudlaşdırdıq. Bu, ikili oyundur və bunu xalqımız qəbul etmir. Biləsiniz. Azərbaycan haqlıdır, onu müdafiə edən hər bir ölkə haqqın, qarşı çıxanlar isə şər in tərəfindədir. Xalqımız bunu belə yadda saxlayacaq!